

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**4+4+4 EĞİTİM SİSTEMİNİN ORTAÖĞRETİME
YANSIMALARINA İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinan KAYIP

TOKAT

Temmuz, 2019

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**4+4+4 EĞİTİM SİSTEMİNİN ORTAÖĞRETİME
YANSIMALARINA İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinan KAYIP

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şefik KARTAL

TOKAT

Temmuz, 2019

JÜRİ İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Sinan KAYIP'ın "4+4+4 Eğitim Sisteminin Ortaöğretime Yansımalarına İlişkin Paydaş Görüşleri" adlı çalışması 10.07.2019 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ERSOY

Üye (Tez Danışmanı): Dr. Öğr. Üyesi Şefik KARTAL

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Esmâ EMMİOĞLU SARIKAYA

Onay

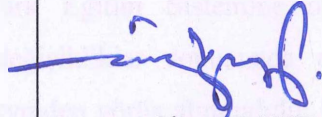
Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programı ile taradığımı, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğum tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: 10/07/2019

Sinan KAYIP

ÖNSÖZ

Eğitim sistemimiz bütün çocuklarımızı, ülkemizi ve geleceğimizi yakından etkilemektedir. Eğitim sistemimizde Osmanlı'nın son zamanlarında ve Cumhuriyet Döneminde sürekli değişiklikler yapılmıştır. Aynı zamanda ülkemizde uygulanan zorunlu eğitim süresi geçmişten günümüze sürekli artmıştır. Sadece ülkemizde değil diğer ülkelerde de zorunlu eğitim süreleri geçmişten günümüze artmıştır. Ülkeler arasında zorunlu eğitim süreleri farklılık gösterir. Türkiye'de ise zorunlu eğitim 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren 12 yıla çıkartılarak üç kademeye ayrılmıştır. Böylece zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkartılmıştır. Çağdaş bir eğitim için sadece ortaöğretimin zorunlu hale getirilmesi yeterli olmamaktadır. Aynı zamanda eğitimin kalitesi de yükseltilmelidir. Zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkarıldıktan sonra konu hakkında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Fakat yapılan araştırmalar ilkökul ve ortaokul üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu araştırmalardan ortaöğretime değinen araştırmalar da bulunmakla birlikte konu ile ilgili detaylı bir çalışmaya rastlanılamamıştır.

Ortaöğretimin yapısı ve zorunluluğu ile ilgili kararlar alınırken daha uzun süreli görüşmelerin ve çalışmaların yapılması Türk Eğitim Sistemine olumlu katkılar sağlayacaktır. Eğitim sisteminde yapılan değişiklikler sonucunda ortaya çıkacak sorunları en aza indirebilmek için geniş bir çevreden görüş alınmalıdır. Bu araştırmada öncelikle zorunlu eğitim ile ilgili yapılan değişiklikler hakkında genel bilgi verilmiştir. Daha sonra ise ortaöğretimin zorunlu olması hakkında öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli görüşleri detaylı bir şekilde incelenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tezin yazımı sürecinde bana daima destek olan çalışmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen, çalıőmalarımın yönlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında büyük emeği geçen değerli hocam tez danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi şefik KARTAL'a sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Tez savunma jürisinde yer alarak çalışmanın niteliğinin artmasına katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ERSOY'a ve Dr. Öğr. Üyesi Esmâ EMMİOĞLU SARIKAYA'ya sonsuz teőekkürler ederim.

Bu süreçte maddi ve manevi her konuda yanımda olan, destekleri ile sabırlarımı benden esirgemeyen ve bu günlere gelmemde büyük emekleri olan canım annem Adalet KAYIP' a, babam Sebati KAYIP' a ve kardeőim Samet KAYIP' a sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Araştırma verilerinin toplanmasında ve uygulanmasında yardımcı olan öğretmenlere, öğrencilere, yöneticilere, velilere ve beni destekleyen mesai arkadaşlarıma ve burada adını sayamadığım dostlarıma teşekkür ederim.

ÖZET

4+4+4 EĞİTİM SİSTEMİNİN ORTAÖĞRETİME YANSIMALARINA İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ

Kayıp, Sinan

Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Şefik Kartal

Temmuz 2019, xiii + 138 sayfa

Araştırmanın amacı öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilerin görüşleri alınarak, 4+4+4 eğitim sisteminin ortaöğretime yansımalarına ilişkin paydaş görüşlerini ayrıntılı bir şekilde incelemektir.

Bu araştırmanın evrenini Tokat ilinde bulunan çeşitli ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmen ve yöneticilerle, bu okullarda öğrenim gören öğrenciler ve öğrenci velileri oluşturmaktadır. Araştırmada görüşü alınan öğretmen, yönetici, öğrenci ve veliler seçilirken farklı türde ortaöğretim hizmeti veren ve farklı bölgelerdeki okullar olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmamızda, amaçlı örneklem yöntemlerinden “Maksimum çeşitlilik örnekleme” tekniği ile örneklem belirlenmiştir. Bu araştırma nitel bir araştırmadır ve nitel bir araştırma yöntemi olan “Görüşme Yöntemi” kullanılmıştır. Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda öğretmenler ve yöneticilerden ortaöğretimin zorunlu olmasının doğru olduğunu ve yanlış olduğunu ifade edenler bulunmaktadır. Geçiş sürecinin hızlı olduğunu, planlamanın yapılmadığını, liselerdeki eğitimin niteliğinin olumsuz etkilendiğini, okulların fiziki altyapı ve teknolojik açıdan yeterli olduğunu, eğitim programlarının güncel olduğunu, okulların sadece adlarının değiştiğini, zorunlu ortaöğretim sayesinde öğrencilerin kontrol altında tutulduğunu, mesleki eğitimde bir değişiklik olmadığını, ara eleman eksikliği olacağını, ailenin çocuğun eğitim hayatında rolünün önemli olduğunu ve açık lise eğitiminin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenciler ise liseye geçiş aşamasında lise türleri hakkında yeterince bilgilendirilmediklerini, derslerin içeriğinin yeterli olmadığını, seçmeli dersleri kendilerinin seçmek istediğini, ortaöğretimin zorunlu olmasının doğru olduğunu ve

üniversiteye hazırlıkta ek desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Veliler, ortaöğretimin zorunlu olmasının doğru olduğunu, ortaöğretimin zorunlu olmasını televizyondan öğrendiklerini, ortaöğretim zorunlu olmasa dahi çocuklarını okula göndereceklerini ifade etmişlerdir.

Eğitim sistemlerinde değişimler yapılırken çok geniş katılımlı bir planlamanın yapılması, yeni eğitim sistemine geçilirken gerekli fiziki altyapı ve teknolojik altyapı hazırlanmadan değişikliğe gidilmemesi, geçiş sürecinin çok kısa tutulmaması, ayrıca yapılan değişiklikler hakkında öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilere gerekli hizmet içi eğitim ve bilgilendirmelerin yapılması, son olarak ise eğitim sistemindeki değişikliklerin bilimsel veriler ışığında gerçekleştirilmesi önerilmiştir. Gelecek çalışmalar için araştırmacılara, Türkiye’de ortaöğretim modelinin nasıl olması gerektiği, liselerde disiplin sorunlarının nedenleri ve çözümleri, mesleki teknik liselere öğrencilerin ve velilerin ilgisinin neden azaldığı gibi konularda araştırma yapmaları önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 4+4+4 eğitim sistemi, zorunlu ortaöğretim, paydaş görüşleri

ABSTRACT

STAKEHOLDER VIEWS ON REFLECTIONS OF 4+4+4 EDUCATION SYSTEM ON SECONDARY EDUCATION

Kayıp, Sinan

Master's Thesis, Division of Curriculum and Instruction

Thesis advisor: Assist. Prof. Dr. Şefik Kartal

July 2019, xiii + 138 pages

The aim of the study is to analyze stakeholder views on reflections of 4 + 4 + 4 education system on secondary education in detail by taking the opinions of teachers, students, principals and parents.

The population of this research is composed of teachers and administrators who work in different secondary schools in Tokat and students who attend in these schools and their parents. In the research, while choosing teachers, administrators, students and parents, it was paid attention to the schools which give different kinds of secondary education service and which are in different regions. In our research, the sample was determined with maximum variety sampling technique. This research is a qualitative research and interview method was used. Descriptive analysis was used in the analysis of the data obtained in this research,

In the research results, teachers and administrators generally stated that the compulsory secondary education system is wrong, transition process was fast, no planning was done, education quality is affected in negative way in high schools, schools are qualified with physical infrastructure and technological equipments, curricula are updated, just school names changed, thanks to the compulsory secondary education students are under control, there is no change in vocational education, parents have important effects on students' education and open high school is necessary. Students stated that, they weren't informed about high school types during the process of passing to the high school, contents of the lessons are not enough, they wish choosing elective courses by themselves, the compulsory secondary education system is good and they need extra support while they are studying for the university exam. Parents expressed that the compulsory secondary education system is good, they were informed

by TV about compulsory secondary education and they added that if the secondary education was not compulsory, they would still send their children to high school.

While making changes in education systems, making a very wide participation plan, not making changes without necessary physical and technological infrastructure in the transition process to a new education system, not keeping the transition process too short, giving information to the teachers, administrators, students and parents about the changes and making changes in education system under the scientific data was suggested. For the next studies, it was suggested to the researchers to make research on some matters such as, how the secondary education system should be in Turkey, reasons and the solutions of discipline problems in high schools and why parents and students' interest on vocational and technical high schools decreased.

Keywords: 4+4+4 education system, compulsory secondary education, stakeholder views

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu	6
Araştırmanın Amacı	7
Araştırmanın Önemi	7
Sayıtlar	7
Sınırlılıklar	7
Tanımlar	8
BÖLÜM II	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
Zorunlu Eğitim	9
Türkiye’de Zorunlu Eğitim	10
Dünya’da Zorunlu Eğitim	12
Türkiye’de Ortaöğretim Tarihçesi	15
4+4+4 Eğitim Sistemi	19
BÖLÜM III.....	28
YÖNTEM	28
Araştırma Modeli	28
Evren ve Örneklem	28
Veri Toplama Aracı.....	32

Veri Toplama Süreci	33
Verilerin Çözümlemesi	33
BÖLÜM IV	35
BULGULAR.....	35
4+4+4 Eğitim Sisteminin Ortaöğretime Yansımalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri .	35
4+4+4 Eğitim Sisteminin Ortaöğretime Yansımaları Açısından Öğrenci Görüşleri ..	52
4+4+4 Eğitim Sisteminin Ortaöğretime Yansımalarına İlişkin Yönetici Görüşleri ...	65
4+4+4 Eğitim Sisteminin Ortaöğretime Yansımalarına İlişkin Veli Görüşleri	87
BÖLÜM V	95
TARTIŞMA.....	95
Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Öğretim Kapsamına Alınması İle İlgili Görüşleri.....	95
Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Beraber Türk Eğitim Sistemindeki Değişiklikler İle İlgili Görüşleri.....	98
Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler İle İlgili Görüşleri	98
Öğretmenlerin Öğrencilerin Ortaöğretim Hayatında Ailelerin Rolü İle İlgili Görüşleri.....	99
Öğretmenlerin Açık Lise Eğitimi ile İlgili Görüşleri	99
Öğrencilerin Ortaokuldan Liseye Geçiş Süreci ile İlgili Görüşleri.....	99
Öğrencilerin Lise Eğitiminin İhtiyaçlarını Karşılama İle İlgili Görüşleri.....	100
Öğrencilerin Lise Eğitiminin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri	102
Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullarının Fiziki Altyapısı ile İlgili Görüşleri .	102
Öğrencilerin Okul Hayatında Ailenin ve Öğretmenlerin Rolü ile İlgili Görüşleri ...	103
Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile İlgili Görüşleri.....	103
Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması Sonucunda Eğitimin Niteliği ile İlgili Görüşleri.....	106

Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Beraber Türk Eğitim Sistemindeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri	107
Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri	107
Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Ortaöğretim Hayatında Ailelerin Rolü ile İlgili Görüşleri.....	108
Okul Yöneticilerinin Açık Lise Eğitimi ile İlgili Görüşleri	108
Velilerin Ortaöğretim Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri.....	109
Velilerin Liselerin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri	110
Velilerin Öğretmenlerin ve Ailenin Eğitim Sürecindeki Rolü ile İlgili Görüşleri....	110
BÖLÜM VI.....	112
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	112
Sonnuçlar.....	112
Öğretmenlerin Ortaöğretim Kademesinin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri.....	112
Öğrencilerin Ortaöğretim Kademesinin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri	114
Yöneticilerin Ortaöğretim Kademesinin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri	115
Velilerin, Ortaöğretim Kademesinin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri	115
Öneriler	116
Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	116
Araştırmacılar İçin Öneriler	118
KAYNAKÇA	119
EKLER	123
Ek 1. Araştırma Uygulama İzin Belgesi	123
Ek 2. Veri Toplama Aracı Kullanım İzni.....	124
Ek 3. Öğretmenlere Yönelik Uygulanan Veri Toplama Aracı.....	125
Ek 4. Öğrencilere Yönelik Uygulanan Veri Toplama Aracı.....	128
Ek 5. Yöneticilere Yönelik Uygulanan Veri Toplama Aracı	131
Ek 6. Velilere Yönelik Uygulanan Veri Toplama Aracı.....	134
Ek 7. Özgeçmiş	137

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Görüşme Yapılan Öğretmenlere İlişkin Veriler	29
Tablo 2. Görüşme Yapılan Öğrencilere İlişkin Veriler	30
Tablo 3. Görüşme Yapılan Yöneticilere İlişkin Veriler	31
Tablo 4. Görüşme Yapılan Velilere İlişkin Veriler	32
Tablo 5. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile İlgili Görüşleri	35
Tablo 6. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Birlikte Liselerdeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri.....	37
Tablo 7. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Olması ile Birlikte Liselerdeki Öğrenme Ortamları ve Öğretim Programları ile İlgili Görüşleri.....	40
Tablo 8. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Olması ile Birlikte Ortaöğretime Geçiş Sistemi ve Mesleki Rehberlik ile İlgili Görüşleri	42
Tablo 9. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması Sonucunda Eğitimin Niteliği ile İlgili Görüşleri	43
Tablo 10. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Beraber Türk Eğitim Sistemindeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri	45
Tablo 11. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri	46
Tablo 12. Öğretmenlerin Öğrencilerin Ortaöğretim Hayatında Ailelerin Rolü ile İlgili Görüşleri	48
Tablo 13. Öğretmenlerin Açık Lise Eğitimi ile İlgili Görüşleri	50
Tablo 14. Öğrencilerin Ortaokuldan Liseye Geçiş Aşamasında Bilgilendirilme Durumu ile İlgili Görüşleri.....	52
Tablo 15. Öğrencilerin Liseyi Seçerken Etkili Olan Etkenler ile İlgili Görüşleri	54
Tablo 16. Öğrencilerin Lise Eğitiminin İhtiyaçları Karşılama ile İlgili Görüşleri	56
Tablo 17. Öğrencilerin Lisedeki Dersler ile İlgili Görüşleri	57
Tablo 18. Öğrencilerin Mesleki Eğitim ve Yükseköğretime Geçiş Süreci ile İlgili Görüşleri	58
Tablo 19. Öğrencilerin Lise Eğitiminin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri.....	60
Tablo 20. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okulların Fiziki Altyapısı ile İlgili Görüşleri	61

Tablo 21. Öğrencilerin Okul Hayatında Ailenin ve Öğretmenlerin Rolü ile İlgili Görüşleri	62
Tablo 22. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile İlgili Görüşleri.....	65
Tablo 23. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Birlikte Liselerdeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri	69
Tablo 24. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Olması ile Birlikte Liselerdeki Öğrenme Ortamları Ve Öğretim Programları ile İlgili Görüşleri	72
Tablo 25. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretime Geçiş Sistemi ve Mesleki Rehberlik ile İlgili Görüşleri.....	74
Tablo 26. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması Sonucunda Eğitimin Niteliği ile İlgili Görüşleri.....	76
Tablo 27. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Beraber Türk Eğitim Sistemindeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri	79
Tablo 28. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri	80
Tablo 29. Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Ortaöğretim Hayatında Ailelerin Rolü ile İlgili Görüşleri.....	82
Tablo 30. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Okul İdaresine Getirmiş Olduğu İş Yükü ile İlgili Görüşleri	84
Tablo 31. Okul Yöneticilerinin Açık Lise Eğitimi ile İlgili Görüşleri	85
Tablo 32. Velilerin Ortaöğretimin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri	87
Tablo 33. Velilerin Liselerin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri	90
Tablo 34. Velilerin Okullarda Öğretmenlerin ve Ailenin Rolü ile İlgili Görüşleri	92

KISALTMALAR

Eğitim-Bir-Sen: Eğitimciler Birliği Sendikası

ERG: Eğitim Reformu Girişimi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

METK: Milli Eğitim Temel Kanunu

OGM: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

SGB: Strateji Geliştirme Başkanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim bireyde istendik davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2011, s. 92). Toplum hayatında muhakkak ki eğitim, bir insanın hayatında önemli bir faktör olarak yer almıştır. Tarih boyunca bireylerin ihtiyaçlarına göre toplumlar eğitim sistemlerini yenilemişler veya geliştirmişlerdir. Ülkeler birçok dönemde eğitim sistemlerinde yeniliklere giderek öğretimi daha işlevsel bir hale getirmişlerdir. İlk olarak kişisel olan öğretim süreci daha sonra toplumsallaşarak farklı düzeydeki okullar ile verilmek amaçlanmıştır. Bireyler özel bir şekilde oluşturulan okul ortamı gibi formal bir eğitim süreci ile ailesi, arkadaşları ve meslektaşları içinde informal eğitim süreçlerine tabi tutulmaktadır (Türer, 2011, s.10). Formal eğitim belirlenmiş bir eğitim programı ile daha önceden belirli bir yaş gruplarına verilirken informal eğitim ise kişinin okul dışı yaşantısındaki eğitim sürecidir. Bu yüzden formal eğitimin niteliği ve işlevselliği önem taşımaktadır. Çünkü toplumun özelliklerini yansıtan okullarda verilmekte olan eğitim çalışmalarının kalitesi insanlar için çok önemli bir süreçtir. Böylelikle eğitim, kişilerin farklı yönlerde gelişmesini sağlayan bir dönemdir. Bu dönemin doğru bir yöntemle devam etmesi için eğitim faaliyetlerinin planlı bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir (Demir, Doğan, Pınar, 2013).

Sistem, kendisinden küçük sistemlerin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır, aynı zamanda kendisi de daha büyük bir sistemin parçalarından bir sistem olarak yer almaktadır ve bu bir döngü olarak devam etmektedir (Ada ve Küçükali, 2009, s.15). Sistem tek başına bir anlam ifade etmez; bütün sistemler girdi, işlem, çıktısı ve dönütleriyle farklı bir sisteme ya da sistemlere bağlıdır. Bağlı olduğu sistemlerdeki değişiklikler, doğrudan veya dolaylı olarak onu da etkiler ve değiştirir (Sönmez, 2009, s. 9). Bütün sistemler en az bir amacı yerine getirmek üzere kurulmaktadır. Eğitim sisteminin de amaçları, öğrencide gözlenmek istenen istendik davranışlardır (Sönmez, 2009, s. 11). Amaçların düzenli bir şekilde gerçekleşmesi ve öğrencilerin istendik davranışlar gerçekleştirmelerinin istenilen seviyede gerçekleşmesi kaliteli bir eğitim sistemi ile gerçekleşebilir. Böylelikle ilkökul, ortaokul ve lise seviyesindeki sistemin kaliteli olması önemlidir. Ayrıca zorunlu eğitim sisteminin bilimsel bir çerçevede planlanması ve uygulanması eğitimin kalitesi açısından önemlidir. Eğitim sisteminin bilimsel çözümlemesi (analysis) ise sistem yaklaşımıyla yapılmaktadır. Eğitim sistemi,

amacı, girdisi, işleme, çıktısı, çevresi ve değerlendirme için almış olduğu dönütleriyle bir bütünlük teşkil etmektedir (Başaran ve Çınkır, 2011, s. 73). Eğitim sistemi, toplumun eğitim hedeflerini belirlemek, eğitim haklarını yerine getirmek ve devlet tarafından istenilen kazanımları yerine getirmeyi kapsamaktadır (Başaran ve Çınkır, 2011, s. 77).

Eğitim sistemi Türer (2009, s. 6)' e göre, bağlı olduğu sosyoekonomik sisteme, bu sisteme bağlı (ekonomi, politika, bürokrasi, hukuk, sağlık vb.) diğer alt sistemlere yetişmiş insan gücü yetiştirir. Eğitim sisteminin genel amacı, yenilik ve değişimlerin denetçisi değil uygulayıcısı olan insanlar yetiştirmektir. Eğitim sistemi problem çözme yeteneğine sahip bireyler yetiştirmelidir. Ayrıca yenilik ile değişimleri özümseyen ve yeni reformlar üreten insan modeli amaçlanmalıdır (Sümbül, 2008, s. 448).

Ülkelerin eğitim sistemleri, o ülkelerin geleceklerini planlamaktadır. Eğitimde sistemin bütünlüğü unutulmuş sürekli rastgele yapılan yenilikler, eğitim sisteminin hedeflerinin net olmadığını gösterir. Bazı dönemlerde eğitim sisteminde yapılan yenilikler çağdaş dünyaya ayak uydurabilmektedir. Son yıllarda Japonya, Güney Kore gibi ülkelerin eğitim sistemlerinde yaptıkları yenilikler ile teknolojiye de geliştikleri görülmektedir (Sümbül, 2008, s. 448).

Türk Eğitim Sistemi, Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını gerçekleştirmektedir ve bütün eğitim kurumlarının hedefleri ile temel ilkelere uygun şekilde planlanmaktadır (M.E.T.K.,md.3). Türk Eğitim sisteminin genel hedefi, ülke insanının yaşam standartlarını yükseltmek, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı sürekli hale getirmek ve ülke insanının modern dünya ile uyum içinde olmasını sağlamaktır (Ada ve Küçükali, 2009, s. 70). Bu temel hedeflerin olmasına karşın Türk Eğitim Sisteminde geçmişten günümüze birtakım sorunlarla karşılaşmaktadır. Türk Eğitim Sisteminin bütün kademelerinde bazı tartışmalar ve belirsizlikler yaşanmaktadır. Bunlara örnek olarak mesleki eğitimde yaşanan nitelik sorunu, yükseköğretime geçiş sürecinde sınav sistemlerinde yaşanan sürekli değişimler, genel eğitim veren liselerde öğrencilerin yerleşme ile ilgili yaşanan sıkıntılar, okul türleri ile ilgili sürekli yaşanan değişimler gösterilebilir.

Özdemir (2010, s. 4)'e göre ise Türk Eğitim sisteminin bazı temel sorunları şöyledir: Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin önemsizlenmesi, yetersiz derslik ve

okullar, eğitim programlarının ve ders kitaplarının içeriğinin yetersiz olması, hizmet içi eğitimde yaşanan sıkıntılar, eğitimde haksız rekabetlerin yaşanması, meslek liselerinin yükseköğretime geçiş sürecinde yaşadıkları problemler, rehberlik ve yöneltme sisteminin iyi çalışmamasıdır.

Son yıllarda ülkelerde eğitim ve okul sistemlerinde yenilikler yapılmaktadır. Bu yeniliklerde yaşam boyu öğrenme modeli örnek alınmaktadır. Eğitim sistemlerinde yapılan değişikliklerde devletin rolü de yeniden planlanmaktadır. Modern dünyada ki eğitim sistemlerinde devletin rolü şöyle açıklanmaktadır: Araştırma ve geliştirme çalışmaları, düzenleyicilik ve yol göstericilik, yüksek şekilde yenilikler üretmek, yerel, milli ve milletlerarası düzeyde karşılaştırmalar yapmaktır (Şişman,2012, s. 138).

Türk Eğitim Sisteminde yaşanan problemler ‘etkili ve verimli (nitelikli) eğitim’ in gerçekleşmesi ile giderilecektir. ‘Etkili ve verimli (nitelikli) eğitim’i etkileyen sebepler vardır. Amaçlar öğretim programlarının ve yöntemlerinin amaçlarıyla uyuşması, amaçlara göre eğitim ortamlarının düzenlenmesi, öğretmen sayısı ve kalitesi, eğitim süresi, okulların fiziki şartları ve öğretim materyalleri yönünden yeterli olması vb. faktörler ‘etkili ve verimli (nitelikli) eğitim’e etki etmektedir (Erdem, 2005, s. 10).

Şişman (2012, s. 162)’ın eğitim sisteminin geleceğine ilişkin önerileri şu şekildedir: Eğitimde yapılan yenilikler eğitim sisteminin bütün kademelerini kapsayacak şekilde planlanmalıdır. Eğitim, sosyal, ekonomik, politik alanlarla ve hedefler ile bir bütünlük oluşturmaktadır. Bütün bireylere öğrenme fırsatları amaçlanmalı, öğrenciler başarısızlıkları sonucunda sistemin dışına atılmamalıdır. Toplumun eğitime desteği artmalı ve eğitim sisteminin içinde aktif olması gerekir. Öğrenciler arasında eşitsizliklere neden olan özel dersanelerin özel öğretim kurumlarına dönüşmeleri gerekmektedir. Mevcut yapılan sınavların yerine daha farklı modern dünya ile uyumlu öğrenci seçme yöntemleri uygulanmalıdır. Türk Eğitim Sisteminin hedefleri gelişmiş ülkelerin eğitim seviyeleri düzeyinde olması gerekmektedir.

Birçok ülke zorunlu eğitim süreci ile bireyleri belli bir yaşa kadar eğitimin içine katmışlardır ve bunu temel bir eğitsel hedef olarak belirlemişlerdir. Zorunlu eğitim bir yurttaşın belirli bir yaşa geldiğinde, belirli okullarda zorunlu olarak eğitim hayatını tamamlamasıdır. Zorunlu eğitim devletin insanları devam etmekte zorunlu tuttuğu

eğitimi, zorunlu öğrenim ise vatandaşların devletten aldığı eğitim hizmetlerini içermektedir. Bir başka yönden ise zorunlu eğitim, önceden belirli bir öğrenim süresini kapsamaktadır. Bu süre sadece ilkokul olabilir ya da ortaokul, lise veya üniversite dahi üst sınır olarak belirlenebilir (Başaran, 1982, s. 25).

Zorunlu eğitim, ilköğretim ve temel eğitim kavramlarının ne anlama geldiği genel olarak karıştırılmaktadır. Aslında temel eğitim, ülkedeki tüm yurttaşların sahip olması gereken belirli bir seviyede bilgi, beceri ve davranışları oluşturmaktadır. Temel eğitimin hedefi, iyi yurttaş yetiştirmek için temel kültür bilgisi kazandırmaktır. İlköğretim ise eğitim sisteminin kademelere ayrıldığı devletlerde, okul sisteminin yapısını belirlemektedir. Zorunlu eğitim, bir çocuğun önceden belirlenen bir yaşa geldiğinde, devlet tarafından belirlenen okullarda belli bir süre öğrenime devam etmesini zorunlu kılan bir dönemdir. Devletin, tüm yurttaşlarını zorunlu tuttuğu eğitim sürecini ifade etmektedir (Gültekin, 1998).

Zorunlu eğitim, devletin, bütün vatandaşlarını önceden belirlenmiş bir süre boyunca eğitim görmelerini zorunlu kılmasıdır. (Başaran ve Çınkır, 2011, s. 25). Birçok ülke, zorunlu eğitim süresinin artırılmasına yönelik planlamalar yapmaktadır. Bazı ülkeler, 12 yıl olarak uyguladığı zorunlu eğitim süresini artırmak için planlamalar yapmaktadır. Günümüzde ülkelerin refah seviyeleri ile zorunlu eğitim süreleri arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır (Gültekin, 1998). Bu sebeple de zorunlu eğitim sisteminin niteliği önem taşımaktadır.

Günümüzde ülkelerdeki zorunlu eğitim süresi incelendiğinde zorunlu eğitim süresinin en az 4-5 yıl, en çok 12-13 yıl sürmekte olduğu görülmüştür. Zorunlu eğitimin 4 yıl olduğu ülke Sao Tome ve Principe (Afrika); 5 yıl olduğu ülkeler, Ekvator Ginesi, Kolombiya, Bangladeş, İran, Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti, Macau, Myanmar, Nepal, Viet Nam (çoğunluğu Asya); 12 yıl olduğu ülkeler, Anguilla, St. Kitts ve Nevis (Kuzey Amerika), Belçika, Almanya, Gibraltar (Avrupa), Amerikan Samoası, Tokelau (Antartika); 13 yıl olduğu ülke ise Hollanda'dır (Avrupa). AB ülkelerinde zorunlu eğitim süresi, en az 9 en çok 13 yıldır (Unesco, 1999., akt. Erginer, 2004).

Türk eğitim sisteminde zorunlu eğitim kapsamında çeşitli sorunlar geçmiştten günümüze yaşanmaktadır. Akçay (2006, s. 193), ortaöğretimde problemleri girdi, süreç ve çıktı olarak üçe ayırmaktadır. Girdi aşamasındaki problemler; öğretmenlerin

niteliğinin düşük olması, yöneticilerin mesleki nitelik ve kabiliyetinin yetersiz olması, okullardaki öğretmen sayısının yetersiz olması, ortaokuldaki başarısız öğrencilerin liseye devam etmesi ve bu öğrencilerin liselerdeki eğitim seviyesinin düşmesine neden olması, liselerde derslik sayısının yetersizliği, ders kitaplarının içeriklerinin yetersiz olması ve eğitim programlarının sürekli değiştirilmesi olarak belirtmiştir. Süreç aşamasındaki problemler; ortaöğretimde okullar arasında öğrencilerin dengesiz dağılımı, genel liseler ile mesleki liseler arasında geçiş hakkı verilmemesi, eğitim programlarının yetersiz olması, öğretmenlerin mesleki açıdan eksiklikleri, eğitim sisteminin ezberci bireyler yetiştirmesi, sınıf geçme ile not sisteminin sürekli değiştirilmesi olarak ifade etmiştir. Çıktı aşamasındaki problemleri ise; ortaöğretim tamamlayan öğrencilerin yükseköğretime yerleşme isteği, bütün lise mezunlarının yükseköğretime yerleşmeleri gerekliliği düşüncesi, öğrencilerin üniversitede gitmek istediği bölümler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları, mezunların nitelik yönünden eksikliği, mezunların iş hayatına başladıklarında yaşadıkları problemler olarak belirtmiştir.

Bütün ortaöğretim okulları, öğrencilerin hedeflerine ve bu hedeflerinde gerçekleşecek değişikliklere yanıt verecek biçimde olmalıdır ve ortaöğretimde yeterlilik esaslı bir program ve değerlendirme sistemini öğrencilere sunmaları gerekmektedir (Altıparmak ve diğerleri, 1999, s. 150).

Ortaöğretim kademesindeki problemlere Başaran ve Çinkır (2011, s. 111)' in çözüm önerileri şu şekildedir: Eğitimde haksız rekabet ve ortaöğretimdeki çeşitlilik kaldırılmalıdır. Ortaöğretimde çeşitlilik yerine, mevcut eğitim programlarını da kapsayan çok amaçlı okullar kurulmalıdır. Mevcut ortaöğretim okulları, bölge okulları olarak eğitime devam etmelidir. Çok amaçlı bölge ortaöğretim okullarının üç ana türlü eğitim programı olması gerekmektedir: (1) yükseköğretime öğrenci hazırlayan program; (2) ortaöğretim düzeyindeki mesleklere ara eleman yetiştirecek program; (3) yaygın eğitim programlarıyla mesleklere ara eleman yetiştirecek program olarak ifade edilmiştir.

Son yıllarda ihtiyaç duyulan iş gücünü yetiştirmek için, genel ve mesleki eğitimin bütünleştirilmesi amacıyla ortaöğretim sisteminde yeniliklere gidilmiştir. Genel liselerden mezun olan öğrenciler gördükleri eğitimi, hayatlarına aktaramadıkları

görülmektedir. Genel ve mesleki eğitimi bütünleştirirken iki okulun güçlü yönlerinden yeni bir model kurmak amaçlanmaktadır (Akçay, 2006, s. 159).

20 Şubat 2012’de “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” TBMM Başkanlığı’na sunulmuş ve 30 Mart 2012 tarihinde kabul edilmiştir. Bu yasa ile birlikte zorunlu eğitim süresinde de değişikliğe gidilmiştir. Türkiye’de zorunlu eğitim çeşitli reformlardan geçmiş ve sonunda 2012 yılında 12 yıllık zorunlu eğitim sistemine geçilmiştir. 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim yerine, 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim sistemi getirilerek 12 yıllık süre üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe 4 yıl süreli ilkokul, ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul ve üçüncü kademe 4 yıl süreli lise olarak düzenlenmiştir.

Zorunlu eğitim sistemi içerisinde yer alan öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilerin görüşleri önemlidir. Bu çalışmada, zorunlu ortaöğretim hakkında öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilerin görüşlerinin değerlendirilmesi bu araştırmanın problemi oluşturmaktadır.

Problem Durumu

2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren zorunlu hale getirilen ortaöğretim kademesi üzerine birçok olumlu ve olumsuz görüş ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı 4+4+4 Eğitim Sisteminin ortaöğretime yansımalarına ilişkin paydaş görüşlerini belirlemektir.

Alt problemler şunlardır:

1.Öğretmenlerin 4+4+4 Eğitim Sisteminin ortaöğretime yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

2.Öğrencilerin 4+4+4 Eğitim Sisteminin ortaöğretime yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

3.Okul yöneticilerinin 4+4+4 Eğitim Sisteminin ortaöğretime yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

4. Velilerin 4+4+4 Eğitim Sisteminin ortaöğretime yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Eğitim sisteminde ortaöğretim kademesi zorunlu hale getirilmiştir ve bu değişikliğin olumlu ve olumsuz sonuçları olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple bu araştırmada öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilerin görüşleri alınarak, 4+4+4 Eğitim Sisteminin ortaöğretime yansımalarına ilişkin paydaş görüşlerini ayrıntılı bir şekilde araştırmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

2012-2013 Eğitim-Öğretim tarihinde eğitim sisteminde değişiklik yapılarak zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmıştır. Eğitim sisteminde yapılan değişiklikler bütün çocukları, ülkeyi ve ülkenin geleceğini yakından etkilemektedir. Eğitim sisteminde yapılan değişiklikler sonrası bazı olumlu ve olumsuz sonuçlar ortaya çıktığı düşünülmektedir. Eğitim sistemimiz değiştikten sonra bazı araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmaların tamamı, 1 yıl erken ilkokula başlamanın olumlu ve olumsuz yönleri, ilkokul ve ortaokulun ayrılmasında yaşanan problemler (bina, öğretmen, vs.) gibi daha çok ilkokul ve ortaokul üzerine yoğunlaşmıştır. Ortaöğretim kademesinin zorunlu olmasına çok az ve yeterli olmayacak şekilde değinilmiştir. Dolayısıyla zorunlu ortaöğretim hakkında yeterli ve açıklayıcı bir değerlendirme mevcut değildir. Bu çalışmada, 4+4+4 Eğitim Sisteminin ortaöğretime yansımalarına ilişkin paydaş görüşlerinin incelenecek olmasından dolayı bize önemli veriler sunacağı düşünülmektedir.

Sayıtlar

Araştırma kapsamında görüşlerine başvurulmuş öğretmenler, öğrenciler, yöneticiler ve veliler görüşme sorularını içtenlikle cevaplandırmış ve gerçek düşüncelerini belirtmişlerdir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Tokat İlinde bulunan, araştırmacı tarafından belirlenen okullar, bu okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticiler ile bu okullarda öğrenim gören öğrenciler ve velileriyle sınırlıdır.

Tanımlar

Zorunlu Eğitim: Zorunlu eğitim, bir yurttaşın belirtilen bir çağa girince, eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kıldığı ve devletin her vatandaşını devamla yükümlü kıldığı eğitim süresidir (Gültekin, 1998).

Ortaöğretim: Ortaöğretim, ilköğretime dayalı, en az dört yıllık öğretim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar.

4+4+4 Eğitim Sistemi: 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim süresi üç kademeye ayrılmaktadır. Birinci kademe 4 yıl süreli ilkokul (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe 4 yıl süreli lise (9. 10. 11. ve 12. sınıf) olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kuramsal yapısı üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda zorunlu eğitim, Türkiye’de zorunlu eğitim tarihi, Dünya’da zorunlu eğitim, ülkemizde ortaöğretim tarihi ve 4+4+4 Eğitim Sistemi hakkında kuramsal olarak bilgi verilecektir. Ayrıca kavramsal çerçevenin içinde ilgili araştırmalara da yer verilecektir.

Zorunlu Eğitim

Zorunlu eğitim, farklı kişiler tarafından değişik şekilde tanımlanmıştır. Gültekin’e (1998, s. 74) göre zorunlu eğitim, bir çocuğun belirli bir yaşa geldiğinde, devlet tarafından belirlenen okullarda belli bir süre öğrenim görmesinin zorunlu olduğu ve devletin bütün yurttaşlarını devamla yükümlü kıldığı eğitim süresidir. Ayrıca zorunlu eğitim süresinin ülkeler arasında farklılık gösterdiğini, bazı ülkelerde sadece ilkokulu kapsarken, bazı ülkelerde de ortaokulu hatta ortaöğretimi tümüyle kapsamakta olduğunu ifade etmektedir. Güven (2012, s. 558) zorunlu eğitimi, bir yurttaşın belli bir yaşa girince eğitime başlamasının zorunlu olduğu, yani devletin vatandaşını devam etmekte zorunlu kıldığı ve devletin belirlemiş olduğu eğitimin süresini kapsamaktadır. Ayrıca zorunlu eğitimin sadece belirli yaştaki çocuklar için değil çocuklar için değil, temel bilgi ve yeteneklere ihtiyaç duyan her yurttaş için düşünülmüş bir eğitim olduğunu ifade etmektedir. Erginer (2004, s. 36) ise zorunlu eğitimi; bireylerin eğitim almak için belirli bir süre ve hedefler belirlenerek devletin yurttaşlarına parasız olarak sunduğu eğitim olarak belirtmiştir.

Ülkelerin sosyoekonomik ve kültürel açılardan ilerlemesi, teknolojiye ve endüstrideki hızla artan gelişmeler kişilerin en iyi şekilde eğitilmesini zorunlu kılmakta ve bununla birlikte zorunlu eğitim, süre olarak uzamakta ve ülkeler arasında farklılık göstermektedir (Gültekin, 1998, s. 74). Zorunlu eğitim, eğitim sisteminin en önemli bölümünü kapsamaktadır ve bireyin, belirli bir yaşta belirli bir zaman dilimini kapsayan eğitim almasını ön görür (Güven, 2012, s. 558).

Türkiye’de Zorunlu Eğitim

Tarihimizde ilk olarak zorunlu eğitim, yenileşme döneminde ortaya çıkmıştır. Bu alandaki en önemli karar II. Mahmut’un 1824 yılında yayınladığı bir fermandır. Daha önceki yıllarda da okuma ve yazmanın gerekliliği üzerine fermanlar vardır fakat II. Mahmut’un 1824 yılında yayınladığı ferman konuyu daha geniş boyutta gündeme almış ve bu ferman ilköğretimin zorunlu olmasını sağlayan ilk belge olarak tarihe geçmiştir (Akyüz, 2015, s. 151). 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (Eğitim Yasası) ilköğretimin zorunlu olmasını sağlayan en önemli düzenleme olarak kabul edilmektedir. Türk eğitim tarihinde zorunlu eğitimi yasalaştıran ilk önemli yasa olan 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde ilköğretim zorunluluğu 5 yıl olacak şekilde ifade edilmektedir. 1876 tarihli Kanun-i Esasi’de de ilköğretimin devlet okullarında zorunlu ve parasız olduğu aynen belirtilmektedir (Güven, 2012, s. 560). 1923 yılında toplanan 1. Heyet-i İlmiyede ilköğretimin 6 yıl olması kararı alınmaktadır. Fakat 1924 yılında toplanan 2. Heyet-i İlmiyede tekrardan ilköğretimin 5 yıla düşürülmesi şeklinde karar alınmaktadır (Göksoy, 2013, s.32). 1924 anayasasında ilköğretimin zorunlu olması ve parasız olması tekrarlanmaktadır ve 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanunla şu hüküm getirilmektedir: “İlköğretim çağındaki çocuklar meslek mekteplerine giremezler. İlköğretim çağını geçirmiş ve hiç öğrenim görmemiş çocukları alan kurumlar bunlara ilköğrenimi de vermeye mecburdur.” (Akyüz, 2015, s. 346). İlköğretimin 5 yıl olmasına rağmen, Güven (2012, s. 558) zorunlu eğitimin Cumhuriyetin ilk yıllarında 3 yıl olarak uygulandığı daha sonra 5 yıla çıkarılarak bu şekilde uygulamanın uzun yıllar devam ettiğini belirtmektedir. Türkiye’de eğitim kalitesinin artması için zorunlu eğitim süresi uzun yıllardır tartışılmaktadır (Güven, 2012, s. 558). 1961 Anayasası 50. maddesinde, 1982 Anayasası 42. maddesinde ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu ilkesi yer almaktadır (Akyüz, 2015, s.351). 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile zorunlu eğitim kesintisiz 8 yıl olarak yasalaşmıştır (Güven, 2012, s. 558). Fakat zorunlu eğitim süresi 8 yıl olarak kalmıştır ve fiilen uygulanmamıştır. 1983’te zorunlu eğitim süresi 2842 sayılı kanunla 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 7 ve 22. maddelerinde değişikliğe gidilmiştir. Bu kanun ile birlikte ilköğretim, 6-14 yaşlarındaki kız ve erkek bütün çocukları için zorunlu olmaktadır. 6-14 yaş arasındaki tüm çocuklar için zorunlu ve ücretsiz olarak belirlenmiştir. Fakat 2917 sayılı bir kanun eklenerek ortaokullar yurt genelinde yaygın bir hale gelene kadar ilköğretimin sadece

ilkokul kısmı zorunlu kılınmaktadır (ERG, 2012, s. 1). 9 Mart 1992'de İlköğretim Kurumları Yönetmeliği yayınlandı. Buna göre, “mecburi öğrenim çağı, çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın Eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter” (Akyüz, 2015, s. 348). 1997 tarihli 4306 sayılı yasa ile zorunlu eğitim 8 yıl olarak düzenlenmiş ve uygulamaya geçilmiştir. Bu yasa ile birlikte, iki kademeli olan ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) 8 yıl olacak şekilde birleştirilmektedir (Güven, 2015, s. 272). 1997-1998 öğretim yılında ülke çapında 8 yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasına geçildi. 18 Ağustos 1997 yılında 4306 Sayılı Kanun ile 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 9. maddesi ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 23. maddesi "İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir." şeklinde değiştirilmiştir (ERG, 2012, s.1). Böylece tüm ülkede Milli Eğitim Sistemi içerisindeki bütün ilkokul ve ortaokullar 8 yıllık ilköğretim okullarına dönüştürülmüştür. Eğitim programlarında da değişikliklere gidilmiştir ve bu değişiklikler ile birlikte ilkokullar ve ortaokullar birleştirilerek ilköğretim adını almıştır (Güven, 2012, s. 562).

12 yıllık zorunlu eğitim yasası “4+4+4 yasası” olarak adlandırılmaktadır. 12 yıllık zorunlu eğitim yasa teklifi 5 AKP milletvekili tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuş, 30 Mart 2012 tarihinde kabul edilmiş ve 6287 Sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” adıyla yasalaşmıştır. 11 Nisan 2012 tarihinde de Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi ile yurttaşların ortalama eğitim seviyelerini yükseltmeyi ve yeni sistem sayesinde her bireyin kendi ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre yönlendirileceğini hedeflemektedir. 2012-2013 eğitim-öğretim tarihinden itibaren Türkiye’de zorunlu eğitim süresi 12 yıla çıkartılmıştır. Eğitim kademeleri, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim'den oluşmaktadır. İlkokul 4 yıl süreli birinci kademeyi (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ortaokul 4 yıl süreli ikinci kademeyi (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve lise de 4 yıl süre ile (9. 10. 11. ve 12. sınıf) üçüncü kademeyi oluşturacak şekilde 12 yıl olarak zorunlu kademelere ayrılmaktadır. Ayrıca kaynaştırma öğrencileri içinde ilkokul, ortaokul ve lise kademesi yanında okul öncesi eğitim kademesi de zorunludur (SGB, 2018, s.1).

Dünya’da Zorunlu Eğitim

Zorunlu eğitim süreleri ülkeler arasında çeşitlilik göstermektedir. Finlandiya’da zorunlu eğitim süresi 9 yıl olarak uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim 7-16 yaş arasındaki tüm öğrencileri kapsamaktadır. İlköğretim ve ortaöğretimin 1. kısmına birlikte temel eğitim denilmektedir (Erginer, 2007, s. 10). Temel eğitimde, ders saatlerinin dağılımına eyalet kurulu karar vermektedir. 1.-6. Bütün öğrenciler aynı eğitimi almaktadır, fakat ders saatlerindeki esneklikten dolayı ders saatlerinde değişik uygulamalara gidilebilmektedir. 7.-9. sınıflarda, ortak ve seçmeli dersler ile birlikte uygulamalı dersler müfredatın içerisinde yer almaktadır (Certel, 2009, s. 174). Finlandiya’ da ortaöğretimin 2. kısmı genel ve mesleki ortaöğretim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır ve zorunlu olmamaktadır. 16-19 yaş arasındaki öğrenciler genel liselere devam etmektedir. Bu okullar yükseköğretime öğrenci hazırlamaktadır. Yükseköğretime devam edebilmek için genel liselerden mezun olmak gerekmektedir (Erginer, 2007, s. 12). Mesleki eğitimin amacı, öğrencilere mesleki beceri kazandırmak ve mezun olduklarında iş bulmalarına yardımcı olmaktır. Mesleki ortaöğretimin süresi 3 yıl olarak uygulanmaktadır. Mesleki ortaöğretime başlamak için önce zorunlu eğitimin tamamlanması gerekir (Certel, 2009, s. 177).

Güney Kore’de zorunlu eğitim 6+3 şeklinde toplam 9 yıl olarak uygulanmaktadır. Okul öncesi ve lise kademesi zorunlu değildir. İlkokula başlama yaşı 7 olmakla birlikte parasızdır. Fakat bazı özel okullarda ücret alınmaktadır. Ortaöğretim kurumları; genel, mesleki ve diğer (yabancı dil, güzel sanatlar vb.) olmak üzere üç farklı türe ayrılmaktadır. Üniversiteler ise kendi öğrencilerini seçmektedir ve yedi farklı türde eğitim vermektedirler (Türkay, 2017, s. 2). İlköğretim ülkenin tamamında yaygın haldedir. Güney Kore halkı ve devleti eğitime çok fazla önem vermektedir (İpek, 2011, s. 220). Ortaokul Eğitimi: İlkokuldan sonra öğrenciler ortaokulda öğrenimlerine devam etmektedir. 12-14 yaş arasında bu eğitimlerini almaktadırlar. Ortaokul eğitiminde 11 temel ders bulunmaktadır. Ayrıca mesleki kurslar, seçmeli dersler ve mesleki yönlendirmeler yapılmaktadır (Türkay, 2017, s. 2).

ABD’de eyaletler arasında zorunlu eğitim süreleri farklı olmakla birlikte genel olarak 12 yıl zorunlu eğitim uygulanmaktadır. Bazı eyaletlerde 6 yaşından 16 yaşına kadar, bazılarında 7 yaşından 16 yaşına kadar ve bazı eyaletlerde ise 5 yaşından 16 yaşına kadar eğitim zorunludur. ABD’ de zorunlu eğitime başlama yaşı eyaletler

arasında farklılık göstermektedir. Zorunlu eğitim sürecince kamu okullarında eğitim ücretsizdir. Devlet okullarında zorunlu eğitim sürecinde öğrencilere öğle yemekleri ücretsiz verilmektedir (Harmancı,2011, s.36). Lise eğitimi, temel eğitiminden sonra 12. sınıfın bitimine kadar devam etmektedir. Liseler genellikle 6 yıl ilkokuldan sonra 3 yıl ortaokul ve 3 yıl süre lise öğretimi şeklindedir. Eyaletler arası eğitim sisteminde farklılıklar olduğu için ortaokul ve liseyi birleştiren 6 yıllık okullara veya 8 yıllık ilkokul ve ortaokul sürecinden sonra eğitim veren 4 yıllık liselere de rastlanmaktadır (Demirel, 2000, s.92; akt. Şahin, 2009, s. 120).

Japonya’da zorunlu eğitim süresi 6 yıl ilkokul, 3 yıl da ortaokul olmak üzere toplam 9 yıl olarak uygulanmaktadır. 6 ile 15 yaş arasındaki bütün çocuklar okula devam etmektedir. Zorunlu eğitim ücretsizdir. Durumu iyi olmayan öğrencilerin okul yemekleri, okul gezileri, okul ihtiyaçları vb. eğitim ihtiyaçları çeşitli yardım kuruluşları ve hükümet tarafından karşılanmaktadır (Demirel, 1998; akt. Aksu,2009, s. 355).

Singapur’da zorunlu eğitim süresi 6 ile 15 yaş arasını kapsamaktadır. Zorunlu eğitim modeli 6+4 şeklinde gösterilebilir. Çocuğunu zorunlu eğitime göndermeyen velilere kanunen cezalar verilmektedir. Eğitim devlet okullarında parasız verilmektedir. Devlet, başarılı öğrencilere ilköğretimden yükseköğretime kadar burs olanağı sağlarken okulların programlarını geliştirebilmeleri için ek kaynak sağlamaktadır (Apaydın, 2011, s. 519).

Almanya’da zorunlu eğitim süresi 12 yıl olmak üzere uygulanmaktadır. Dört yıl süreli ilkokul, beş yıl ortaöğretim 1. devre ve üç yıl ortaöğretim 2. devre olmak üzere uygulanmaktadır. Öğrenciler 6-18 yaş arasında zorunlu eğitim sürecini okulda geçirmektedirler. Almanya’da zorunlu eğitim süresine zorunlu genel eğitim denilmektedir (Erginer, 2007, s. 255).

İsviçre’de bölgeler arasında farklılık olmakla birlikte genel olarak zorunlu eğitim süresi 9 yıl olarak uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim süresi ilköğretim ve ortaöğretime kapsamaktadır. Zorunlu eğitim 16 yaşına kadar devam etmektedir. Okul öncesi zorunlu eğitim kapsamında yer almamaktadır (Ada, Baysal ve Şahenk, 2009, s.333). Öğrenciler zorunlu eğitime 6 yaşında başlamaktadır. 9 yıllık zorunlu eğitim sürecinde bölgeler arasında ilkokul süreleri ve ortaokul süreleri farklılık göstermektedir. İlkokul süreleri

4,5 ve 6 yıl, ortaokul süreleri ise 3,4 ve 5 yıl olarak uygulanmaktadır (Ada ve diğeri, 2009, s. 335).

İngiltere ve Galler'de zorunlu eğitim süresi 11 yıl sürmektedir. Altı yıl süre ile ilköğretim ve beş yıl süre ile ortaöğretim olmak üzere uygulanmaktadır. Bütün çocukların, 5-16 yaşları arasında tam gün zorunlu eğitime katılmaları gerekmektedir. Okula devam etmeyen öğrenciler evde eğitim görebilmektedir (Erginer, 2007, s. 201).

Tüm öğrenciler Kanada'da zorunlu eğitime 6 yaşında başlamaktadır. Eylül haziran arasında okullar eğitim faaliyetlerine devam eder. Eyaletler arasında zorunlu eğitim süresinde farklılık olmakla birlikte genel olarak zorunlu eğitim süresi 12 yıl olarak uygulanmaktadır. İlkokullarda eğitim süresi 6 yıl, ortaokullarda eğitim süresi 3 yıl olarak uygulanmaktadır. Ortaöğretim ise 10,11 ve 12. Sınıflar olmak üzere 3 yıl olarak uygulanmaktadır. Ortaöğretim okulları mesleki ve akademik liseler olmak üzere adlandırılmaktadır (Ada ve diğeri, 2009, s. 379).

Estonya'da eğitim sistemi 1. kademe genel eğitim ve 2. kademe genel eğitim olmak üzere iki kademeye ayrılmaktadır. Estonya'da zorunlu eğitim süresi 9 yıl olarak uygulanmaktadır. Eğitim sisteminde 1. kademe zorunludur. 1. kademe genel eğitim ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinden oluşmaktadır. 2. Kademe genel eğitim aşaması ise zorunlu değildir. Ortaöğretimin 2. kısmı lise ve meslek liselerinde yapılmaktadır (Manolova, 2011, s. 157).

Fransa'da zorunlu eğitim süresi 10 yıl olarak uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim, ilkokul 5 yıl, ortaöğretim 1. devre 4 yıl ve ortaöğretim 2. devrede 1 yıl olmak üzere 10 yıl olarak uygulanmaktadır. Öğrenciler, ilkokula 6 yaşında başlamaktadır. Üstün zekâlı öğrenciler ise 5 yaşında okula başlama hakkına sahiptir (Şahenk, 2009, s. 198). Fransa'da ortaöğretim iki kademeye ayrılmaktadır. Ortaöğretim 2. devre eğitimi genel ve mesleki okullarda uygulanmaktadır. Genel veya mesleki eğitim veren liseler, öğrencilere 3 yıl süren (10., 11. ve 12. sınıf) eğitim vermektedirler. Bu okullardan mezun olanlar teknisyen belgesi gibi diplomaları almaya hak kazanmaktadır ve bu okullarda karma eğitim uygulanmaktadır (Erginer, 2007, s. 170).

İsveç'te 1. devreyi kapsayan eğitim zorunludur. Bu eğitim ilköğretim ve ortaöğretime kapsamaktadır. Öğrenciler eğitimlerine 6 yaşında başlamaktadır ve 9 yıl

süre ile zorunlu eğitim devam etmektedir. 2003 yılında, 6 yaşındaki öğrencilerin %3,1'i okula devam etmiştir. İlk aşama 1-3. sınıflar, orta aşama 4-6. Sınıflar ve ileri aşama ise 7-9. Sınıfları kapsamaktadır. 1.-7. sınıflarda karne verilmemektedir (Güney, 2009, s. 319). Ortaöğretim 1. devreyi tamamlayan öğrenciler 2. devre ortaöğretime devam etmektedir. 2. devre ortaöğretim zorunlu zorunlu değildir (Erginer, 2007, s. 101).

Genel olarak bakıldığında Finlandiya, G. Kore, Japonya, Estonya, İsveç' te 9 yıl, Singapur ve Fransa'da 10 yıl, İngiltere ve Galler'de 11 yıl, Amerika ve Almanya'da 12 yıl zorunlu eğitim sistemi uygulanmaktadır.

Türkiye'de 2012 yılından önceki 8 yıllık zorunlu eğitim süresi, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin zorunlu öğretim sürelerinden daha kısa sürelidir. Mesleki ve teknik eğitimde kaliteyi artırmak için zorunlu eğitim süresinin artması gerekmiştir. Zorunlu eğitimin olumlu katkı sağlayabilmesi için maddi ve manevi desteğin sağlanması gerekir. 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde yaşanan problemlerin 12 yıllık zorunlu kademli eğitimde de yaşanmaması için gerekli tedbirlerin alınması gerekir (Göksoy, 2013, s.1).

Avrupa Birliği ve diğer ülkelerde zorunlu öğrenim süresi farklılık göstermektedir. Zorunlu eğitim süresi 5 ülkede 5 yıl, 24 ülkede 6 yıl, 11 ülkede 7 yıl, 20 ülkede 8 yıl, 54 ülkede 9 yıl, 34 ülkede 10 yıl, 20 ülkede 11 yıl, 22 ülkede 12 yıl, 6 ülkede 13 yıl, 1 ülkede ise 14 yıl şeklinde uygulanmaktadır. Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Almanya, İrlanda, Estonya, Fransa, İtalya, Avusturya, Romanya, Portekiz, Polonya, ABD, Avustralya, Kore, Japonya'da zorunlu eğitime öğrenciler 6 yaşında başlamaktadır. Bulgaristan, Finlandiya ve İsveç'te zorunlu eğitim 7 yaşında, Macaristan, Hollanda ve Malta'da 5, İngiltere'de ise 5 yaşında öğrenciler zorunlu eğitime başlamaktadır. Dünyada farklı ülkelerde eğitim uygulamalarında, ilk kademe ilkokulların süreleri farklılık göstermektedir. Almanya, Avusturya, Brezilya, Bulgaristan, Macaristan ve Rusya Federasyonu'nda ilköğretim süresi 4 yıl sürmektedir. Fransa, İtalya, Hindistan ve Pakistan'da 5 yıl süreli, Japonya, Hollanda ve Güney Kore'de 6 yıl süreli, Avustralya, Norveç ve Güney Afrika'da 7 yıl süreli, İrlanda'da ise 8 yıl süreli olacak şekilde uygulanmaktadır (UNESCO, 2011, akt; Güven, 2012, s. 559).

Türkiye'de Ortaöğretimin Tarihçesi

Ortaöğretim kurumları, Osmanlı Devleti'nin batılılaşma döneminde rüştiye, idadi ve sultani olmak üzere üç farklı okul açılmaktadır. Tanzimat döneminde devlet

adamları Avrupa'ya birçok kez gitmişler ve ortaöğretim kavramını ilk defa orda görmüşlerdir. Fakat bu kademedede yeniliklerin yapılamayacağı düşünülerek rüştiyelerin kurulduğu belirtilebilir (Güven, 2015, s. 164). Rüştiye okullarının amacı askeri öğrenci yetiştirmek ve devlet kurumlarına memur yetiştirmektir. Bu okullar 1839 yılında kurulmuştur ayrıca bu okullarda tarım, ticaret ve sanayi ile alakalı derslerde okutulmaktadır (Taşdemirci, 2010, s. 59). Askeri okul haricindekilere Mülkiye Rüştiyeleri denir. 1846 tarihinde Mekatib-i Umumiye Nazırlığı kurulması sonrası bu okullar açılmış ve sayıları artmıştır. 1852 yılında İstanbul'da 12 rüştiye bulunmaktadır. 1874 tarihinde bu sayı 18'dir ve tamamında 1859 öğrenci ile 166 öğretmen ve hizmetli bulunmaktadır. 1848 tarihinde kurulan Darulmuallimin-i Rüşdi ilk mezunlarını vermesi ile birlikte yeni öğretmen yetişmeye başlamıştır. Böylelikle rüştiyelerin taşrada ve büyük şehirlerde sayıları artmaya başlamış ve 25 rüştiye açılmıştır (Akyüz, 2015, s. 164). "Rüştiye" olarak isimlendirilen eğitim kurumları, Türk eğitiminde ilk olarak lise seviyesinde ortaya çıkmıştır, lise ve ortaokul seviyesinde hizmet verdikten sonra, öğretim seviyesi ilköğretim seviyesine dönüştürülmüştür. Bu okullar yüksek ilkokul diyebileceğimiz düzeyde hizmet verdikten sonra 1913 yılında ilkokul düzeyinde hizmet vermiştir (Önder, 2014, s.142). 1913 tarihinde yayımlana Geçici İlköğretim Kanununda sıbyan mektepleri ile rüştiyeler, altı yıllık "mekteb-i iptidai" (ilkokul) adı altında birleştirilmektedir. Böylece Türkiye'de ortaöğretim kurumu olarak; idadiler, sultaniler, darulmualliminler, darulmuallimatlar ve sanat mektepleri eğitim vermektedir (Taşdemirci, 2010, s. 152).

Batılılaşma döneminde kurulan ikinci tip ortaöğretim okulları, idadilerdir. Bu tanım ilk olarak, Harbiye ve Askeri Tıp okuluna katılmaya çalışan öğrencilerin noksan taraflarını tamamlamak için kurulan hazırlık sınıfları için kullanılmıştır ve 1845 yılında bu okullar orduların merkezinde ve Bosna'da eğitime başlamıştır. Eğitim programları rüştiyeler ile aynıydı ve 11-14 yaşları arasındaki öğrenciler alınmaktaydı. Eğitim süresinin üç senesi kendi mahallelerinde, 4. ve son sınıfı da birleşik olarak İstanbul'da eğitim veriyordu (Akyüz, 2015, s. 166). İdadi, rüştiyeyi tamamlayan öğrencilerin yüksek okul eğitimine devam etmek isteyenlerini hazırlamak amacı ile kurulan sınıflara denilmektedir. İdadiler ilk olarak 1845 tarihinde açılmaktadır. İdadiler, 1869 tarihli tüzük ile tam bir okul olarak belirtilmiştir. Bu tüzük, her 1000 haneli sancak merkezlerinde bir idadi kurulmasını amaçlamıştır. Bu tüzük, Müslim ve gayrimüslim bütün Osmanlı halkını bir araya getirecektir. Ayrıca 4 yıllık rüştiyelerin yerine 3 yıllık

idadilerin açılması planlanmıştır (Taşdemirci, 2010, s. 59). Rüştüye okullarının kapatılmasından sonra beş yıllık idadi okulları lise öğretiminin ilk kısmını oluşturdular ve Cumhuriyet döneminde isimleri ortaokul olarak değiştirilmiştir. Yüksekokullara öğrenci hazırlamak amacıyla eğitim veren yedi yıllık ortaöğretim kurumları olan idadiler 1910-1913 tarihleri arasında ilk olarak isimleri sultani olarak daha sonra da lise adını alarak tarihe karıştılar (Önder, 2014, s. 144).

Üçüncü tip ortaöğretim kurumları, sultanilerdir. Sultani adı, 1868 yılında Fransızların ortaklığı ile kurulmuş olan liseye Galatasaray Sultanisi veya Mekteb-i Sultani ismiyle ortaya çıkmıştır. 1856 Islahat Fermanı ile Müslümanlar ve Müslüman olmayan diğer toplumlar; devletin tüm hizmetinde eşit şartlarda görev alacaktır. 1868 tarihinde bütün bu amaçları yerine getirmek için Galatasaray Mekteb-i Sultanisi kurulmaktadır (Taşdemirci, 2010, s. 59). 1867 yılında Fransız notasının etkisi sonucunda hazırlanan 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, lise kademesinin üst basamağını oluşturmak amacıyla şehir merkezlerinde liseler açılmasını hedeflemiş ve bu okullara Sultaniye ismi verilmiştir. Bu okullar, rüştüye okullarından sonra 6 yıllık bir eğitim vermekteydi. (Akyüz, 2015, s. 167). Galatasaray Sultanisi, bir lise olmasına rağmen dil öğretimi açısından, eğitim programı açısından ve birçok açıdan diğer liselerden daha farklı ve iyi bir düzeyde eğitim vermektedir. Bir süre sonra “Galatasaray Lisesi” ismini alan olan bu liseler, günümüzde de eğitimlerine devam etmektedirler (Önder, 2014, s. 144). Galatasaray Lisesi diğer okullardan farklı yapısı ile kendine özgü bir kurumdur. Osmanlı devlet adamları lise seviyesinde okulları kendi eğitim anlayışlarına göre Sultani adıyla açmaktadır ve eğitim sisteminin üçüncü basamağı olarak eğitime açılmıştır (Güven, 2015, s. 170).

Kurtuluş savaşı döneminde ortaöğretim hedefleri, ilköğretim hedeflerinin aksine, öğretim kurumlarını yaygınlaştırmak değil, onları birleştirmek ve belirli merkezlerde toplayarak öğretimin niteliğinin yükseltilmesine öncelik vermek olmuştur (Kırpık ve diğerleri, 2012, s. 265). Cumhuriyet dönemine 72 ortaokul, 23 lise, 20 öğretmen okulu, 9 erkek sanat okulu, 2 kız sanat okulu ve 1 ticaret okulu devrolmuştur. Bunlardan sultaniler ile idadiler genel ortaöğretim, diğerleri mesleki ortaöğretim kurumlarıdır (Taşdemirci, 2010, s. 152).

Ortaöğretim, ilköğretim sonrası, dört yıl süre ile eğitim görülen, genel, mesleki ve teknik öğretim okullarının tamamını kapsamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın

2010/30 numaralı genelgesi ile Genel Liseler Anadolu Liselerine dönüştürülmüştür. Liselerin öğrenim süresi, Talim ve Terbiye Kurulunun 184 sayılı 07.06.2005 tarihli kararıyla en az dört yıla çıkarılmıştır (Erdem, 2011, s. 12). Ortaöğretim, farklı eğitim programları uygulanan liselerden oluşmaktadır. Belirli bir eğitim programını uygulayan okullara lise, teknik lise, Anadolu lisesi ve Fen lisesi gibi isimler verilmektedir. Ortaöğretim kurumlarındaki eğitim süresi okulda uygulanan programa Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir (Türer, 2012, s. 310). Türk eğitiminde ortaöğretim okulları, ortaokuldan sonra öğrencilerin genel eğitimlerini ayrıca istek ve becerilerini ortaya çıkarmak amacıyla hizmet vermektedir. Ayrıca mesleki liselerde ara eleman ihtiyacını karşılamakta, ülkesine faydalı insanlar yetiştirmekte ve yükseköğretime öğrenci hazırlamakla görevli eğitim kurumlarıdır (Sözer, 1996, s. 125). Ortaöğretim okulları, ortaokul veya imam-hatip ortaokulu sonrası öğrenim süresi dört veya beş yıl olan eğitim görülen okullardır. Bu okullar; fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, Anadolu liseleri, güzel sanatlar liseleri, spor liseleri, Anadolu imam hatip liseleri, mesleki ve teknik Anadolu liseleri, mesleki eğitim merkezleri ile çok programlı Anadolu liselerinden oluşmaktadır (SGB, 2018, s.11).

Ortaöğretim okullarının hedefi, kapsamı ve esasları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ve 07/09-2013 yılında ve 28758 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği" ile yayımlanmıştır. Ortaöğretim okullarının hedefi, Türk millî eğitiminin genel amaç ve ilkeleri ile uyumlu, hukuka uygun, demokrasi ve insan haklarına saygılı bireyler yetiştirmektir. Atatürk göre ortaöğretimin okullarının amacı, ülkenin ihtiyaç duyduğu farklı meslek ve sanat insanlarını yetiştirmek ve bu kişileri yükseköğretime hazırlamaktır. Ortaöğretim okullarında eğitimin uygulamalı olması gerektiğini ve kız öğrencilerinde aynı eğitimi alarak yetişmelerinin çok önemli olduğunu belirtmiştir (Taşdemirci, 2010, s. 153).

Ortaöğretimin amaç ve görevleri; öğrencileri ülkenin temel ilkelerine ve kültürüne saygılı, içinde bulunduğu toplumun sorunlarını anlayan ve çözüm yolları arayan bireyler yetiştirmektir. Ayrıca, ülkesinin içinde bulunduğu sosyoekonomik ve kültürel düzeye destek sunacak bireyler yetiştirmektir. Ayrıca bilgi ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime ve iş hayatına hazırlamaktır (Türer, 2011, s. 310).

Ortaöğretim kurumları;

- Öğrencileri bedenî, zihnî, ahlâkî, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmeyi, demokrasi ve insan haklarına saygılı olmayı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlamayı,
- Öğrencileri ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime hazırlamayı,
- Eğitim ve istihdam ilişkilerinin bakanlık ilke ve politikalarına uygun olarak sağlıklı, dengeli ve dinamik bir yapıya kavuşturulmasını,
- Öğrencilerin öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesini,
- Öğrencilere çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazandırmayı,
- Öğrencilere yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi kazandırmayı,
- Öğrencilerin dünyadaki gelişme ve değişimleri izleyebilecek düzeyde yabancı dil öğrenmelerini,
- Öğrencilerin bilgi ve becerilerini kullanarak proje geliştirerek bilgi üretebilmelerini,
- Teknolojiden yararlanarak nitelikli eğitim verilmesini,
- Hayat boyu öğrenmenin bireylere benimsetilmesini amaçlar(OGM, 2015, s.46).

Ortaöğretim Eğitimi, ortaokul eğitimini tamamlayan öğrencileri kapsamakta olup Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ile Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün kontrolünde eğitim vermektedir. Ayrıca ortaöğretim kademesinde özel eğitime ihtiyaç duyan kaynaştırma öğrencilerine; özel eğitim mesleki eğitim merkezi (okulu), özel eğitim iş uygulama merkezi(okulu), özel eğitim meslek liselerinde Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü kontrolü altında eğitim verilmektedir. Ayrıca bütün kademelerde ve bazı türlerde özel öğretim okulları açılmaktadır ve bu okullar Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne bağlı olacak şekilde eğitim vermektedir (SGB, 2018, s. 2)

4+4+4 Eğitim Sistemi

Tarih boyunca tüm devletler eğitim programlarında ve sistemlerinde farklı değişikliklere gitmiştir. Bu değişiklikler incelendiğinde iki farklı değişiklik gözlenmektedir. Bu değişiklikler dış okul yenilikleri ve iç okul yenilikleridir. Dış okul kapsamında yapılan yenilikler, eğitimin genel temasında, okulların öğrenim sürelerinde, okullar arası geçişlerde, okul birleştirme ve ayırma kategorilerinde yapılan değişikliklerdir. Yükseköğretime giriş sınavının düzenlenmesi, zorunlu temel eğitim süresinde yapılan değişiklikler ise dış okul yenilikleridir. İç okul yenilikleri ise, okulların ders programında yapılan değişiklikler, saat, seviye ve içerik değişiklikleri, eğitim programına yeni dersler eklenmesi veya bazı derslerin çıkarılması gibi öğretim yöntemleri ve değerlendirme tekniklerinde yapılan değişikliklerdir (Ergün, 2003, s. 1). Günümüzde meydana gelen teknolojik ve bilimsel gelişmeler insanların ihtiyaçlarında değişikliğe neden olmaktadır. Modern dünyaya ayak uydurabilecek yetişmiş insan gücünün olması gerektiği, ülkelerin eğitim sistemlerinde değişikliklere gitmelerini

zorunlu kılmaktadır (Erginer,2014,s.179). Ülkelerin eğitim sisteminde yaptıkları değişiklikleri; eğitime ayrılan kaynaklar, ülke içinde okullaşma oranı, okulların yenilenmesi ve eğitim programlarındaki yenilikler gibi alanlarda arayabiliriz (Saga ve Fagerlind, akt; Erdoğan, 2016, s. 71). Günümüzde eğitim sisteminde yaşanan değişimlerde teknolojinin etkisinin çok fazla olduğu görülmektedir. Teknolojideki gelişim aynı zamanda hayatımızı da kolaylaştırmaktadır. Ülkeler bu hızlı gelişmeler ile birlikte eğitim sistemlerini de yeni gelişmelere ayak uyduracak şekilde yenilemek istemektedirler. Aynı zamanda eğitimin niteliğini de artırmak istemektedirler (Erginer,2014, s. 174). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda "Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim- insan gücü- istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir." şeklinde belirtilmektedir (Örs, Erdoğan ve Kipici, 2013, s. 137).

Ülkelerin eğitim süreleri incelendiğinde ortalama 11-12 yıl ve üzeri olarak görülmektedir. Türkiye’de insanların aldıkları ortalama eğitim süresi 6 yıl olarak görülmektedir. Dünya ortalaması ile Türkiye, süre olarak karşılaştırıldığında, Türkiye’nin süre olarak çok geride olduğu görülmektedir. Refah seviyesi yüksek ve yükselmekte olan ülkeleri incelediğimizde, bu ülkelerin öğrencilerin büyük kısmını lise mezunu veya üniversite mezunu yapmak amaçladıkları görülmektedir. Avrupa Birliği’ne üye olan ülkeler 2020 yılında vatandaşlarının yüzde 90 seviyelerinde lise mezunu olmalarını amaçlamaktadır. Japonya ve Güney Kore ise yurttaşlarının tamamını yükseköğretim mezunu yapmayı planlamaktadır. Farklı ülkelere birçok örnek verilebilir. Türkiye’de ise yurttaşların yüzde 28’inin lise mezunu olmasından dolayı, yeniliklerin çok önemli olduğu görülmektedir. Türkiye’de son yıllarda yapılan yenilikler ile okullaşma oranında ciddi oranda artış gözlenmektedir. Böylece okullaşma oranlarının ilköğretim düzeyinde yüzde 98’leri aştığı, ortaöğretim düzeyinde yüzde 70’leri yakaladığı, yükseköğretim seviyesinde ise yüzde 33’lere ulaştığı görülmektedir (MEB, 2012, s. 9).

Ülkelerde eğitim sistemi en çok yeniliklerin yapıldığı konulardan biridir. Eğitim sisteminde yapılan yenilikler, bazen bütün eğitim sistemini kökten değiştirirken bazen ise eğitim sistemini çok değiştirmeden küçük çapta değişiklikler olmaktadır. Türkiye,

tarix boyunca Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde sürekli eğitim sisteminde yeniliklere gitmiştir (Ergün, 2002, s. 1). Türkiye’de eğitim sisteminde 2012 yılında büyük çapta değişiklikler yapılmıştır 18. Milli Eğitim Şurasında; "Zorunlu eğitim; 1 yıl okul öncesi eğitim, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere öğrencilere farklı ortamlarda eğitim almaya fırsat verecek şekilde 13 yıl olarak düzenlenmelidir" şeklinde bir karar açıklanmıştır. Bu açıklama ile yeni eğitim sisteminin 4+4+4 olacağı düşünülmüştür. Bu kapsamda 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanunla Türk Eğitim Sisteminde büyük çapta yeniliklere gidilmektedir. Bu reform ile birlikte 4+4+4 olarak bilinen yeni eğitim sistemi ile eğitim kademelerinde köklü değişikliklere gidilmiştir (Örs ve diğerleri, 2013, s. 137). Türkiye’de daha önce uygulanmakta olan sekiz yıllık zorunlu kesintisiz eğitimin hedefleri arasında yer alan temel ilkeler (yurttaşların eğitim düzeylerinin artırılması, okullaşma oranının artması, okullaşma oranının artması vb.), on iki yıllık zorunlu eğitiminde hedefleri arasındadır (Erginer, 2014, s. 181). Zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarıldıktan sonra ülkedeki bireylerin ortalama aldığı eğitim süresi artacak ve ülke çapında mevcut bölgesel anlamda okullaşma oranındaki farklılıklar azalacaktır. Farklı kademelerde yapılan seçmeli dersler ile bütün yurttaşların ve öğrencilerin eğitimden beklentisi karşılanacaktır. Öğrencilerin spor, sanat veya başka bir alanda yetenekleri var ise veya bu alanların herhangi birine yönelmek istiyorsa 5. sınıftan itibaren öğrencilere bu fırsatlar verilecektir (MEB,2012, s. 9). 2012-2013 eğitim- öğretim yılından itibaren, ortaokuldan mezun olan öğrenciler liseye devam etmek zorundadır. 8. sınıfı bitiren ve lise öğrenimine devam eden öğrenciler, ortaöğretime istedikleri takdirde açık lisede de tamamlama imkânları vardır. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde; "eğitim ve öğretim, bilimsel düşünme becerilerine sahip öğrenmeyi öğrenen, üretken, bilgiye ulaşabilen, iletişim kurabilen, bilişim teknolojilerini kullanabilen, eğitim sürecine aktif olarak katılan ulusal ve evrensel değerleri benimsemiş öğrenciler yetiştirecek biçimde yapılandırılır" şeklinde belirtmektedir (Örs ve diğerleri,2013, s. 136).

TBMM’ye sunulan 4 + 4 + 4 eğitim sisteminin kanun teklifindeki gerekçeler şunlardır;

- 8 senelik kesintisiz eğitim sistemi “sağlıklı ve verimli bir eğitim ortamının oluşturulması adına ciddi sorunlara neden olmuş ve olmaktadır”

- 6-7 yaşındaki çocuklarla “13-14 yaşlarında fiziksel ve ruhsal kimliğinin şekillenme aşamasındaki sancılı yaşayan bir ergenlik dönemi öğrencisinin” aynı “okul ortamında” bulunması sakıncalıdır.
- “Kırsal kesimde kesintisiz eğitim nedeniyle pek çok köy okulu işlevsiz” kalmakta, “fiziki şartların yetersizliği nedeniyle” sorunlar yaşamakta, küçük yaşlardaki öğrenciler yatılı okullar ve taşınmalı eğitim sistemi nedeniyle eziyet çekmektedir.
- Kesintisiz eğitim sistemi “mesleki eğitime darbe” vurmaktadır.
- Çağdaş ve gelişmiş ülkeler incelendiğinde eğitim sürecini tek bir aşamada düzenlemek yerine, öğrencilerin yaş grupları ve fiziksel özellikleri temelinde bir kademelendirmenin tercih edildiği görülmektedir (Aydınonat, 2012, s.2)

Meclise sunulan kanunun teklifinin gerekçesinde üç ülkenin eğitim sistemlerinden örnekler verilmektedir. Kanun teklifindeki örneğe göre, ABD, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde eğitim sistemleri, okulöncesi, ilköğretim, ortaokul/lise öncesi ve lise olmak üzere dört kademeye ayrılmaktadır. Bu gelişmiş ülkelerden yola çıkılarak, Türkiye’de de eğitim sisteminin 4+4+4 şeklinde kademelere ayrılması gerektiği teklif edilmiştir (ERG, 2012, s. 1). Mevcut zorunlu eğitim sisteminin yerine getirilen ve zorunlu eğitim süresini kademeli ve kesintili olacak şekilde 4 yıl (ilkokul) +4 yıl (ortaokul) +4 yıl (lise) olmak üzere getirilen bu yeni eğitim sisteminin temel özellikleri şunlardır;

- Üç kademedeki oluşması ve kesintili olması,
- İlkokul sürecini, bütün bireyler için tek tür okul ve tek öğretim programı olarak düzenlemesi,
- Ortaokulu farklı öğretim programlarının uygulanabileceği bir okul dönemi olarak düzenlemesi,
- Ortaokul ve lise programları arasında ilişki kurması,
- Farklı programların uygulandığı ortaokul türlerine imkân vermesi,
- Ortaokulların, bağımsız okullar şeklinde veya liselerle ya da ilkokullarla birlikte açılabilmesi,
- İmam hatip ortaokullarının bağımsız ya da imam hatip liseleri ile birlikte açılabilmesi,
- Kur’an-i Kerim ve Hz. Peygamberimizin Hayati derslerinin kanuni seçimsizlik ders olmak üzere ortaokul ve liselerde seçimsizlik derslere yer vermesi,
- Diplomanın 12 yıllık zorunlu öğretimin sonunda (lisenin bitirilmesiyle) düzenlenmesi,
- Zorunlu eğitimin 12 yıl olması, bir diğer ifadeyle bireylerin 6 yaşından itibaren ara vermeden 12 yıl süreyle eğitim sisteminin içerisinde yer alması şeklinde, temel karakteristiği ise kademeler ve program türleri arasında geçiş esnekliği olarak ifade edilebilir (Eğitim Bir-sen, 2012, s.7-8).

Ortaöğretimde yöneltme ilköğretimden başlar, yanlış kararları engellemek ve olası gelişmelere göre tekrar yöneltmeyi gerçekleştirmek için ortaöğretimde de devam etmektedir. Yöneltme kuralları ve çeşitli programlar veya ortaöğretim okulları arasında yapılmak istenen yatay ve dikey geçiş koşulları, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmektedir (M.E.T.K, M.30).

4+4+4 eğitim sistemindeki en büyük yenilik zorunlu eğitim süresinin 8 yıldan 12 yıla çıkarılmasıdır. Bu sistemde eğitim kademeli hale getirilmiştir. Zorunlu eğitim

ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere 3 kademedan oluşmaktadır. Öğrenciler ile birlikte veliler ilkokuldan sonra farklı öğretim programları uygulayan istediği ortaokulu seçebilmektedir. Öğrencilerin ortaokuldan sonra da farklı bir öğretim programını seçme hakları bulunmaktadır. Ortaokul ve lise programlarında seçmeli ders uygulamaları ile birlikte farklı öğretim programlarına yönelik dersler verilebilmektedir. Lise kademesine devam etmeyen öğrenciler yaygın eğitim yöntemiyle öğrenimlerine zorunlu olarak devam edeceklerdir. İçinde bulunduğumuz duruma göre ortaöğretime devam eden öğrenciler, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması sonucunda eğitimlerine devam etmeleri gerekmektedir. Okulu bırakmaları halinde açık liseye devam etmeleri zorunluluk teşkil etmektedir.

Ortaöğretim okullarının süresinde herhangi bir değişiklik olmamıştır, fakat ilkokul ve ortaokul eğitim programlarında yapılan değişiklikler ile ortaöğretim eğitim programında da değişiklik yapılması gerekecektir. Liselerde eğitim süresinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Fakat liselerdeki eğitim müfredatında bazı değişikliklere gidilmiştir (Eğitim bir-sen, 2012, s. 14-15).

Yeni sistemden sonra lise türleri de azaltılmıştır. Meslek liseleri (Ticaret Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Kız meslek lisesi, Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi) Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri adını almıştır. Genel liseler ise Anadolu liselerine dönüştürülmüştür. İmam-Hatip Liseleri, Sosyal bilimler Liseleri, Spor Liseleri, Fen Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerin türlerinde ve isimlerinde değişiklik yapılmamıştır. Lise sayısı tür olarak azaltılmıştır fakat öğretim programlarında bir değişim yoktur. Bütün liseler sınavla öğrenci almaktaydı ancak 2018 yılında yapılan bir değişiklikle il milli eğitim müdürlüklerince belirlenen okullara sınavla giriş mümkün kılınmıştır. Diğer liselere öğrenci yerleşimi ikametgâha göre belirlenmektedir.

Öğrencilerin yükseköğretime yerleşmesinde farklı bölümlerdeki farklı katsayı uygulaması kaldırılmıştır. Öğrenciler üniversite sınavından aldıkları puan ile ortaöğretimde başarı puanlarının birleşimiyle üniversiteye yerleşmektedir. Ortaöğretim başarı puanı öğrencinin kişisel başarısına bağlı olmaktadır. Ortaöğretim başarı puanı; en az 250, en fazla 500 olarak belirlenmektedir (Eğitim bir-sen, 2012, s. 18). 4+4+4 kademeli zorunlu eğitim sistemi, öğretim programları açısından, öğrenci açısından ve okul fiziki yapıları açısından doğru bir karar olarak görülmektedir. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen; fiziksel altyapı, eğitim materyalleri ve donanım,

öğretmenlerin hizmetiçi eğitim alması ve öğretim programlarının güncellenmesi çalışmalarının mevcut hızda devam etmesi, öğrencilerin eğitim sürecine olumlu katkı sağlayacaktır (Göksoy, 2013, s. 1).

4+4+4 eğitim sisteminin uygulanmaya başlanması ile birlikte konuyla ilgili olarak yurt içinde çeşitli araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Örs, Erdoğan ve Kipici (2013), Eğitim Yöneticileri Bakış Açısıyla 12 Yıllık Kesintili Zorunlu Eğitim Sistemini inceledikleri çalışmalarında zorunlu ortaöğretim ile ilgili olarak; ortaöğretimin zorunlu olmasının birçok aileyi açık liseye yönlendireceğini ifade etmektedirler. Ortaöğretimde eğitim programının değişmemesi, sınıf geçme sistemi, devamsızlık gibi konularda kesin bilgilerin olmaması kafa karışıklığına neden olmaktadır. Ayrıca okullara devamın zorunlu olması ile devam problemi yüzünden sınıfta kalan ve okulu terk eden öğrencilerin okul yönetimi tarafından tekrar okula kazandırılma çalışmaları yapılacaktır. Fakat okula dönen ve öğrenimine devam eden öğrencilerin sınıf tekrarı yapacak olmalarının öğrenci-öğretmen ilişkileri ve idare yönünden bazı problemler ortaya çıkaracağı belirtilmektedir.

Memişoğlu (2013), Zorunlu Eğitimde 4+4+4 Uygulamasına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerini inceledikleri araştırmalarında zorunlu ortaöğretim ile ilgili olarak; Ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte okullarda disiplin sorunlarının artacağı ve eğitim kalitesinin düşeceği belirtilmektedir. Öğrenci ve velilere tercih dönemlerinde yardımcı olunmalı, öğrenciler ilgi duydukları alanlara, liselere ve üniversitelere yönlendirilmeli, yönlendirme ilkokul 5. sınıftan itibaren başlatılmalıdır. Ortaöğretimin zorunlu olmasının kız öğrenciler açısından doğru olduğu belirtilmiştir. Zorunlu ortaöğretim sisteminin olumlu yönleri ile birlikte, geçişin hızlı ve plansız olması ile altyapıdaki eksiklikler, yeni sistemin önemli olumsuzlukları olarak belirtilmektedir. Yeni eğitim sisteminde uygun değişikliklerin yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Eğitim ortamları donanım olarak zenginleştirilmeli ve fiziksel altyapıdaki eksikliklerin giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yeni eğitim sisteminin uygulanmaya başladığı okullarda özellikle ortaokul öğrencilerinin gelmesi ile beraber okul yönetimi ve öğretmenlere, bu yaş grubundaki öğrenciler hakkında hizmetiçi eğitimin verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Başaran (2016), 4+4+4 Eğitim Sisteminde Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunları İnceleyen Araştırmasında; öğretmenler yeni sistemin öğrencileri

için atılmış olumlu bir adım olmadığını düşünürken yöneticiler olumlu bir adım olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenler yeni sistemi başarısız ve öğrencilerin eğitim hayatına katkı sunmayacağı görüşüyle, yöneticiler yeni sisteme karşı daha olumlu bir tutum içerisinde olduklarını ifade etmektedir. Sistem hakkında öğretmenler ve yöneticiler, hem kendilerinin hem de velilerin yeteri kadar bilgilendirilmediklerini düşünmektedirler. Sistemle birlikte eğitim ortamlarında (okul binası, derslik) fiziki yetersizlik olduğu ve sistemin uygulanmasında kalabalık sınıf ortamlarının sıkıntı yarattığı düşünülmektedir.

Buyankara (2015), Zorunlu Ortaöğretimin Kız Çocuklarının Eğitime Katılımını Bingöl Örneği açısından inceledikleri araştırmalarına göre; Kız çocuklarının ilköğretimden sonra ortaöğretime devam etmemesinde ailenin en etkili karar verici olduğu belirtilmiştir. Fiziksel büyüme ve erken evlilik kız çocuklarının ortaöğretime devam etmemesinde etkili olduğu ifade edilmiştir. Kızlardan işgücü olarak yararlanılması ortaöğretime devamlarını kısmen etkilediği görüşü ortaya çıkmıştır. Maddi imkânsızlıklar sebebiyle okula gitmeyen kız sayısında geçmişe göre azalma olduğu ifade edilmiştir. Ortaöğretim okullarının, ilk ve ortaokullar gibi yaygın olmaması öğrencilerin ortaokuldan sonra devam oranlarında ciddi düşümlere neden olduğu belirtilmiştir. Taşınabilir eğitim sisteminden kaynaklanan sorunlar ve taşımaya olumsuz bakış açıları nedeniyle, kız çocukları yeterli düzeyde okula devam etmedikleri görüşü ortaya çıkmıştır. Yatılı okulların şartları ve geçmişte sahip oldukları olumsuz imaj, tercih edilmemelerinde etkili olduğu ifade edilmektedir. Akademik başarı kız çocuklarının liseye gönderilmesinde kısmen etkili olduğu belirtilmiştir. Ortaöğretimde, okula gitmeyen kız çocuklarının devam takiplerinin kısmen yapıldığı görülmüştür. Daha etkin bir takip ve ikna sürecine ihtiyaç olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Yapılan merkezi yerleştirmelerde (TEOG sonuçlarına göre) bazı çocukların uzak ilçelerdeki okullara yerleştirildiği bundan dolayı ortaöğretime devam etmeyen erkek ve kız çocuklarının olduğu ifade edilmiştir. Eğitimin kalitesine yönelik beklentiler, kız çocuklarının okula gönderilmemesinde düşük bir etkiye sahip olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Eğitimin beklentileri karşılamadığı düşüncesinin yaygın olduğu ve kız çocuklarının liseye gönderilmemesinde etkili olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin tutum ve davranışları ile yeterlilikleri kız çocuklarının ortaöğretime devamlarında etkili olduğu belirtilmiştir. Karma eğitim ve okul çevresindeki kız-erkek ilişkileri, velilerin ortaöğretime karşı olumsuz bir tutum takınmalarına neden olduğu ifade edilmiştir. Anne ve babaların

eđitim seviyelerinin dűşűk olması kız çocuklarının ortaöđretime devam etmemesinde etkili řeklinde görüřler ortaya çıkmıřtır.

Çamlıbel (2015), Okul Müdürü ve Öğretmenlerin 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Uygulamasına İlişkin Algılarını incelediği araştırmasında, 4+4+4 zorunlu kademeli eğitim sistemine geçilmeden önce okulların fiziksel olarak hazırlanmadığını, mevcut fiziksel şartların yaş gruplarına uygun olmadığını, okulda derslikler dışında kullanılan laboratuvar, işlik, BİT laboratuvarları gibi birimlerin de sınıflara dönüştürüldüğünü ve bu durumun da okulların fiziksel durumunu olumsuz olarak etkilediğini ifade etmektedir. Araştırma kapsamına alınan okul müdürü ve öğretmenlerin büyük bölümü, bir yeni sisteme geçişin plansız ve hızlı olmasının olumlu olmadığını, geçmişte yapılan bütün planlamaların boşa gittiğini ifade etmektedir. Okullarda sosyal faaliyetlerin olumsuz olarak etkilendiği, ders saatlerinin artmasının öğrencilerin sosyal faaliyetlere ayırdıkları zamanı azalttığı ve okullardaki alt yapı eksikliği, fiziki ortamların yetersizliği ve ikili eğitim yapılması sebebiyle öğrencilerle sosyal aktiviteler yapamadıkları görüşleri ortaya çıkmıştır. Öte yandan açık lise ve açık ortaokul seçeneğinin kız çocuklarının aleyhine olarak okullaşmada sorunlar yaratacağı, bu uygulamanın çocuk işçiliği ve çocuk evliliklerinin önünü açacağı ifade edilmektedir.

Akkan (2013), 4+4+4 Eğitim Modelini değişim yönetimi bakımından incelediği çalışmasında yeni eğitim sisteminin “planlama” ve “hazırlık” aşamasına ilişkin öğretmen görüşlerini değişim yönetimi ilkeleri bakımından değerlendirilmesi amaçlamıştır. Araştırma sonunda öğretmenler 4+4+4 eğitim sisteminin geçiş aşamasında “planlama” ve “hazırlık” açısından “Çok az” düzeyde gerçekte şeklinde görüş belirtmişlerdir. 4+4+4 eğitim sisteminin “planlama” ve “hazırlık” düzeyine ilişkin erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirirken, öğretmenlerin 4+4+4 eğitim modelinin “planlama” ve “hazırlık” düzeyine ilişkin görüşleri öğretmenlerin branş, mesleki kıdem ve yaşı bakımından farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

Çapar (2015), 12 yıl zorunlu eğitim düzenlemesine dair öğretmen ve öğrencilerde oluşan algıları tespit etmeyi amaçlamıştır. Öğrenciler düzenleme ile ilgili olumlu değerlendirmeler yapmıştır. Çoğunlukla derslerine zevkle girmekte ve dersleri daha iyi anlamaktadırlar. Öğretmenler arasında ise yasal düzenlemeye karşı direnç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yarısı sistemin başarıya ulaşmayacağına

inanıp, düzenlemeyi gereksiz olarak nitelendirmiştir. Öğretmenler, öğretim programlarının yeterli olmadığını düşünmektedirler.

Şahin (2014), zorunlu eğitimin kesintili olmasıyla ilgili yönetici ve öğretmen görüşlerini araştırdığı çalışmasında, yöneticiler ve öğretmenler 4+4+4 eğitim sistemi ile birlikte yönlendirme çalışmalarının 5. sınıftan itibaren başlamasının tek başına bir yenilik olduğunu ifade etmişlerdir. Eğitim sisteminde yapılan değişiklikler hakkında öğretmen ve yöneticilerin yeterince bilgilendirilmedikleri ifade edilmiştir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin bilgilendirilmesi gerekliliği ile birlikte; hizmet içi eğitim kursları ile birlikte kesintili zorunlu eğitimi tanıtıcı ve bilgilendirici faaliyetler yapılması önerilmektedir.

Tok (2013), 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Uygulamasına ilişkin öğretmen, yönetici ve veli görüşlerini araştırdığı çalışması sonucunda 2012-2013 öğretim yılında yürürlüğe giren 12 yıllık zorunlu eğitimin olumsuz yönlerinin olumlu yönlerine göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim sisteminin ve eğitim programının geliştirilmesi için eğitim çalışanlarından görüş alınması gerektiği belirtilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, ölçme araçları, veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntemlere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada 4+4+4 Eğitim Sisteminin ortaöğretime yansımalarına ilişkin paydaş görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda bu araştırmada nitel bir araştırma yöntemi olan “Görüşme Yöntemi” kullanılmıştır. Görüşme yöntemi ile tecrübeler, tutumlar, fikirler, niyetler, yorumlar ve zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyen soyut kavramlar öğrenilmek amaçlanmaktadır. Burada sorulan sorulara, görüşülen kişinin rahat, doğru ve dürüst bir şekilde cevap vermesini sağlamak görüşmecinin üzerinde durması gereken en önemli görevdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 120). Görüşmeler, görüşülen kişiden izin alınarak ses kayıt cihazına kayıt edilmiştir. Görüşmede, araştırmacı tarafından hazırlanan öğretmen görüşme formu, yönetici görüşme formu, öğrenci görüşme formu ve veli görüşme formu olmak üzere 4 adet yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Tokat ilinde yer alan liselerde görev yapan öğretmen ve yöneticiler, liselerde öğrenimine devam eden öğrenciler ve çocuğu lisede öğrenim gören veliler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Tokat'ta bulunan farklı okullardan 15 öğretmen, 15 öğrenci, 15 yönetici ve 15 veli oluşturmaktadır.

Araştırmamızda, amaçlı örneklem yöntemlerinden “Maksimum çeşitlilik örnekleme” tekniği ile örneklem belirlenmiştir. Böylece, araştırmada küçük bir örneklem oluşturabilmek ve bu örnekleme çalışılan konuya görüşmeci olarak katılan bireylerin çeşitliliğini en yüksek düzeyde yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.108).

Araştırmada görüşü alınan öğretmen, yönetici, öğrenci ve veliler seçilirken farklı türde ortaöğretim hizmeti veren ve farklı bölgelerdeki okullar olmasına dikkat edilmiştir. Tablo 1’de görüşme yapılan öğretmenlerle ilgili bazı demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Görüşme Yapılan Öğretmenlere İlişkin Veriler

		f	%
Cinsiyet	Erkek	13	86.6
	Kadın	2	13.4
Lise Türü	Meslek Lisesi	5	33.3
	Anadolu Lisesi	5	33.3
	İmam-Hatip Lisesi	3	20.0
	Sosyal Bilimler Lisesi	1	6.6
	Fen Lisesi	1	6.6
Mesleki Kıdem	1-10 yıl	1	6.6
	11-20 yıl	10	66.6
	21-30 yıl	3	20.0
	31-40 yıl	1	6.6

Tablo 1 incelendiğinde, görüşme yapılan öğretmenlerin farklı okul türlerinden olmasına dikkat edildiği görülmektedir. Tablo 2’de görüşme yapılan öğrencilerle ilgili bazı demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Görüşme Yapılan Öğrencilere İlişkin Veriler

		f	%
Cinsiyet	Kız	7	46.6
	Erkek	8	53.4
Yaşadığı Yer	İl	11	73.3
	İlçe	1	6.6
	Köy	3	20.1
Lise Türü	Meslek Lisesi	6	40.0
	Anadolu Lisesi	5	33.3
	İmam-Hatip Lisesi	2	13.2
	Sosyal Bilimler Lisesi	1	6.6
	Güzel Sanatlar Lisesi	1	6.6
Alanı	Sayısal	8	53.4
	Eşit Ağırlık	7	46.6

Tablo 2 incelendiğinde görüşme yapılan öğrencilerin farklı okul türlerinden olmasına dikkat edildiği görülmektedir. Tablo 3’de görüşme yapılan yöneticilerle ilgili bazı demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3. Görüşme Yapılan Yöneticilere İlişkin Veriler

		f	%
Görevi	Müdür	10	66,6
	Müdür Yardımcısı	5	33,4
Lise Türü	Meslek Lisesi	5	33,4
	Anadolu Lisesi	3	20,0
	İmam-Hatip Lisesi	3	20,0
	Fen Lisesi	1	6,6
	Sosyal Bilimler L.	1	6,6
	Güzel Sanatlar L.	1	6,6
	Spor Lisesi	1	6,6
Mesleki	1-10	1	6,6
Kıdem	11-20	6	40,0
	21-30	5	33,4
	31-40	3	20,0

Tablo 3 incelendiğinde görüşme yapılan yöneticilerin farklı okul türlerinden olmasına dikkat edildiği görülmektedir. Tablo 4’de görüşme yapılan velilere ilişkin bazı demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4. Görüşme Yapılan Velilere İlişkin Veriler

		f	%
Meslek	Memur	5	33.4
	Esnaf	2	13.2
	Çiftçi	2	13.2
	Öğretmen	1	6.6
	Müdür	1	6.6
	Mimar	1	6.6
	Mühendis	1	6.6
	İşçi	1	6.6
	Emekli	1	6.6
Eğitim Durumu	Lisans	7	46.6
	Önlisans	1	6.6
	Lise	3	20.0
	Ortaokul	2	13.2
	İlkokul	2	13.2
Çocuğunun devam ettiği okul	Meslek Lisesi	3	20.0
	Anadolu Lisesi	5	33.4
	İmam-Hatip Lisesi	5	33.4
	Sosyal Bilimler L.	1	6.6
	Fen Lisesi	1	6.6

Tablo 4 incelendiğinde görüşme yapılan velilerin çocuklarının farklı okullardan olmasına dikkat edildiği görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından öğretmen görüşme formu, yönetici görüşme formu, öğrenci görüşme formu ve veli görüşme formu olmak üzere 4 adet yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan sorular (En fazla on tane olabilir. En uygunu üç-beştir.) görüşülen kişi ile kısa bir zaman içinde (üç-beş dakika, ya da azami bir saat)

sorulmaktadır ve yanıtlar alınarak kaydedilmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2013, s.108).

Görüşme formları oluşturulurken eğitim programları ve öğretim alanında bir öğretim üyesinden uzman görüşü alınarak örnek formlar oluşturulmuştur. Bu görüşme formlarının geliştirilmesi aşamasında eğitim programları ve öğretim alanında 3 öğretim üyesi, eğitim yönetimi ve denetimi alanında 1 öğretim üyesi ve eğitim programları ve öğretim alanında 5 doktora öğrencisinden uzman görüşü alınmıştır. Görüşme formunun geliştirilmesi aşamasında bazı uzmanlara e-posta yoluyla ulaşılmış bazıları ile ise bire bir görüşme yapılmıştır. Uzmanlardan sorularla ilgili dil, ifade ve kapsam değişkenleri açısından dönüt vermeleri istenmiş, atılması ve geliştirilmesi gereken soru maddeleri tekrar incelenerek son hali verilmiştir. Öğretmen görüşme formunda 9 adet açık uçlu soru, yönetici görüşme formunda 8 adet açık uçlu soru, öğrenci görüşme formunda 16 adet açık uçlu soru ve veli görüşme formunda 7 adet açık uçlu soru bulunmaktadır. Ayrıca bütün görüşme formlarında bazı soruların altında sonda sorular bulunmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada görüşmeler 2016-2017 eğitim-öğretim yılının 2. döneminde yapılmıştır. Araştırmada, Tokat ilinde farklı okullardan 15 öğretmen, 15 öğrenci, 15 yönetici ve 15 veli ile görüşülmüştür. Görüşmeler yapılmadan önce öğretmen, yönetici, öğrenci ve velilerden randevu alınmıştır. Yöneticiler ile makam odalarında, öğretmenler ile okul çıkışında öğretmenler odasında veya dışarıda bir kafeteryada, veliler ile dışarıda uygun yerlerde, öğrenciler ile okul yönetiminden izin alarak okul içinde veya kaldıkları yurt yönetiminden izin alarak yurttan görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 4 ay sürmüştür. Görüşmeler, görüşmecilerden izin alınarak ses kayıt cihazına kayıt edilmiştir. Araştırmada 1486 dakikalık görüşme kaydedilmiştir. Görüşmeler ortalama 25 dakika sürmüştür. Görüşmelerde elde edilen ses kayıtları Microsoft Word programına aktarılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizle genel olarak herhangi bir çalışma hakkında genel olarak özetleme ve yorumlama amaçlanmaktadır. Betimsel analiz ile birlikte araştırma sonucunda elde edilen veriler, görüşmede sorulan soruların ortaya koyduğu temalara göre belirlenmiştir

(Şimşek ve Yıldırım, 2013, s. 258). Araştırma kapsamında görüşme yapılan kişilerin görüşlerini aktarmak amacı ile doğrudan alıntılara yer verilmektedir. Elde edilen bulgular düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

Nitel analizde aktarılabirlik (dış geçerlilik) özelliklerinin gerçekleşebilmesi için bazı uygulamalar yapılmaktadır. Bu amaçla aktarılabirlik özelliğini gerçekleştirmek için görüşmecilerin yanıtlarından doğrudan alıntılar yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 299). Doğrudan yapılan alıntılarının sonunda alıntının yapıldığı görüşmeciye verilmiş olan numara ve görüşmecinin cinsiyetini belirten harfler köşeli parantez içinde verilmiştir (Erkek için [E], Kadın için [K]).

Araştırmacının kendisi ve eğitim programları ve öğretim alanında bir öğretim üyesi görüşme sonuçlarının bir bölümünü ayrı ayrı kodlamıştır. Görüşme yapılan her bireyin görüşleri titizlikle incelenmiş ve yorumlanmıştır. Daha sonra görüşmelerden elde edilen veriler ışığında, kodlanmış olan verileri belli kategorilerin altında toplayan temalar oluşturulmuştur. Daha sonra öğretim üyesi ile araştırmacı arasında görüş birliği ve görüş ayrılığı gösteren temalar belirlenmiştir. Temalar ve kodlamalar üzerinde görüş birliğine varıldıktan sonra araştırmacı, kalan görüşme sonuçlarının analizini yapmıştır. Daha sonra belirlenen temalar ve yapılan kodlamalar eğitim programları ve öğretim alanında bir öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Öğretim üyesinin görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından analizler tekrar yapılmıştır. Araştırmacı tarafından belirlenen temalar ve yapılan kodlamalar, öğretim üyesi tarafından bir hafta sonra tekrar gözden geçirilmiştir. Araştırmacı tarafından belirlenen temalar ve yapılan kodlamalar farklı zaman aralıklarında öğretim üyesi ile beraber çalışılarak üç kere gözden geçirilmiştir. Son düzeltmeler yapılarak analizlere en son hali verilmiştir. Bu aşamadan sonra elde edilen veriler belirli olgulara göre tanımlanmış ve düzenlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2011, s. 238) veri analizinde araştırmacının, mümkün olduğu ölçüde tanımlayıcı olması ve elde edilen bulguları ilk elden okuyucuya sunmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Tanımlanmış ve düzenlenmiş bulgular daha sonra araştırmacı tarafından yorumlanmış ve bazı sonuçlar çıkarılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda toplanan verilerin çözümlenmesinden elde edilen bulgular ortaya konmuştur.

4+4+4 Eğitim Sisteminin Ortaöğretime Yansımalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına yönelik genel görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğretmen Görüşleri	f
Genel görüşler	17	Olumlu görüşler	4	Zorunlu olması doğru	4
				Olumsuz görüşler	13
		Hedefsiz öğrenciler oluştu	3		
		Okumak istemeyenler için olumsuz	2		
Nitelikli öğrenci azaldı	1				
Planlama açısından	20	Olumlu görüşler	1	Planlama yapıldı	1
		Olumsuz görüşler	19	Planlama yapılmadı Kararlar siyasi	14 5
Geçiş süreci açısından	9	Olumsuz görüşler	9	Geçiş süreci hızlı oldu Öğretmenlerin fikri alınmadı	7 2
Hizmet içi eğitim açısından	10	Olumsuz görüşler	10	Eğitim verilmedi Öğretmenler istekli değil	9 1

“Genel Görüşler açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında zorunlu olması doğru görüşü ortaya çıkmıştır. Lise öğretmenlerinin ortaöğretimin zorunlu olması doğru şeklindeki görüşleri şunlardır:

- “Zorunlu olsun fakat herkesi akademik liseye yönlendirmemek gerek.” [3-E]
- “Eğitim seviyesinin artması açısından güzel buluyorum.” [10-E]
- “Zorunlu olarak liseye gelen öğrencileri okulda tutmak gerek.” [14-K]
- “Genel olarak zorunlu olması güzel.” [15-E]

“Genel Görüşler açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında ise en çok zorunlu olması yanlış ve hedefsiz öğrenciler oluştu şeklinde görüşler belirtilmiştir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Tamamen yanlış olduğunu, hatta ortaokulun bile zorunlu olmasını yanlış buluyorum.”[4-E]
- “İyi olmadığını, eğitimin kalitesini düşürdüğünü düşünüyorum.”[7-E]
- “12 yıllık mecburi eğitimi doğru bulmuyorum.”[8-E]
- “Öğrenci isteksiz ve zorunluluktan okula geliyor.”[11-E]
- “Öğrenci zorunlu olarak okula geliyor ve okulda tutmak çok zor.” [14-K]

Yukarıdaki öğretmen ifadelerinde görüldüğü üzere ortaöğretimin zorunlu olmasının doğru olduğunu ve yanlış olduğunu düşünenler bulunmaktadır. Doğru olduğunu düşünenler eğitimin kalitesinin artacağını, öğrencileri okulda tutmanın gerektiğini belirtmiştir. Yanlış olduğunu düşünenler ise eğitimin kalitesinin düşeceğini, zorunlu eğitimin yanlış olduğunu, öğrencilerin isteksiz okula geldiklerini ifade etmişlerdir.

“Planlama açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında bir öğretmen planlama yapıldı şeklinde görüş belirtmiştir. Bir öğretmenin planlama yapıldığına ilişkin görüşü aşağıda verilmiştir:

- “Müfredat açısından düzgün planlandığını düşünüyorum.”[6-E]

“Planlama açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında planlama yapılmadı ve kararlar siyasi şeklinde görüşlere ulaşılmıştır. Planlamanın yapılmadığına ve alınan kararların siyasi olduğuna ilişkin bazı görüşler şunlardır:

- “Eğitim alanında hiçbir şey planlanmıyor.”[3-E]
- “Bakanlığın bizimle paylaştığı 10 yıllık stratejik plan içerisinde yoktu.”[4-E]
- “Plansız ve düşünülmeyen bir geçiş yapıldı.”[9-E]
- “Tepkisel bir planlama olduğunu düşünüyorum.”[13-E]
- “Kararların siyasi olduğunu düşünüyorum.”[2-E]
- “Çok düşünülmeyen, siyasi bir karar olduğunu düşünüyorum.”[5-E]

“Geçiş Süreci açısından” temasıyla ilgili olarak herhangi bir olumlu görüş belirtilmemiştir. “Olumsuz Görüşler” alt temasında ise geçiş süreci hızlı oldu ve öğretmenlerin fikri alınmadı görüşleri bulunmaktadır. Geçiş sürecinin hızlı olduğuna dair ifadelerden bazıları şunlardır:

“Tamamen hızlı bir geçiş süreci oldu.”[4-E]

“Pilot okul olmadan direk geçtiler.”[7-E]

“Geçiş süreci çok hızlı oldu.”[10-E]

“Öğretmenlerin fikri alınmadı bu kararın siyasi olduğunu düşünüyorum.”[7-E]

“Hizmetiçi Eğitim açısından” temasıyla ilgili olarak herhangi bir olumlu görüş belirtilmemiştir. “Olumsuz Görüşler” alt temasında ise eğitim verilmedi ve öğretmenler istekli değil görüşleri bulunmaktadır. Hizmetiçi eğitim verilmediğine dair ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Hizmetiçi eğitim almadım.” [3-E]

“Hizmetiçi eğitim planlanırken branş öğretmenleri unutuluyor.” [5-K]

Öğretmenlerin ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile birlikte liselerdeki değişiklikler hakkında görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Birlikte Liselerdeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğretmen Görüşleri	f
Genel Liseler açısından	18	Olumlu görüşler	10	Anadolu Lisesi oldu	8
				Başarı arttı	1
				Liseler olumlu etkilendi	1
	Olumsuz görüşler	8		Genel liseler olumsuz etkilendi	3
				Davranış problemleri arttı	2
				Başarı düştü	1
Okuma bilmeyen var				1	
Meslek Liseleri açısından	28	Olumlu görüşler	4	Öğrenci seviyesi düştü	1
				Meslek öğreniyorlar	1
				İş yeri açma şansı var	1
				Meslek lisesi olumlu etkilendi	1
				Meslek lisesi etkilenmedi	1

		Olumsuz görüşler	24	Düşük seviyeli öğrenciler geldi	8
				Meslek lisesi olumsuz etkilendi	5
				Okuma bilmeyen öğrenciler var	3
				Eğitim kalitesi düştü	2
				Kendi alanında ek puan verilmiyor	2
				Problemlı öğrenci çok	1
				Zorunlu olması yanlış	1
				Öğrenci sayısı arttı	1
				Uygulamada eksiklikler var	1
Özel liseler açısından	19	Olumlu görüşler	13	Talep arttı	10
				Bilinçli veliler gönderiyor	2
				Olumsuz etkilendi	1
		Olumsuz görüşler	6	İyi bir lise kazanamayan yöneldi	2
				Nitelikli eğitim yok	2
				Şişirme notlar olduğu için tercih ediliyor	1
				Dershane sistemi var	1

“Genel Liseler açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında Anadolu lisesi oldu ve başarı arttı görüşleri ifade edilmiştir. Genel liselerin Anadolu Lisesi olduğuna ilişkin bazı ifadeler şunlardır:

“Genel lise kavramı kalktı. Genel liseler Anadolu adını aldı.”[13-E]
 “Şimdi bütün liseler Anadolu Lisesi oldu.”[15-E]

“Genel Liseler açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok genel liseler olumsuz etkilendi ve davranış problemleri arttı görüşleri belirtilmiştir. Genel liselerin olumsuz etkilendiğine ve genel liselerde davranış problemlerinin arttığına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Genel liseler ve meslek liseleri olumsuz etkilendi.” [3-E]
 “Davranış problemleri de bir hayli fazla.” [4-E]

Yukarıdaki öğretmen ifadelerinden görüldüğü gibi genel liselerin Anadolu liselerine dönüştürülmesi olumlu bir gelişme olarak ifade edilmiştir. Olumsuz görüş olarak ise genel liseler ve meslek liselerinin olumsuz etkilendiği ve zorunlu ortaöğretim sonucunda davranış problemlerinin bir hayli fazla olduğu ifade edilmiştir.

“Meslek liseleri açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında meslek öğreniyorlar, iş yeri açma şansı var, meslek liseleri olumlu etkilendi ve meslek lisesi etkilendi görüşleri ortaya çıkmıştır. Bu görüşleri belirten ifadeler aşağıda verilmiştir:

- “Meslek öğreniyorlar.” [2-E]
 “İş yeri açma şansı var.”[2-E]
 “Meslek liselerini olumlu etkilediğini düşünüyorum.”[6-E]
 “Meslek liselerinin çok etkilendiğini düşünmüyorum.” [12-E]

“Meslek Liseleri açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok düşük profilli öğrenciler geldi, meslek liseleri olumsuz etkilendi ve okuma yazma bilmeyen öğrenciler var görüşlerine ulaşılmıştır. Meslek liselerine düşük profilli öğrenciler geldiğini belirten öğretmenlerin bazı ifadeleri şunlardır:

- “Meslek liseleri açısından çok düşük seviyeli öğrenciler geldi.”[1-E]
 “Nitelikli öğrenci daha az geliyor.”[3-E]
 “Hiçbir okula gidememiş, puan alamamış öğrenciler geliyor.”[11-E]

Meslek liselerinin olumsuz etkilendiğine dair görüşlerden bazıları şunlardır:

- “...ve meslek liseleri olumsuz etkilendi.”[3-E]
 “En çok zarar gören meslek liseleri oldu.”[11-E]

Meslek liselerinde okuma yazma bilmeyen öğrenciler olduğuna ilişkin görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Çünkü okuma yazma bilmeyen öğrenciler meslek liselerinde eğitimin kalitesini çok düşürüyor.”[1-E]
 “Bep’li öğrencimiz çok, okuma yazma bilmeyen öğrencimiz çok...”[2-E]

Yukarıdaki öğretmen ifadelerinden görüldüğü üzere meslek liselerine akademik seviyesi düşük öğrencilerin geldiğini gelmesini ve mesleki okulların bundan olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir.

“Özel Liseler açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok talep arttı görüşü belirtilmiştir. Özel liselerde talep arttığına dair öğretmen görüşlerinden bazıları şunlardır:

- “Dershaneler de kapanınca özel liselerinde benzer imkânlar vaad etmesi talebi artırdı.” [4-E]
 “Özel liselere dershaneler kapandıktan sonra talep arttı.” [8-E]
 “Özel liselerde devamsızlık yok, notlar şişirme ve dershane sistemi olduğu için tercih ediliyor.” [12-E]

“Özel Liseler açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok iyi bir lise kazanamayan yöneldi ve nitelikli eğitim yok görüşlerine ulaşılmıştır. Özel liselere iyi bir lise kazanamayanların yöneldiği ve buralarda nitelikli eğitim olmadığına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

- “İyi liselere yerleşemeyen çocukları veliler bu okullara gönderdi.” [3-E]
 “Hepsi Anadolu Lisesi olduğu için ve durumu iyi olan bazı aile çocukları meslek lisesine gitmek istemediği için buralara yöneldiler.” [10-E]
 “Bu okullarda nitelik olarak kaliteli bir eğitim yok.” [1-E]

Yukarıdaki öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere zorunlu ortaöğretim ile birlikte özel liselere talebin arttığı, bunun sebepleri arasında ise iyi bir liseyi kazanamayan öğrencilerin buraları tercih ettiği ve bu okullarda notların biraz daha abartılı verildiği düşüncesinin hâkim olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte liselerdeki öğrenme ortamları ve öğrenme programları hakkında görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Olması ile Birlikte Liselerdeki Öğrenme Ortamları ve Öğretim Programları ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğretmen Görüşleri	F
Öğrenme ortamları açısından	35	Olumlu görüşler	24	Teknolojik açıdan yeterli	12
				Fiziki şartlar yeterli	10
				Öğrenme ortamı etkilenmedi	1
				Yeterli	1
		Olumsuz görüşler	11	Olumsuz etkilendi	4
				Fiziki şartlar yetersiz	3
Öğretim programları açısından	22	Olumlu görüşler	12	Program güncel	8
				Öğrenci niteliği düşük	2
				Modüler eğitime geçildi	1
				Öğretmenlerin fikri alınmıyor	1
		Olumsuz görüşler	10	Bütün liselerin müfredatı aynı	4
				Program güncel değil	2
				Programda değişiklik yok	1
				Öğretmenlerin fikri alınmıyor	1
				Konuların yeri değişiyor	1
				Program yetersiz	1

“Öğrenme Ortamları açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında çoğunlukla teknolojik açıdan yeterli ve fiziki şartlar yeterli şeklinde görüşler belirtilmiştir. Liselerin teknolojik açıdan yeterli olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Okulumuzda Fatih Projesinin tamamı uygulandığı için teknolojik açıdan yeterli.” [4-E]

“Fatih Projesinden sonra bütün sınıflarda akıllı tahta var, her şey tamam.” [5-E]

“Teknoloji açısından yeterli.”[9-E]

Liselerde fiziki şartların yeterli olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Okulumuz gayet yeterli; teknoloji olsun, fiziki olsun.” [6-E]

“Bina eski ama bakımlı.” [9-E]

“.....ve bina açısından yeterli.” [12-E]

“Öğrenme Ortamları açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında olumsuz etkilendi, fiziki şartlar yetersiz ve öğrenci sayısı fazla görüşleri ortaya çıkmıştır. Öğrenme ortamlarının olumsuz etkilendiğine dair bazı görüşler şunlardır:

“Fen liseleri ve bazı başarısı yüksek liseler haricinde ki diğer okullar olumsuz etkilendi.” [3-E]

“Eskiye göre şimdi öğrencilerin dikkatini dağıtacak daha çok şey var. Cep telefonu, tablet gibi.” [5-E]

Liselerde öğrenci sayısının fazla olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Öğrenci sayımız çok fazla.” [8-E]

“Öğrenci sayıları çok arttı.” [7-E]

Liselerde fiziki şartların yetersiz olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Binamız yetersiz, etkinlikler yapacak salonumuz yok, spor salonumuz ve toplantı salonumuz yok.” [8-E]

“50 yıl önceki sınıflarla şimdinin öğrenmesi sağlanamaz.” [15-E]

Yukarıdaki öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere öğretmenlerin büyük kısmı zorunlu ortaöğretime okulların teknolojik açıdan ve fiziki şartlar açısından hazır olduğunu fakat bazı eski binalarda derslik için uygun olmayan yerlerin dersliklere dönüştürüldüğünü, oyun alanlarının ve spor salonlarının yetersiz olduğunu ve bazı problemlerin yaşandığını belirtmişlerdir.

“Öğretim Programları açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok program güncel görüşü ifade edilmiştir. Öğretim programlarının güncel olduğuna dair bazı görüşler şunlardır:

“2-3 senede bir güncelleme yapılıyor.” [5-E]

“2-3 kere yenilendi ve şu an yeni bir program sunuldu.” [7-E]

“Sürekli güncelleme yapılıyor.” [12-E]

“Öğretim Programları açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok bütün liselerin müfredatı aynı ve program güncel değil görüşleri ifade edilmiştir. Liselerde öğretim programlarının aynı olmasına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Müfredatlar aynı fakat eğitimler, öğrenciler ayrı. Ama aynı sınava giriyorlar.” [7-E]

“Aynı müfredatı fen liseleri de meslek liseleri de kullanıyor. Programların ayrılması gerekiyor.” [12-E]

Liselerde programların güncel olmadığına dair bazı öğretmen görüşleri şunlardır:

“Programlar geliştirilmedi.” [14-E]

“Eğitimde reform istiyorsak öğretim programımız güncel olmalı. Bunlarda belirli uzmanlar tarafından değişiklikler olması şarttır. Pek bu önemsenmiyor. Programlar yeniden revize edilmeli.” [15-E]

Yukarıdaki öğretmen ifadelerinde görüldüğü gibi öğretmenler programların güncel olduğunu düşünmekte fakat lise 1. sınıflarda fen lisesi ve meslek lisesi gibi okulların aynı ders içeriklerini görmesini yanlış bulmaktadırlar. Öğretmenlerin

ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte ortaöğretime geçiş sistemi ve mesleki rehberlik hakkında görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Olması ile Birlikte Ortaöğretime Geçiş Sistemi ve Mesleki Rehberlik ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğretmen Görüşleri	f			
Ortaöğretime geçiş sistemi açısından	24	Olumlu görüşler	2	TEOG sınavı doğru	2			
		Olumsuz görüşler	3	TEOG seçici değil	3			
	Öneriler	19	Sınav olmalı	12	Her okulun sınav yapması yanlış olur	1		
			Not ortalaması etkili olmalı	1	Sınav olmazsa motive olunamaz	1		
			Zorunlu eğitim olmaz ise sınav olmayabilir	1	Becerisi olanlar meslek lisesine gitmeli	1		
			Fen lisesi sınavla olmalı	1	Genel liseler sınavsız olsun	1		
			Mesleki rehberlik açısından	24	Olumlu görüşler	24	Rehber öğretmenler bilgilendiriyor	8
							Meslek grupları konuşma yapıyor	6
							Bölüm bilgilendirmesi yapılıyor	4
							Kariyer günleri yapılıyor	3
Puan türleri bilgilendirmesi yapılıyor	1							
Üniversite gezileri yapılıyor	1							
Koçluk sistemi var	1							

“Ortaöğretime Geçiş Sistemi açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında *TEOG sınavı doğru* görüşü ifade edilmiştir. TEOG sınavının doğru olduğuna dair görüşler şunlardır:

“TEOG sınavını olumlu buluyorum. Not ortalamasının liseye girişte etkili olması güzel. Çocukların ilgisini, öğretmenlerin konsantrasyonunu yüksek tutuyor. Öğretmende kendini değerlendiriyor.” [5-E]

“TEOG iyi bir sistem.” [8-E]

“Ortaöğretime Geçiş Sistemi açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında *TEOG seçici değil* görüşü ifade edilmiştir. TEOG sınavının seçici olmadığına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Hiç seçici bir sınav olduğunu düşünmüyorum. Sorular çok kolay. Türkiye genelinde binlerce tam yapan öğrenci var. TEOG olmalı ama içerik zenginleşmeli.” [3-E]
 “TEOG sınavı seçici bir sınav değil. Çok kısıtlı bir alandan soru soruluyor. TEOG ile gelen öğrenciler ile SBS ile gelen öğrenciler arasında bariz fark görüyorum.” [10-E]

Yukarıdaki öğretmen ifadelerinde görüldüğü üzere ortaöğretime geçişte merkezi sınavın olması gerektiği belirtilmiştir.

“Mesleki Rehberlik açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok rehber öğretmenler bilgilendiriyor ve meslek grupları konuşma yapıyor görüşleri bulunmaktadır. Liselerde rehber öğretmenlerin öğrencileri bilgilendirdiğine ait görüşlerden bazıları şunlardır:

“Rehberlik servisimiz bilgilendirmeler yapıyor.” [2-E]
 “Rehberlik servisi birebir ve toplu görüşmeler yapıyor.” [13-E]

Liselerde meslek gruplarının konuşma yaptığına dair ifadelerden bazıları şunlardır:

“Kariyer günleri yapıyor. Değişik meslek gruplarından insanlar getiriliyor.” [5-E]
 “Her meslek grubundan her ay misafirlerimiz oluyor.” [6-E]
 “Branşları ile alakalı uzmanlardan görüş alınıyor.” [7-E]

Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması aşamasında eğitimin niteliğine ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması Sonucunda Eğitimin Niteliği ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğretmen Görüşleri	f
Eğitimin niteliği açısından	16	Olumsuz görüşler	16	Eğitimin kalitesi olumsuz etkilendi	11
				Davranış problemleri arttı	2
				Ders saatleri fazla	1
				Liseler arasında seviye farkı arttı	1
				Başarısız öğrenci sayısı arttı	1
Ortaokulda akademik başarının liseye yansımaları açısından	13	Olumsuz görüşler	13	Notlar abartılı	12
				Özel okullarda notlar abartılı	1
Öğrencilerin lisedeki temel derslerdeki durumu açısından	17	Olumlu görüşler	2	Temel derslerde yeterli	1
				Yüksek puanlı okulda yeterli	1
		Olumsuz görüşler	15	Temel derslerde yetersiz	11
				Yorumlama özelliği yok	2

Sayısal derslerde yetersiz	1
Düşük puanlı okullarda yetersiz	1

“Eğitimin Niteliği açısından” teması incelendiğinde herhangi bir olumlu görüş alınmamıştır. “Olumsuz Görüşler” alt temasında ise *eğitimin kalitesi olumsuz etkilendi ve davranış problemleri arttı* görüşlerine ulaşılmıştır.

Liselerde eğitimin kalitesinin olumsuz etkilendiğine dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Genel itibariyle kalite düştü.” [4-E]

“Herkes mezun olmak zorunda olunca, kalite düştü.” [5-E]

“Kalitenin çok düştüğünü görüyorum. Eskiden sorduğum soruları sormıyorum.” [7-E]

“Öğrenciler süzülerek gelse daha iyi olacak. Böyle olmadığı için başarısız öğrenciler ortamı olumsuz etkiliyor. Başarısız öğrenci sayısı arttı ve kalite düştü.” [8-E]

“Eğitimin genel olarak diğer liselerde düştüğünü düşünüyorum.” [10-E]

“Başarının düştüğünü düşünüyorum. Eğitimin kalitesi düştü. Liseler zorunlu olunca öğrenciler mecbur gelecek diye bize baskı yapmıştır. Bu üniversiteye de yansımıştır.” [11-E]

“Ortaokulda akademik başarının liseye yansımaları açısından” temasında herhangi bir olumlu görüş alınmamıştır. “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok *notlar abartılı* görüşü ifade edilmiştir.

Ortaokulda öğrenci notlarının abartılı olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Puanların tamamen şişirme olduğunu düşünüyorum. Bunu özel okullar daha fazla yapıyor.” [1-E]

“Yansıtmıyor. TEOG’ ta 20 de 20 yapan bir çocuk lisede yetersiz olabiliyor.” [3-E]

“Gerçeği yansıtmıyor. Soruyorsun matematiğinin 5 olduğunu söylüyor. 101’i 11’e bölemiyor.” [7-E]

“Yüksek notların verildiği söyleniyor. Özellikle özel okullarda böyle şeyler olduğunu duyuyoruz. Devlet okulları ve köy okullarında da oluyor.” [10-E]

“Öğrencilerin lisedeki temel derslerdeki durumu açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında *temel derslerde yeterli ve yüksek puanlı okullarda yeterli* görüşleri ortaya çıkmıştır.

Liselerde öğrencilerin temel derslerde yeterli olduğuna ve yüksek puanlı okullarda temel derslerde yeterli olduğuna dair görüşler şunlardır:

“Başarılı okullara gelen çocuklar yeterli. Diğer okullarda ki çocuklar yetersiz.” [13-E]

“Temel derslerde yeterli.” [14-E]

“Öğrencilerin lisedeki temel derslerdeki durumu açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok temel *derslerde yetersiz* görüşünü belirtmişlerdir.

Liselerde öğrencilerin temel derslerde yeterli olmadığına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“9. Sınıfta ki öğrencilerden 9. sınıf müfredatını kaldırabilecek öğrenci çok az. Öğrenciler daha alt seviyede.” [1-E]

“Genel olarak yetersiz görüyorum. Özellikle sayısal derslerde bocalıyorlar.” [6-E]

“Temel derslerde yetersiz görüyorum. Çocuklar ezberci bir şekilde okula geliyorlar. Yorumlama kapasiteleri çok az.” [8-E]

“TEOG ile gelen öğrenciler ile SBS ile gelen öğrenciler arasında bariz fark olduğunu düşünüyorum. Öğrenciler daha zayıf bir altyapıyla geliyorlar.” [10-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi özellikle ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte özellikle düşük seviyedeki öğrencilerin liseye devam etme zorunluluğu, ortaokulda ve liselerde notların abartılı olması ve bu yüzden öğrencilerin liseye başladıklarında temel derslerde yetersiz kalmaları neticesinde eğitimin niteliğinin olumsuz etkilendiği düşünülmektedir. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile beraber Türk Eğitim Sistemindeki değişikliklere ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Beraber Türk Eğitim Sistemindeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğretmen Görüşleri	f
Eğitim Sistemi açısından	24	Olumlu görüşler	0		0
		Olumsuz görüşler	24	Mesleki eğitimde değişiklik yok	7
			Bütün liseler Anadolu Lisesi oldu	6	
			Değişim olmadı	6	
			Sınıf geçme kolaylaştı	3	
			Nitelik olarak değişim yok	2	

“Eğitim Sistemi açısından” temasında herhangi bir olumlu görüş bulunmamaktadır. “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok *mesleki eğitimde değişiklik yok, bütün liseler Anadolu lisesi oldu ve değişim olmadı* görüşleri ifade edilmiştir.

Meslek liselerinde mesleki eğitimde değişikliğin olmadığına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Reform yok. Sadece görüntüde bir şeyler var.” [11-E]
 “Mesleki eğitimde bir değişim olmadı.” [15-E]

Bütün liselerin Anadolu Lisesi olarak değiştiğine dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Nicelik olarak isimler değişti. Anadolu liseleri ve İmam Hatipler açıldı.” [1-E]
 “Reform yapıldığını düşünmüyorum. Sadece mecburi oldu. Hiçbir yenilik yok. Okulların ismi değişti sadece.” [8-E]

Ortaöğretim zorunlu olduktan sonra eğitim sisteminde herhangi bir değişiklik olmadığına dair görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Eğitim sistemimizde herhangi bir değişiklik olmadı. Sadece istatistikleri düzeltme adına yapıldı.” [3-E]
 “Reform yok, sadece görüntüde bir şeyler var.” [11-E]

Yukarıdaki öğretmen ifadelerinde görüldüğü üzere zorunlu ortaöğretim ile birlikte nitelikli bir değişimin olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca mesleki eğitimde hiçbir değişikliğin olmadığı genel liselerde ise sadece okul isimlerinde değişiklikler yaşandığı ifade edilmiştir.

Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler hakkında öğretmen görüşleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğretmen Görüşleri	f			
Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler	37	Olumlu görüşler	11	Çocuklar kontrol altında oluyor	3			
				Kötü alışkanlıklardan korunuyor	2			
				Kırsalda eğitime katılım arttı	1			
				Sosyalleşme arttı	1			
				Gençler eğitimin içinde kalıyor	1			
				Lise mezunu arttı	1			
				Okuma fırsatı olmayanlar için olumlu	1			
				Fırsat eşitliği sağladı	1			
				Olumsuz görüşler	26		Ara eleman eksikliği oldu	7
							Olumlu yönü yok	5
İşsizlik oranı arttı	3							
Öğrenci profili düştü	2							
Mezunlarda mesleki beceri olmayacak	2							
Öğrencinin hayata atılmasını	1							

gecikiyor	
Sanayi esnafı etkilendi	1
İş gücü kaybı oldu	1
Ekonomik maliyet getirdi	1
Olumsuz davranışlara neden oldu	1
Öğrencilerin aynı sınava girmesi adil değil	1
Ders yükü arttı	1

“Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok *çocuklar kontrol altında oluyor ve öğrenciler kötü alışkanlıklardan korunuyor* görüşlerine ulaşılmıştır.

Liselerde öğrencilerin kontrol altında olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Çocukları okulda tutabilirsek onları iyi bir vatandaş olarak yetiştirebiliriz.” [3-E]

“Çocukları okulda güvende tutuyorsun akşama kadar güvenli bir yerde.” [14-E]

Liselerde öğrencilerin kötü alışkanlıklardan korunduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Çocukları okulda kontrol altında tutarak suçtan ve kötü alışkanlıklardan korunabilir.” [3-E]

“Liseyi bitirene kadar onları okulda tutmak ve daha sonra askere gönderdiğimiz zaman, bu çocukları suçtan uzak tutmuş oluyoruz. Kötü alışkanlıklardan uzak tutuyoruz.” [11-E]

“Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok *ara eleman eksikliği oldu ve olumlu yönü yok* görüşleri yapılmıştır.

Liselerin zorunlu olması sonucunda ara eleman eksikliği oluştuğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Ara eleman eksikliği oluştu.” [3-E]

“Liseyi bitirdikten sonra mesleki bir becerileri olmayacak.” [5-E]

Liselerin zorunlu olmasının olumlu bir yönü olmadığına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Bence olumlu yönü yok.” [5-E]

“Hiç olumlu bir tarafı yok.” [12-E]

Yukarıdaki öğretmen ifadelerinden anlaşıldığı üzere ortaöğretimin zorunlu olması ile çocukların okulda kontrol altında olacağı ve öğrencilerin okula devam ederek

kötü alışkanlıklardan korunacağı şeklinde görüşler bulunmaktadır. Fakat özellikle mesleki alanlarda ara eleman eksikliği oluşacağı ve bir meslek öğrenemeyen gençlerin işsizlik sorunu yaşayacağı şeklinde görüş belirtenler bulunmaktadır.

Öğrencilerin ortaöğretim hayatında ailelerin rolüne ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Öğrencilerin Ortaöğretim Hayatında Ailelerin Rolü ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğretmen Görüşleri	f		
Ailelerin rolüne ilişkin görüşler	46	Genel görüşler	22	Ailenin rolü önemli	4		
				Aile baskısı olumsuz etkiliyor	4		
				Büyük kısmı ilgisiz	4		
				Aileler ilgili	3		
				Bilinçli aileler ilgili	3		
				Problemlili aile sayısı fazla	2		
				Aileler bilinçsiz	1		
				Yurtta kalan çocuklar duygusal zorluk içinde	1		
				Meslek seçimi açısından	12	Aile baskısı var	6
						Aile çok gelir getiren meslek istiyor	3
		Meslek seçiminde çocuğun ilgisine bakılmıyor	2				
		Akademik başarı açısından	12	Bazen aile, bazen çocuğun isteği oluyor	1		
				Ailenin duygusal durumu çocuğu etkiliyor	5		
Başarı ailenin sosyo ekonomik durumu ile ilgili	3						
Akademik başarı da etkileri var	2						
				Eğitime katkıları düşük	2		

“Ailelerin Rolüne ilişkin görüşler” temasının “Genel Görüşler” alt temasında en çok *ailenin rolü önemli, aile baskısı olumsuz etkiliyor ve büyük kısmı ilgisiz görüşleri* ifade edilmiştir.

Lise öğrencileri üzerinde ailenin rolünün önemli olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Ailelerin rolü çok.”[7-E]

“Ailenin önemi çok büyük. Çünkü özellikle problemlı öğrencilerimizi araştırdığımızda, hep parçalanmış aileler görüyoruz.” [11-E]

Lisedeki öğrencilerini aile baskısının olumsuz etkilediğine dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Ailelerin çocukları yüksek maaşlı işlere yönettmesi, çocukları olumsuz etkiliyor.” [5-E]
 “Ailelerin çocuklar üzerinde çok baskısı var ve beklentiler yüksek. Bazen bu baskıyı kaldıramayabilir çocuklar.” [10-E]
 “Baskıcı aileler yüzünden mutsuz çocuklar oluşuyor.” [13-E]

Lisedeki öğrenci velilerinin büyük kısmının ilgisiz olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Büyük kısmı çocuklarıyla ilgilenmiyor.” [2-E]
 “Aileler çok ilgisiz.” [11-E]

“Ailenin Rolüne ilişkin görüşler” temasının “Meslek seçimi açısından” alt temasında en *çok aile baskısı var ve aile çok gelir getiren meslek istiyor* şeklinde görüşlere ulaşılmıştır.

Lise öğrencilerinin meslek seçiminde aile baskısı olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Öğrencilerimizden birçoğu ailelerin istediği mesleği seçiyor.” [6-E]
 “Meslek seçiminde ailelerin etkisi var. Çoğu aile çocuğun seçiminde etkili.” [9-E]
 “Çocuklara tercih bırakılmıyor. Alan seçimine ve meslek seçimine aileler karar veriyor.” [13-E]

“Ailenin Rolüne ilişkin görüşler” temasının “Akademik Başarı” alt temasında en *çok ailenin duygusal durumu çocuğu etkiliyor ve ailenin sosyoekonomik durumu ile ilgili* şeklinde görüşler belirtilmiştir.

Lise öğrencilerinin akademik başarısını, ailesinin duygusal durumunun etkilediğine dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Ailenin duygusal durumu çocuğun eğitimini birebir etkiliyor. Çocuk anne ve babasının yaşadığı birçok şeyi zihninden atamıyor ve derslerine yansıtıyor.” [1-E]
 “Ailenin duygusal ve psikolojik durumu çocuğu da etkiliyor.” [4-E]
 “Aile ilgili ise akademik başarı artıyor. Bizim okula gelen çocuklar kırsaldan ya da evden çıksın mantığıyla gelen çocuklar. Bu yüzden başarı düşük.” [12-E]

Lise öğrencilerinin akademik başarısının ailenin sosyo-ekonomik durumu ile ilgili olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Aile; iş bulamıyorsa, anne ile baba arasında problem varsa, çocuğun eğitimi ile ilgilenmiyordur.” [1-E]

“Ailenin sosyoekonomik düzeyi seçilen liseyi etkilemektedir.” [15-E]

Bu ifadelerden öğretmenlerin ailenin içinde bulunduğu duygusal durumunun çocuk üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olabileceği, bütün aileler için genel bir değerlendirme yapılamayacağı görülmektedir. Çünkü bazı ailelerin çocuğuyla ilgili bazı ailelerin ise ilgisiz olduğu şeklinde görüşler bulunmaktadır. Ayrıca ailelerin meslek seçimi konusunda söz sahibi olmak istedikleri görülmektedir.

Açık lise eğitimi hakkında öğretmen görüşleri Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Açık Lise Eğitimi ile İlgili Görüşleri

Tema	Alt temalar	f	Öğretmen Görüşleri	f	
Açık lise eğitimi hakkında görüşler	46	Olumlu görüşler	34	Gerekli	11
				Örgün eğitime devamı engellemez	5
				Okumayanlar için 2. fırsat	5
				Hem çalışıp hem okumak mümkün alternatif olabilir	4
				Eğitimde kalite artar	2
				Lise mezunu sayısı artar	2
				Sınıf ortamından bağımsız	2
				Öğrenci gayretine bağlı	1
				Mesleki eğitimde faydalı	1
				Ara eleman yetişir	1
		Olumsuz görüşler	12	Örgün eğitime devamı engeller	6
				Gereksiz	1
				İnsan ilişkisi yok	1
				Çocuklar dışlanıyor	1
				Örgün eğitimle fark çok	1
				Kontrol sıkıntısı var	1
				Akşam çalışacak personel yok	1

“Açık Lise Eğitimi hakkında görüşler” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok *gerekli, örgün eğitime devamı engellemez ve okumayanlar için 2. fırsat* görüşleri bulunmaktadır.

Açık lise eğitim sisteminin gerekli olduğuna dair bazı öğretmen görüşleri şunlardır:

“Okuyamayan adamı çok fazla okulun içinde tutmanın bir anlamı yok. Doğru bir uygulama.” [7-E]

“Gerekli. Toplumdaki insanların eğitim seviyesi için gerekli. Ama eğitim olduğunu düşünmüyorum.” [8-E]

Açık lise eğitim sisteminin örgün eğitimi devamı engellemediğine dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Kaçış değil. Alternatif güzel bir sistem.”[4-E]

“Örgün eğitime devamı engellemez.” [8-E]

“Engellemez. Kırsal kesimde olabilir.” [14-E]

Açık lise eğitim sisteminin okumayanlar için 2. bir fırsat olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Okul geçmişi olanlar, okuldan atılanlar için liseyi tamamlama fırsatı oluştu.” [3-E]

“Zamanında şans verilmeyen kız çocukları ve bir şekilde okuma fırsatı bulamayan insanlar için 2. fırsat olarak görüyorum.” [5-E]

“Belirli imkanlar bulamamış ya da örgün eğitimden bir şekilde uzaklaştırılan bireyler için fırsat.” [13-E]

“Açık Lise Eğitimi hakkında görüşler” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında *en çok örgün eğitime devamı engeller* görüşleri bulunmaktadır.

Açık lise eğitimin örgün eğitime devamı engellediğine dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Engeller. Hem çalışıp hem okurum diyenler için engeller.” [1-E]

“Çocukların liseye devam etmemelerini özendirebilir.” [5-E]

“Kız çocuklarında kullanabilirler. Tedbirleri almak gerekir.” [10-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük kısmı açık lise eğitiminin gerekli olduğunu düşünmektedir. Zamanında okuyamayanlar için bir fırsat olabileceği fakat kırsal kesimde özellikle kız öğrenciler için ise örgün eğitimi engelleyebileceği şeklinde görüşler bulunmaktadır.

Lise öğretmenlerine ortaöğretim sisteminde değişiklik önerileri sorulmuştur. Öğretmenlerin önerileri şunlardır:

“Daha çok sosyal aktivitelere yer verilmeli.”

“Öğrenciler sanat ve spor açısından desteklenmeli.”

“Düşük profilli öğrenciler çıraklık okuluna gitmeli.”

“Ders saati azaltılmalı.”

“Mesleki eğitime önem verilmeli.”

“Ders geçme sistemi düzenlenmeli.”

“Ders kitapları daha iyi olmalı.”

“Üniversiteye geçişte diploma katkısı azaltılmalı.”

“Kılık kıyafet zorunluluğu getirilmeli.”

“Meslek lisesi öğrencisi desteklenmeli.”

“Liseye geçiş sınavı nitelikli olmalı.”

“Lise türlerinde eğitim müfredatını değiştirirdim.”

- “Üniversite sınavında mesleki öğrencilere mesleki sorular sorulmalı.”
 “Üniversite sınavını kaldırırđım.”
 “Anadolu Lisesi ve İmam Hatip Lisesi sayısını azaltırđım.”
 “Başarılı öğrenciler ödüllendirilsin.”
 “Meslek liseleri mezunlarını sınavsız atardım.”
 “Meslek liselerin ekipmanları tam olmalı.”
 “Eğitimde çeşitlilik olması gerekir.”
 “Öğretmenler okul müdürünü seçmeli.”
 “Öğrenci yönlendirme sistemi değişmeli.”
 “Öğretmenin etkinliği artmalı.”

4+4+4 Eğitim Sisteminin Ortaöğretime Yansımaları Açısından Öğrenci Görüşleri

Ortaokuldan liseye geçiş aşamasında bilgilendirilme durumu ile ilgili Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Ortaokuldan Liseye Geçiş Aşamasında Bilgilendirilme Durumu ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Liseye geçiş aşamasında bilgilendirilme durumu		Lise türleri hakkında bilgilendirilme durumu	20	Bilgilendirilmedim	11
				Rehber öğretmen bahsetti	3
				Bilgilendirildim	2
		Okul puanları söylendi	2		
		Kendim araştırdım	2		
		Sınav sistemi hakkında düşünceler	16	TEOG sınavı doğru	8
				TEOG sınavı yanlış	5
				Bütün liselerin aynı sınava girmesi yanlış	1
				Meslek liseleri ayrı sınava girmeli	1
				Ders notları etkilememeli	1
	66	İlgi ve yetenekler açısından uygun okula gelme hakkında düşünceler	18	Uygun bir okula gelmedim	5
				Uygun bir okula geldim	4
				Okulumu isteyerek geldim	3
				Spor lisesine gitmek istemiştim	2
				Güzel sanatlar lisesine gitmek istemiştim	2
				Okulum boş olduğu için geldim	2
		Ortaokuldaki başarı açısından	12	Başarıma denk bir liseye geldim	7
				Başarımanın altında bir liseye geldim	5

“Liseye geçiş aşamasında bilgilendirilme durumu” temasının “Lise türleri hakkında bilgilendirilme” alt temasında en çok *bilgilendirilmedim* ve *rehber öğretmen bahsetti* görüşleri ifade edilmiştir. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

“Hayır. Çok fazla değil.” [1-K]

“Hayır. Hiçbir bilgimiz yoktu gelirken. Okullar hakkında bilgi almadık. Kendi araştırmamızla öğrendik.” [6-K]

“Hayır. Kendi okulumu bilerek geldim. Araştırarak öğrendim.” [7-E]

“Hayır. Ortaokulda rehber öğretmen yeterince bilgilendirmedi.” [10-E]

“Bilgilendirilmedim. Sınav hakkında bilgi verildi. Okullar hakkında bilgi verilmedi. Okulum gittiğim bölüm için geldim.” [11-E]

“Hayır. Kendimiz araştırdık. Özel bir tanıtım olmadı.” [14-K]

“Evet. Rehberlik tarafından okullar hakkında bilgilendirildim.” [3-E]

“Rehber hocamız bazı liselerin güzel olduğunu söylüyordu. Hangi okullarda eğitim iyi, ondan bahsediyordu.” [4-K]

“Sadece puan aşaması olarak biliyoruz. Popüler okulları biliyoruz. Bize sağlık meslek lisesi ve GOP Anadolu Lisesi popüler dediler. Okulumuzdaki öğretmenler bilgilendirdi.” [13-K]

“Liseye geçiş aşamasında bilgilendirilme durumu” temasının “sınav sistemi hakkında düşünceler” alt temasında en çok *TEOG sınavı doğru* ve *TEOG sınavı yanlış* görüşleri belirtilmiştir. Bu görüşleri belirten öğrencilerin ifadeleri aşağıdadır:

“TEOG sınavı güzel. Doğru buluyorum.” [1-K]

“SBS bütün bir yılı 2 saatlik bir sınavı sığdırıyor. TEOG daha iyi, parça parça yapıyor.” [4-K]

“Bence TEOG gayet iyi bir sınav. Üniversite sınavı da TEOG gibi olmalı.” [6-K]

“SBS sınavına girmiştik, zor bir sınavdı. TEOG sistemi güzel, öğrenciler memnun.” [10-E]

“Bence TEOG iyi. SBS daha kötüydü. Çünkü 3 yılın içindeki konuları bir sınavda soruyorlar. Ama TEOG da ara falan var. Ben daha iyi olduğunu düşünüyorum.” [13-K]

“Şu anki sınav sistemi kötü. Herkesin kendine özel yetenekleri var. Mesleki okullar ile Anadolu liselerinin aynı sınava girmesi haksızlık. Mesleki liselere ayrı bir sınav yapılmalı.” [2-E]

“TEOG bence saçma. Ders notları bence etkilememeli.” [5-K]

“Sınav sistemi basit. TEOG sınavı çok kolay. Seçiciliği yok.” [7-E]

“TEOG yanlış bir sistem. Sınav arasında yapılan aralar konsantrasyonu olumsuz etkiliyor.” [12-E]

“Liseye geçiş aşamasında bilgilendirilme durumu” temasının “İlgi ve yetenekler açısından uygun okula gelme hakkında düşünceler” alt temasında en çok *uygun bir okula gelmedim*, *uygun bir okula geldim*, *okulumu isteyerek geldim* şeklinde görüşler bulunmaktadır. Öğrencilerin ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Hayır. Spor lisesine gitmek istiyordum. Spor lisesi yoktu. Sadece bir okul boştu, o yüzden buraya yerleştim.” [1-K]

“Hayır. Şu anki liseme de isteyerek gelmedim. Spor lisesine gitmek isterdim.” [2-E]

“İlgi ve yeteneklerime uygun bir liseye yerleşmedim. Güzel sanatlar lisesinde olsam daha iyi olurdu.” [10-E]

“Hayır. Ben spor lisesine gitmek isterdim ama kariyerimi düşünerek gitmedim.” [12-E]

“Hayır. Ben güzel sanatlar lisesine gitmek istiyordum.” [14-K]

“İlgi ve yeteneklerime uygun bir liseye yerleştim.” [3-E]
 “Yeteneğime göre hareket ettim. Evet, enstrümana yeteneğim var.” [8-E]

“Liseye geçiş aşamasında bilgilendirilme durumu” temasının “Ortaokuldaki başarı açısından” alt temasında *başarıma denk bir liseye geldim* ve *başarımlarımın altında bir liseye geldim* görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşleri belirtenlerden bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir:

“Ortaokulda derslerim iyi değildi. O yüzden denk bir okul sayılabilir.” [2-E]
 “Başarıma uygun bir liseye yerleştim.” [7-E]
 “Denk bir liseye yerleştim. Daha sonra özel bilgi lisesine geçtim. Eğitim orda iyi değildi.” [12-E]
 “Sınav zordu. Ortaokuldaki başarıma uygun bir okula geldim.” [13-K]
 “Başarımlarımın altında bir okula yerleştim.” [3-E]
 “Daha iyi bir liseye gidebilirdim.” [4-K]
 “Normalde Atatürk lisesini kazanmıştım. Tercih dönemini kaçırdığım için notlarıma bakılmadan yerleştirildim.” [5-K]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi öğrencilerin büyük kısmı liseye geçiş aşamasında lise türleri hakkında yeterince bilgilendirilmediğini belirtmektedir. Sınavın yapılıp yapılmaması hakkında ortak bir görüş bulunmamaktadır. Akademik başarısı yüksek olan liselere yerleşen öğrenciler kendi başarısına denk bir okula geldiğini belirtirken meslek lisesi ve imam-hatip liselerine giden öğrenciler başarılarının altında bir okula yerleştiklerini ifade etmektedirler. Öğrencilerin liseyi seçerken etkili olan etkenler hakkında görüşleri Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Liseyi Seçerken Etkili Olan Etkenler ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Liseyi seçerken etkili olan etkenler	66	Kariyer	17	Düşündüm	9
				Düşünmedim	4
				İyi bir lise olmasını istedim	4
	Aile	18	18	Destek oldu	11
				İstekleri oldu	5
				Etkisi olmadı	2
	Sosyal çevrem	15	15	Etkisi olmadı	15
	Arkadaşlarım	15	15	Etkisi olmadı	13
				Etkisi oldu	2

“Liseyi seçerken etkili olan etkenler” temasının “Kariyer” alt temasında *düşündüm*, *düşünmedim* ve *iyi bir lise olmasını istedim* görüşlerine ulaşılmıştır. Öğrencilerin ifadelerinden bazıları aşağıdadır:

- “İlerde yapacağım mesleği düşündüm.” [1-K]
 “Kariyerimi düşündüm.” [7-E]
 “Puanıma orası uygundu. Eğitim için özel liseye gittim. Kariyerimi de düşünerek özel liseye geçtim.” [12-E]
 “Kariyerimi düşündüm. İmam Hatip’in önü açık.”[14-E]
 “Kariyerimi düşünmedim.” [2-E]
 “Kariyerimi düşünmedim.” [9-E]
 “Büyük bir merkezde okumak istedim. İyi bir lise, iyi bir üniversite demekti. İyi bir lise eğitimi almak istedim.” [3-E]
 “İlerde iyi meslek sahibi olmak için iyi bir liseye gitmek gerek.” [5-E]
 “Daha iyi bir eğitim için Tokat’a gelmemim daha iyi olacağı düşündüm.” [13-K]

“Liseyi seçerken etkili olan etkenler” temasının “Aile” alt temasında *destekleri oldu, istekleri oldu ve etkisi olmadı* ifadelerini belirttikleri görülmüştür. Bu ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Ailem destek oldu.” [1-E]
 “Ailemin çok destekleri oldu.” [8-E]
 “Ailem beni gitmek istediğim liseye göndermedi, ilçede Sağlık meslek lisesine gitmek istedim ama göndermediler.” [5-E]
 “Ailem de bu okula gelmemi istedi.” [7-E]
 “Ailemin etkisiyle bu okula geldim.”[10-E]
 “Ailemin etkisi olmadı.” [3-E]

“Liseyi seçerken etkili olan faktörler” temasının “Sosyal çevrem” alt temasında en çok *etkisi olmadı* görüşünü belirtenler bulunmaktadır. Bu görüşlerden bazıları aşağıdadır:

- “Sosyal çevre etkisi almadım.” [3-E]
 “Sosyal çevrem etkisi olmadı.” [7-E]
 “Etkisi olmadı.” [14-K]

“Liseyi seçerken etkili olan faktörler” temasının “Arkadaşlarım” alt temasında etkisi olmadı ve etkisi oldu görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Arkadaşların etkisi olmadı.” [12-E]
 “Benim üzerimde etkileri olmadı.” [5-K]
 “Etkisi olmadı.” [6-K]

Lise eğitiminin ihtiyaçları karşılaması ile ilgili öğrenci görüşleri Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin Lise Eğitiminin İhtiyaçları Karşılması ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğrenci Görüşleri	f
Lise eğitiminin ihtiyaçları karşılması ile ilgili görüşler	50	Eğitim açısından	37	Yeterli	9
				Yetersiz	4
				Öğretmenler yetersiz	4
				Genel kültür dersleri az	3
				Meslek dersleri yoğun	3
				Eksiklik yok	2
				Öğrencilere ilgi yok	2
				Bilgiye dayalı eğitim var	2
				İngilizce eğitimi iyi değil	1
				Türkçe eğitimi iyi değil	1
				Eğitim kişiye odaklı değil	1
				Sınav ile müfredat	1
				uyuşmuyor	1
				Bölüm dersleri fazla	1
				Temel dersler yetersiz	1
				İnternette çalışıyorum	1
				Öğretmene gerek yok	1
Sosyal aktivite açısından	13			Yeterli değil	8
				Yeterli	5

“Lise eğitiminin ihtiyaçları karşılması ile ilgili görüşler” temasının “Eğitim açısından” alt temasında en çok *yeterli* ve *yetersiz* görüşleri ifade edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bazıları şunlardır:

- “Evet kaliteli bir lise eğitimi aldım.” [7-E]
- “Evet, eğitimden memnunum.” [8-E]
- “Eğitim olarak iyi.” [13-K]
- “Eğitim açısından iyi okulumuz.” [14-K]
- “Meslek dersleri ağırlıklı. Eğitim dersleri yetersiz.” [1-K]
- “Kaliteli bir eğitim yok. Öğretmenlerden kaynaklı, öğrenciler istekli fakat gerekli desteği göremiyoruz.” [5-K]
- “Hayır. Öğretmenler yetersiz.” [11-E]
- “Öğretmenlerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bazı derslerde yeterli, bazı derslerde yetersiz. Öğretmen yeterli ise bütün sınıf dersi dinliyor.” [15-E]

“Lise eğitimin ihtiyaçları karşılması ile ilgili görüşler” temasının “Sosyal aktivite açısından” alt temasında *yeterli değil* ve *yeterli* şeklinde görüşlere ulaşılmıştır. Bu görüşleri belirten öğrencilerin ifadelerinden bazıları şunlardır:

- “Geziye, pikniğe gitmek isterdim. Biz isteyince yapılıyor. Ama pahalı olduğu için gidemiyoruz. Öğretmenlerde korkuyor, başımıza bir şey gelebilir diye.” [4-K]
- “Hiç sosyal aktivite yok. Sosyal aktiviteler yetersiz.” [6-K]
- “Sosyal aktiviteler açısından zayıf okulumuz.” [7-E]
- “Sosyal aktiviteler yok.” [14-K]
- “Sosyal aktiviteler açısından zengin bir okul.” [2-E]
- “Sosyal aktiviteler açısından yeterli.” [10-E]
- “Sosyal aktivite açısından iyi. Spor faaliyetleri var. Erasmus projeleri var.” [15-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü üzere öğrencilerin çoğunluğu lisedeki aldığı eğitimin yeterli olduğunu belirtmektedir. Fakat özellikle mesleki okullardaki öğrencilerden eğitimin yeterli olmadığını belirtenlerde bulunmaktadır. Öğrencilerin lisedeki dersler ile ilgili görüşleri Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Lisedeki Dersler ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğrenci Görüşleri	f
Lisedeki derslerle ilgili görüşler	77	İçerik açısından	14	İçerik yeterli	10
				İçerik yeterli değil	4
		Günlük hayatta kullanım açısından	13	Günlük hayatla ilgili bilgiler var	7
				Günlük hayatla ilgili bilgiler yok	6
		Ders saatleri açısından	19	Ders saatleri fazla	11
				Ders saatleri normal	5
				Genel kültür dersleri artmalı	2
		Seçmeli dersler açısından	31	Ders süreleri uzun	1
				Yeterince seçmeli ders yok	12
				İdareciler seçiyor	10
Öğrenci çokluğu belirliyor	5				
Seçmeli yerine zorunlu ders işledik	2				
Seçmeli ders olmalı	1				
Yeterince seçmeli ders var	1				

“Lisedeki derslerle ilgili görüşler” temasının “İçerik açısından” alt temasında içerik *yeterli* ve içerik *yeterli değil* görüşleri ortaya çıkmaktadır. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “İçerik olarak yeterli.”[3-E]
- “İçerik olarak yeterli ama kalitesiz.”[6-K]
- “Derslerin içeriği yeterli.”[12-E]
- “Çok fazla bilgiye dayalı eğitim var.”[7-E]
- “Kültür dersleri yeterli değil.”[10-E]
- “Dersler yetersiz. Çok fazla. İçerik olarak yetersiz.”[11-E]

“Lisedeki derslerle ilgili görüşler” temasının “Günlük hayatta kullanım açısından” alt temasında *günlük hayatla ilgili bilgiler var* ve *günlük hayatla ilgili bilgiler yok* görüşleri belirtilmiştir. Belirtilen görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Kullanabileceğimiz bilgiler var.”[5-K]
- “Evet. Tarih, biyoloji gibi.”[12-E]
- “Bence kullanabiliriz. Tarih ve coğrafya gibi.”[13-K]
- “Bazıları günlük hayatta kullanılabilir. Coğrafya ve biyoloji gibi.”[15-E]
- “Günlük yaşamdan bilgiler yok.”[7-E]
- “Mesleki anlamda evet, bilgiler var.”[10-E]
- “Çok az bir kısmı kullanılıyor. Büyük kısmı ezberle ve unut.” [11-E]

“Lisedeki derslerle ilgili görüşler” temasının “Ders saatleri açısından” alt temasında en çok *ders saatleri fazla* ve *ders saatleri normal* görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşleri belirten öğrencilerin ifadeleri aşağıdadır:

- “Ders saatleri fazla.”[1-K]
- “Ders saatleri fazla. 6 saat olması gerekir.” [6-E]
- “Ders saatleri yoğun. Ders saatleri azaltılabilir.” [10-E]
- “Çok fazla. 8 saat sonrasında etütte var.” [12-E]
- “Ders saatleri normal fakat süreleri uzun.”[7-E]
- “Ders saatleri yeterli.”[15-E]

“Lisedeki derslerle ilgili görüşler” temasının “Seçmeli dersler açısından” alt temasında en çok *yeterince seçmeli ders yok*, *idareciler seçiyor* ve *öğrenci çokluğu belirliyor* ifadelerini belirtenler bulunmaktadır. Bu görüşleri belirten öğrencilerin ifadeleri aşağıdadır:

- “Yok. Bankacılık dersleri olmasını isterdim.” [2-E]
- “İlgi duyduğumuz dersler yok.” [4-K]
- “Seçmeli dersleri ciddiye almıyoruz. Yeterince seçmeli ders yok.” [6-K]
- “Biz belirli derslerden seçtik.” [10-E]
- “Yok. Astronomiye ilgi duyarım.” [15-E]
- “Adı seçmeli sadece. Önümüze bir liste koyuyorlar ve şunları seçin diyorlar. Ama seçtiklerimizi de onaylamıyorlar. Okul idaresi belirliyor.” [4-K]
- “Okul idaresi belirliyor. Öğrencilere talimat veriliyor. Bu dersleri seçin diyorlar.” [5-K]
- “Okul yönetimi belirliyor.” [6-E]
- “Bize seçmeli ders şansı verilmedi. Okul idaresi kendi belirledi.” [9-E]
- “İdare 2 grup ders belirliyor. İkisi arasında seçim yapıyoruz.” [13-K]
- “Kendimiz öğrenci çokluğuna göre seçiyoruz.” [1-K]
- “Biz belirliyoruz.” [8-E]

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere öğrencilerin büyük kısmı okuldaki derslerin içeriğini yeterli bulmaktadır. Ayrıca ders saatlerinin fazla olduğu, yeterince seçmeli ders olmadığı ve seçmeli dersleri öğrencilerin belirlemediği gibi görüşler belirtilmiştir. Öğrencilerin mesleki eğitimle ilgili görüşleri ve yükseköğretime geçiş süreci ile ilgili görüşleri Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin Mesleki Eğitim ve Yükseköğretime Geçiş Süreci ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğrenci Görüşleri	f
Mesleki eğitimle ilgili görüşler	17	Beceri açısından	9	Geliştim	6
				Gelişmedim	3
		Bir alanda uzmanlaşma açısından	8	Uzmanlaştım	5
				Uzmanlaşmadım	3
Yükseköğretime geçiş süreci ile görüşler	21	Eğitim açısından	21	Yeterli değil	10
				Yeterli	5
				Ek destek olmalı	6

“Mesleki eğitimle ilgili görüşler” temasının “Beceri açısından” alt temasında *geliştim ve gelişmedim* şeklinde ifade edilmiştir. Bu ifadelerden bazıları şunlardır:

“Mesleki açıdan geliştirdim. Sağlık alanından, hastalara yaklaşma açısından geliştirdiğimi düşünüyorum.” [5-K]

“Mesleki becerim geliştirdi.” [8-E]

“Gelişmedi.” [6-K]

“Mesleki açıdan gelişmedim.” [7-E]

“Mesleki eğitimle ilgili görüşler” temasının “Bir alanda uzmanlaşma açısından” alt temasında *uzmanlaştım ve uzmanlaşmadım* görüşlerini belirtenler bulunmaktadır. Belirtilen görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Belirli bir alanda uzmanlaştım.” [2-E]

“Uzmanlaştım.” [14-K]

“Mesleki alanda uzmanlaşmadım. Dini bir alanda da uzmanlaşmadım.” [6-E]

“Belirli bir alanda uzmanlaşmadık.” [11-E]

“Yükseköğretime geçiş süreci ile görüşler” temasının “Eğitim açısından” alt temasında *yeterli değil, yeterli ve ek destek olmalı* ifadelerini belirttikleri görülmüştür. Öğrencilerin ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Yeterli değil. Genel kültür dersleri 11 ve 12. sınıflarda.” [1-K]

“Lise son sınıfta görmemiz gereken dersleri görmüyoruz. Üniversite sınavına hazırlık yapıyoruz.” [4-K]

“Yetersiz. Öğretmenler ve öğrenciler eğitimi çok dikkate almadılar. İmam Hatip liseleri ve Meslek liseleri yeterli değil.” [6-E]

“... fakat kültür derslerinde yeterli değil.” [10-E]

“Meslek liseleri üniversite sınavına hazırlık açısından yetersiz.” [11-E]

“... fakat sınava hazırlama açısından iyi değil.” [14-K]

“Okuldaki eğitimin yetersiz olacağını düşünüyorum.” [15-E]

“Eğitim yeterli. Öğrenci dersi dinlerse ve çalışırsa tabii.” [4-K]

“Yeterli eğitim var.” [9-E]

“Destek olmadan olmaz.” [1-K]

“Sınavda ve üniversite eğitiminde yeterli değil. Ek desteğe ihtiyaç duyuyoruz.” [5-K]

“YGS’ye yönelik aldığımız dersler az. Ek bir desteğe ihtiyaç var.” [10-E]

Lise eğitiminin zorunlu olması hakkında öğrenci görüşleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Lise Eğitiminin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğrenci Görüşleri	f
Lise eğitiminin zorunlu olması hakkında görüşler	64	Olumlu görüşler	43	Eğitim seviyesi artar	13
				Zorunlu olması doğru	10
				Amacına ulaşıyor	7
				Erken evliliği önler	4
				Kırsalda okumak isteyenler için faydalı	3
				Herkes lise mezunu olmalı	2
				Olumsuz bir yönü yok	2
		Olumsuz görüşler	21	İnsanın dünyaya bakış açısı değişir	1
				Öğrenciler kontrol altında tutuluyor	1
				Disiplin sorunları arttı	7
				Amacına ulaşılmıyor	6
				Zorunlu olması yanlış	4
				Okumak istemeyen için zaman kaybı	2
				Olumlu bir yönü yok	2

“Lise eğitiminin zorunlu olması hakkında görüşler” temasının “Olumlu görüşler” alt temasında en çok *eğitim seviyesi artar* ve *zorunlu olması doğru* görüşleri ifade edilmiştir.

Lisenin zorunlu olması ile eğitim seviyesinin artacağına dair ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Devlet bireylerin eğitimi istiyor.” [1-K]
- “Zorunlu eğitimle, eğitim seviyesi artacaktır.” [7-E]
- “Zorunlu eğitim, eğitim seviyesini yükseltir. Ülkenin geleceğine yatırım olur.” [8-E]
- “Zorunlu olmalı. Her bireyin eğitim alması gerekiyor.” [9-E]
- “Zorunluluk, eğitim seviyesini yükseltir.” [11-E]
- “Daha iyi bir eğitim seviyesi olur. Lise mezunu sayısı artar.” [12-E]
- “Ülkenin gelişmesi, insanların bilinçlenmesi gerekir.” [13-K]

Lisenin zorunlu olmasının doğru olduğu şeklinde görüş belirten öğrencilerden bazılarının ifadeleri şöyledir:

- “Doğru buluyorum. İnsanın dünyaya bakış açısı değişir. İnsanları aynı düşünme sisteminden çıkarıyor. Fikirler farklılaşıyor.” [2-E]
- “Zorunlu olmalı. Her bireyin eğitim alması gerekiyor.” [9-E]
- “Olumlu bakıyorum. Çocukları o yaşta başıboş bırakmamak gerek. Öğrencileri kontrol altında tutarsın.” [10-E]
- “Olumlu buluyorum. Okumak istemeyenler için açık öğretim var. Kızlar için de olumlu buluyorum.” [11-E]
- “Zorunlu olması iyi. Çünkü birçok kişi çocuğu okula göndermek istemiyor. Sulusaray’da böyle aileler var. Çocuklar okula gelmek istiyordu.” [13-K]
- “Zorunlu olmalı. Belli bir bilgi ve kültür seviyesine ulaşılması için gerekli.” [15-E]

“Lise eğitiminin zorunlu olması hakkında görüşler” temasının “Olumsuz görüşler” alt temasında en çok *disiplin sorunları arttı, amacına ulaşılmıyor ve zorunlu olması yanlış* şeklinde görüşlere ulaşılmıştır. Bu görüşleri belirten öğrencilerin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Olumlu bir yönü yok. Çünkü disiplin sorunları arttı. Her öğrenciye zorunlu olmasın. Bir süzgeçten geçmeli.” [2-E]

“Sınıflarda çok gereksiz ve düzeni bozan öğrenciler var. Bizim ders dinlememizi çok etkiliyorlar. Öğretmenler bu çocukları susturamıyorlar. Sınıfta her seviyeden öğrenci var.” [4-K]

“Okumak istemeyenler içinde iyi bir şey değil. Çünkü bu çocuklar sınıftaki ortamı çok olumsuz yönde etkiliyorlar.” [5-K]

“Sırf zorunlu olduğu için gelenler olumsuzluklar yaratıyor.” [7-E]

“Liselerde disiplin sorunları arttı.” [15-E]

“Amacına ulaşılmıyor.” [1-K]

“Ulaşılmıyor. Okulda istemeden duruyorlar. Sınıfta uyuyorlar. Devlet için boşuna masraf.” [4-K]

“Amacına ulaşılmayacak. Zorunlu olmasına bağlıyorum.” [6-K]

“Amacına ulaşılmıyor. Öğrencilerin tek amacı liseyi bitirmek.” [7-E]

“Zorunlu olması yanlış. Zorunlu olarak gelenler, çalışanlara da engel teşkil ediyor. Sınıf sayılarını kalabalıklaştırıyor. İstemeyen gelmesin bence.” [6-K]

“Zorunlu olması doğru değil.” [7-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi öğrencilerin büyük kısmı zorunlu ortaöğretimin doğru olduğunu ve eğitimin seviyesini artıracak görüşünü belirtmişlerdir. Fakat bazı öğrenciler okullarda disiplin sorunu oluştuğunu ifade etmiştir. Öğrenim gördükleri okulların fiziki altyapısı hakkında öğrenci görüşleri Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okulların Fiziki Altyapısı ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğrenci Görüşleri	f		
Fiziki altyapı hakkında görüşler	72	Öğrenme ortamları açısından	48	İnternet var	15		
				Binanın durumu iyi	12		
				Sınıfımız yeterli	8		
				Fiziki altyapı yeterli	3		
				Sınıfımız yeterli değil	3		
				Sınıf ortamı iyi değil	3		
				Binamız yetersiz	3		
				Meslek sınıfı yetersiz	1		
				Oyun alanları açısından	24	Spor salonu yok	10
						Oyun alanları var	8
		Spor salonu var	4				
		Oyun alanları yok	2				

“Fiziki altyapı hakkında görüşler” temasının “Öğrenme ortamları açısından” alt temasında en çok *internet var, binanın durumu iyi ve sınıfımız yeterli* ifadeleri bulunmaktadır. Bu ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “İnternet var. Kullanıyoruz.” [1-K]
 “İnternet var. Biz kullanamıyoruz.” [2-E]
 “İnternet var. Belli sitelere girebiliyoruz.” [3-E]
 “Binalar eski ama bakımlı.” [4-K]
 “Binamız yeterli.” [6-K]
 “Binanın durumu iyi.” [10-E]
 “Sınıfımız yeterli.” [9-E]
 “Sınıfımız yeterli.” [12-E]

“Fiziki altyapı hakkında görüşler” temasının “Oyun alanları açısından” alt temasında *spor salonu yok, oyun alanları var, spor salonu var ve oyun alanları yok* görüşleri belirtilmiştir. Belirtilen ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Spor salonu yok. Konferans salonunda eğitim görüyoruz.” [5-K]
 “Spor salonu yok.” [6-K]
 “Spor salonumuz yok.” [9-E]
 “Dışarıda oyun bahçeleri var.” [9-E]
 “Oyun bahçeleri var.” [10-E]
 “Spor salonu var.” [2-E]
 “Spor salonumuz var.” [15-E]
 “Oyun sahamız ve salonumuz yok.” [3-E]
 “Oyun bahçemizde yok.” [8-E]

Yukarıdaki öğrenci ifadelerinden anlaşıldığı üzere öğrenciler okullarında internetin olduğunu belirtmektedir. Ayrıca büyük kısmı okullarının fiziksel anlamda iyi olduğunu fakat okullarda spor salonu olmadığını belirtmektedir. Okul hayatında ailenin ve öğretmenlerin rolü hakkında öğrenci görüşleri Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Okul Hayatında Ailenin ve Öğretmenlerin Rolü ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Öğrenci Görüşleri	f
Ailenin rolü ile ilgili görüşler	61	Meslek seçimi açısından	14	Ortak karar alırız Ailem karışmaz	11 3
		Akademik başarı açısından	17	Ailemin olumlu etkisi var Durumumu takip eder Ailemin etkisi yok	12 3 2
		Maddi destek	15	Ailem destek olur	15
		Manevi destek	15	Ailem destek olur	15
Öğretmenlerin rolü ile ilgili görüşler	49	Destek açısından	15	Destek oluyorlar	9
				Sevdiğim öğretmenlerin desteği var	4
				Destekleri yok	2

Meslek seçimi açısından	11	Bilgilendirme yapılıyor Yeterince bilgilendirme yapılmıyor	10 1
Akademik başarı açısından	13	Etkileri var Etkileri yok	12 1
Düşünce gelişimi açısından	10	Etkileri var Etkileri yok	8 2

“Ailenin rolü ile ilgili görüşler” temasının “Meslek seçimi açısından” alt temasında *ortak karar alırız* ve *ailem karışmaz* ifadeleri belirtilmiştir. Bu ifadeleri belirten öğrencilerin ifadeleri aşağıdadır:

- “Ailem etkili. Ama ortak karar alıyoruz.” [2-E]
- “Ailemin görüşlerini alırlar. Baskı kurmazlar.” [6-K]
- “Ailem kararlarına destek veriyor.” [8-E]
- “Ailemle ortak karar alırım.” [10-E]
- “Ailem karışmaz.” [5-K]
- “Meslek seçimime çok karışmazlar.” [7-E]

“Ailenin rolü ile ilgili görüşler” temasının “Akademik başarı açısından” alt temasında *ailemin olumlu etkisi var, durumumu takip eder* ve *ailemin etkisi yok* görüşlerine ulaşılmıştır. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Akademik başarımda payları var. Destekleri var.” [8-E]
- “Akademik başarımda etkileri var.” [9-E]
- “Ailemin başarıma etkisi var.” [10-E]
- “Akademik başarımda ailemin etkisi var. Güven duygusu var.” [11-E]
- “Ailemin başarımda desteği var.” [12-E]
- “Ailemin olumlu etkisi var. Canım sıkkın olunca telefonla konuşmam bile motive olmam için bile yeterli.” [13-K]
- “Toplantılarıma katılıyorlar. İlgileniyorlar.” [4-K]
- “Ders çalışmamı be başarılı olmamı söylüyorlar.” [7-E]
- “Ailem ilgileniyor ve destek oluyor.” [14-K]
- “Ailemin etkisi yok.” [2-E]
- “Akademik başarımda etkileri yok.” [7-E]

“Ailenin rolü ile ilgili görüşler” temasının “Maddi destek” alt temasında *ailem destek olur* ifadesi belirtilmiştir. Belirtilen ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Maddi destek oluyorlar.” [3-E]
- “Maddi yönden destek oluyorlar.” [5-K]

“Ailenin rolü ile ilgili görüşler” temasının “Manevi destek” alt temasında *ailem destek olur* görüşüne ulaşılmıştır. Ulaşılan görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Manevi yönden ailem destekliyor.” [5-K]
- “Manevi destekleri var.” [13-K]

“Öğretmenlerin rolü ile ilgili görüşler” temasının “Destek açısından” alt temasında *destek oluyorlar, sevdiğim öğretmenlerin desteği var ve destekleri yok* görüşleri ortaya çıkmaktadır. Bu görüşlerden belirten öğrencilerin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Öğretmenleri çok seviyorum. Bize destek oluyorlar.” [1-K]
- “Bazı öğretmenlerin fikirlerini alırım. Düşüncelerini önemserim.” [4-K]
- “Öğretmenlerimiz destek oluyorlar.” [7-E]
- “Öğretmenlerimizle sohbetler yapıyoruz. Fikir veriyorlar.” [9-E]
- “Sevdiğim öğretmenlerin desteği daha fazla.” [2-E]
- “Sevdiğim öğretmenlerin desteği çok, sevmediklerimin hiç etkisi yok.” [11-E]
- “Sevdiğim öğretmenlerin desteği var.” [13-K]
- “İdarenin de öğretmenlerin de etkisi yok.” [5-K]
- “Öğretmenlerin etkisi yok.” [11-E]

“Öğretmenlerin rolü ile ilgili görüşler” temasının “Meslek seçimi açısından” alt temasında *bilgilendirme yapılıyor ve yeterince bilgilendirme yapılmıyor* ifadelerini belirttikleri görülmüştür. Belirtilen görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Meslek seçiminde öğretmenlerim bilgilendirme yapıyor.” [2-E]
- “Meslek seçiminde öğretmenlerim çok etkili.” [8-E]
- “Meslek seçiminde öğretmenlerimin fikirleri etkili oldu.” [11-E]
- “Yeterli bilgilendirme yapılmıyor.” [12-E]

“Öğretmenlerin rolü ile ilgili görüşler” temasının “Akademik başarı açısından” alt temasında *etkileri var ve etkileri yok* görüşlerine ulaşılmıştır. Bu ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Akademik başarımda öğretmenlerimin etkisi fazla.” [2-E]
- “Başarımda etkileri var.” [6-K]
- “Öğretmenlerin rolü var. Olumlu etkiliyor.” [13-K]
- “Öğretmenlerin destekleri var.” [15-E]
- “Derslerdeki başarıımız tamamen bizim gayretimizle oluyor.” [5-K]

“Öğretmenlerin rolü ile ilgili görüşler” temasının “Düşünce gelişimi açısından” alt temasında etkileri var ve etkileri yok görüşleri bulunmaktadır. Bu ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Öğretmen desteği de var. Kendi çabamızın da etkisi var.” [3-E]
- “Öğretmenlerimin etkisi oldu. Rehber öğretmen ve kadın öğretmenlerimizin etkileri var.” [4-K]
- “Bilinçlendirdiler.” [8-E]
- “Kendim ve öğretmenlerinde etkisi var.” [12-E]
- “Öğretmenlerimiz ufkumuzu açtı. Katkıları oldu.” [12-E]
- “Düşünce gelişiminde okulun katkısı yok.” [9-E]

Yukarıdaki öğrenci ifadelerinde görüldüğü üzere, öğrencilerin büyük kısmı meslek seçimini ailesiyle beraber yaptığını, akademik başarılarında ailelerinin olumlu etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

Lise öğrencilerine ortaöğretim sisteminde değişiklik önerileri sorulmuştur. Öğrencilerin önerileri şunlardır:

- “Ders saatleri azaltılmalı.”
- “Meslek dersleri azaltılmalı.”
- “Öğrenci ilgi duyduğu alana yönelebilmeli.”
- “Sosyal aktivite artırılmalı.”
- “Seviye sınıfları yapılmalı.”
- “Genel kültür dersleri artmalı.”
- “Mesleki eğitim uygulamalı olmalı.”
- “Üniversite sınavı TEOG gibi olmalı.”
- “Ezberci eğitim olmamalı.”
- “Seçmeli dersleri öğrenciler seçsin.”
- “Sosyal aktiviteleri öğrenciler seçsin.”
- “Meslek dersleri azaltılmalı.”
- “Spor ve eğitim birlikte olmalı.”
- “Üniversite sınavı kalkmalı”

4+4+4 Eğitim Sisteminin Ortaöğretime Yansımalarına İlişkin Yönetici Görüşleri

Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına ilişkin yönetici görüşleri Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Genel görüşler	33	Olumlu görüşler	18	Zorunlu olması olumlu	8
				Okullaşmanın düşük olduğu yerlerde faydalı	2
				Kızların erken evlendirilmesi ve okula gönderilmemelerine çözüm olur	2
				Çağdaş seviyelere ulaşmak için gerekli	2
				Daha iyi eğitim için seviyesi için gerekli	1
				Kaliteyi artırmak için üniversite mezunu artmalı	1
				Diğer ülkelerle yarışmak için gerekli	1
				Zorunlu lise eğitimi olmalı	1

		Olumsuz görüşler	15	Sanayi de ara eleman eksikliği oluştu	5
				Zorunlu olması doğru değil	4
				Lise mezunu işsiz sayısı çok fazla oldu	2
				Vasıfsız mezunlar oluyor	2
				Küçük yerler de staj alanları yok	1
				Başarısız ve kaynaştırma öğrencileri akademik eğitim içinde yer aldı	1
Planlama açısından	12	Olumlu görüşler	3	Planlama yapıldı	2
				Kalkınma planlarında vardı	1
		Olumsuz görüşler	9	Planlama aceleyle yapıldı	4
				Planlama yapılmadı	2
				Bazı liseleri ön plana çıkarmak amacı planlandı	2
				Eğitimcilerin görüşü alınmadı	1
Geçiş süreci açısından	26	Olumlu görüşler	0		0
		Olumsuz görüşler	26	Çok hızlı oldu	8
				Aksaklıklar yaşandı	8
				Alt yapı hazırlanmadı	4
				Bazı branşlarda öğretmen eksikliği oldu	3
				Kademeli olarak yapılsaydı sorunlar olmazdı	3
				Sınıf öğretmenleri branş öğretmeni oldu	2
				Fikrim yok	1
Hizmet içi eğitim açısından	17	Olumlu görüşler	5	Hizmet içi eğitim aldım	4
				Kendimiz inceleyerek öğrendik	1
		Olumsuz görüşler	12	Eğitim verilmedi	12

“Genel Görüşler açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok *zorunlu olması olumlu* görüşü ortaya çıkmıştır.

Okul yöneticilerinin ortaöğretimin zorunlu olması olumlu şeklindeki görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Daha iyi bir eğitim seviyesine yükselmek için olumlu buluyorum.” [1-E]

“Ben olumlu bakıyorum. Hedeflediğimiz çağdaş seviyelere ulaşmak için geçerli. Diğer ülkelerle aynı şartlarda yarışmak için bizde de lise eğitiminin zorunlu olması gerekir.” [5-E]

“Destekliyorum. Zaten fiili bir durumu yasal olarak sonuçlandı.” [8-E]

“Liselerin zorunlu olması ve herkesi eğitimin içine almak doğru.” [11-E]

“Genel Görüşler açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında ise en çok *sanayide ara eleman eksikliği oluştu ve zorunlu olması doğru değil* şeklinde görüşler belirtilmiştir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“5 yıl sonra oto tamircisi, elektrikçi kalmayacak.” [3-E]

“Ara eleman ihmal ediliyor. Sanayide artık çırak bulunamıyor. Ara eleman yetiştirmek için formül bulmamız gerekir.” [9-E]

“Belli yaşa gelmiş çocukların özellikle meslek lisesi olduğu için sanayide esnaf çırak bulamıyor.” [13-E]

“Genel olarak olumsuz düşünüyorum. Lise kısmının kaldırılması gerektiğini düşünüyorum.” [6-E]

“Zorunlu eğitime olumsuz olarak bakıyorum.” [13-E]

“Liselerin zorunlu olmasına sıcak bakmıyorum.” [15-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi yöneticilerin büyük kısmı ortaöğretimin zorunlu olmasını olumlu bir adım olarak belirtmektedirler. Okullaşma açısından, kız çocukları açısından ve çağdaş seviyelere erişim anlamında olumlu bulduklarını ifade eden görüşlerde bulunmaktadır. Bununla birlikte sanayide ara eleman eksikliği oluştuğunu ve zorunlu olmasını olumlu bulmadıklarını belirtenler de bulunmaktadır.

“Planlama açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok *planlama yapıldı* görüşü belirtilmiştir. Öğretmenlerin planlama yapıldığına ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“İyi planlanmıştı.” [1-E]

“Planlaması yapılmıştır ama altyapısı yok.” [12-E]

“Planlandığını düşünüyorum.” [15-E]

“Planlama açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında *planlama aceleyle yapıldı, planlama yapılmadı ve bazı liseleri ön plana çıkarmak amacı planlandı* şeklinde görüşlere ulaşılmıştır. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

“Planlama biraz aceleyle geldi.” [7-E]

“Planlama kademeli olarak söylendi fakat kademeli olmadı.” [10-E]

“Planlama açısından bakacak olursak altyapı hazırlanmadan zorunlu lise eğitimine geçildiğini düşünüyorum.” [4-E]

“Bence Ankara da oturulmuş. Tribünlere oynanmış. İmam Hatipleri ön plana çıkaralım düşüncesiyle yapılmış. Akademik bir altyapısı olmayan çalışmadır.” [6-E]

“Zorunlu lise eğitimi de İmam Hatipleri canlandırmak için alınmış bir karar gibi duruyor.” [14-E]

“Geçiş Süreci açısından” temasıyla ilgili olarak herhangi bir olumlu görüş belirtilmemiştir. “Olumsuz Görüşler” alt temasında ise en çok *geçiş süreci hızlı oldu ve aksaklıklar yaşandı* görüşleri bulunmaktadır. Geçiş sürecinin hızlı olduğuna dair ifadelerden bazıları şunlardır:

“Geçiş süreci hızlı oldu. Kademelendirme yapılabilirdi. Örneğin, 5. sınıf öğrencilerinden itibaren başlanacağı, 2 yıl sonra başlanacağı gibi olabilirdi. Böylelikle öğretmeni ve teknolojik altyapı hazır olurdu. Zorunlu eğitimin getirmiş olduğu sorunlardan kurtulmuş olurduk.” [2-E]

“Geçiş süreci hızlı oldu. Pilot uygulama yapılmadı.” [6-E]

“Geçiş süreci hızlı oldu. Fakat böyle olması gerekiyordu.” [9-E]

“Çok hızlı geçiş yapıldı. Fiziki ve teknik altyapı oluşturulmadan, eğitim kadrosu oluşturulmadan geçilmesinde bazı sıkıntılar oluştu.” [11-E]

Ortaöğretimin zorunlu olması sonucunda geçiş sürecinde aksaklıkların yaşandığına dair bazı görüşler şunlardır:

“Adaptasyon sürecinde sorunlar yaşandığını düşünüyorum.” [4-E]

“Bazı aksaklıklar oldu. Öğretmen ihtiyacı açısından.” [5-E]

“Fiziki ve teknik altyapı oluşturulmadan, eğitim kadrosu oluşturulmadan geçilmesi bazı sıkıntılar oluşturdu.” [11-E]

“Bazı aileler çocukların taşınmalı eğitimle gidip gelmesini istemediler.” [12-E]

“Hizmet içi eğitim açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok *hizmet içi eğitim aldım* görüşü ortaya çıkmıştır. Hizmet içi eğitim alındığına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Gerekli bilgilendirmeleri aldık. Sadece yöneticiler değil veliler ve diğer yöneticilerde katılmalı.” [3-E]

“Verildi. Yapılan çalışmaların yararları, neler sağlayacağı salonlarda okul müdürlerine anlatıldı.” [12-E]

“Hizmet içi eğitim açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında *eğitim verilmedi* görüşü ifade edilmiştir.

Hizmet içi eğitim verilmediğine dair bazı görüşler şunlardır:

“Kendimiz programı inceleyerek öğrendik. Hizmet içi eğitim olursa daha faydalı olacağına inanıyorum. Hizmet içi eğitim verilmeli. Hedeflerin anlatılması ve onların görüşleri alınıp, tekrar gözden geçirilmeli.” [7-E]

“Zorunlu eğitim ile ilgili almadım.” [8-E]

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere yöneticilerden planlama hakkında ortak bir görüş alınamamıştır. Planlamanın yapıldığı ve yapılmadığı şeklinde iki farklı görüş bulunmaktadır. Yöneticilerin büyük kısmı geçiş sürecinin hızlı olduğu ve bu süreçte aksaklıkların yaşandığı şeklinde görüşleri bulunmaktadır. Ayrıca yöneticilerin büyük

kısmı hizmetiçi eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile birlikte liselerdeki değişiklikler hakkında görüşleri Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Birlikte Liselerdeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Genel liseler açısından	8	Olumlu görüşler	2	Anadolu liseleri başarısını korudu Problem yok	1 1
		Olumsuz görüşler	6	Öğrenci profili değişti Öğrenci sayıları arttı	4 2
Meslek liseleri açısından	16	Olumlu görüşler	3	Alanlarla ilgili düzenleme yapıldı Meslek liseleri teknik Anadolu adını aldı	2 1
		Olumsuz görüşler	13	Hiçbir okulu kazanamayanlar geliyor Disiplin sorunları arttı Öğrenciler bilinçli olarak gelmiyor Anadolu Lisesi sanıp tercih yapanlar oldu Gidilmek istenen bölümde yer yoksa başka bölümlere yönlendiriliyor	6 2 2 2 1
Özel liseler açısından	22	Olumlu görüşler	15	Öğrenci sayısı arttı Temel lise, Anadolu ve Fen liseleri adını aldı Okul sayısı arttı Devletin üzerindeki yük azalacak Seviyesi düşük, maddi durumu iyi olan çocuklar yönlendiriliyor Dershanelerin kapatılması doğru Özel okullar olmalı	4 4 2 2 1 1 1
		Olumsuz görüşler	6	Haksız rekabet, devamsızlık ve not şişirme var Dershane kültürü ile okul kültürü arasında bocalıyorlar	5 1

“Genel Liseler açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında *Anadolu liseleri başarısını korudu ve problem yok görüşleri ifade edilmiştir.*

Anadolu liselerinin başarısını koruduğuna dair ifade aşağıda verilmiştir:

“Şu an sınav sistemi devam ettiği için okulumuz başarısını koruyor.” [15-E]

Genel liselerde problem olmadığına dair görüş aşağıda verilmiştir:

“Genel liselerde bir problem olmadığını düşünüyorum.” [3-E]

“Genel Liseler açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında *öğrenci profili değişti ve öğrenci sayıları arttı görüşleri yapılmıştır.*

Genel liselerde öğrenci profilinin değiştiğine dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Böylelikle öğrenci profilinde değişimler oldu. Daha düşük seviyede öğrencilerde liseye gelmeye başladı.” [1-E]

“Bütün liseler Anadolu Lisesi oldu. Öğrenci profilinin oralarda da değiştiğini düşünüyorum.” [14-E]

Okul yöneticilerinin genel liselerde öğrenci sayılarının arttığına dair ifadeler şunlardır:

“Öğrenci sayıları arttı.” [1-E]

“Fen lisesi olarak bile 3 sınıf alırken şimdi 4 sınıf alıyoruz. 76 öğrenci alırken artık 120 öğrenci alıyoruz. Tüm Türkiye genelinde öğrenci sayısı arttı.” [12-E]

“Meslek liseleri açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt teması incelendiğinde *alanlarla ilgili düzenleme yapıldı ve meslek liseleri teknik Anadolu adını aldı* şeklinde görüşler belirtilmiştir. Bu görüşleri belirten okul yöneticilerinin ifadeleri aşağıdadır:

“Meslek liselerine istediğimiz alanı açma hakkı tanındı. Bölge şartları hangi alanı gösteriyorsa, örneğin; mobilya, bilişim, sağlık vb. gibi alanlarda açabiliyoruz artık.” [3-E]

“Meslek liselerinde alanlar ile ilgili düzenleme yapıldı. Bizim okulumuzda da yapıldı. Hemşirelik, radyoloji ve anestezi bölümlerimiz kapatıldı. Bunun yanında tüm sağlık hizmeti veren okullarda hemşire yardımcılığı, ebe yardımcılığı ve sağlık bakım teknisyenliği olmak üzere 3 alanda açıldı. Bu düzenleme bizi kısmen etkiledi.” [5-E]

“Meslek liselerinin hepsi teknik Anadolu Lisesi oldu.”[2-E]

“Meslek liseleri açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında ise en çok *hiçbir okulu kazanamayanlar geliyor, disiplin sorunları arttı ve öğrenciler bilinçli olarak gelmiyor* şeklinde görüşler bulunmaktadır.

Meslek liselerini hiçbir okulu kazanamayan öğrencilerin tercih ettiği ifadelerden bazıları şunlardır:

“Lise tercihlerinde öğrencilerden en düşük puanlı öğrenciler meslek liselerini tercih ediyor.” [12-E]

“Okumak istemeyen çocukları mecbur tuttuğumuz için, bunlarda zaten başarısız öğrenciler ve bizim meslek liselerini tercih ediyorlar.” [13-E]

“Eskiden meslek liselerine sınavla giriliyordu. Şimdi çocuklar hiçbir yere gidemez ise meslek lisesine gidiyor.” [14-E]

Meslek liselerinde disiplin sorunlarının arttığına dair görüşler şunlardır:

“Bu çocuklar okulda olmazsa çevrede asayiş olayları artar. Bize amirlerimiz çocukların okula sakallı gelebileceğini ve devamsızlıklara müsaade etmememizi söylediler. Her türlü idare etmemiz isteniyor. Dışarıya zararı olmadan bu çocukları kazanalım. Ama içerde biz sıkıntı çekiyoruz.” [6-E]

“Bizim okula gelen öğrenciler hiçbir hedefi olmadan geliyorlar. Akşama kadar bir yere zarar vermesin diye kontrol ediyoruz. Polisçilik oynuyoruz.” [14-E]

Öğrencilerin meslek liselerini bilinçli tercih etmedikleri şeklinde ifadeler aşağıda verilmiştir:

“.....isminde Anadolu geçtiği için düz Anadolu lisesi sanıp tercih edenler oldu okulumuzu.” [2-E]

“Çocukların çoğu ilk olarak akademik eğitimi tercih ediyor. Çok az sayıda çocuk bilinçli olarak meslek lisesine gidiyor.” [7-E]

“Bizim okulumuza gelen öğrenciler hiçbir hedefi olmadan geliyorlar.” [14-E]

“Özel Liseler açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok *öğrenci sayısı arttı ve temel lise, Anadolu ve Fen liselerini adını aldı* şeklinde görüşler belirtilmiştir. Bu görüşleri belirten okul yöneticilerinin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Özel liseler ticari kuruluşlar. Özel liselerde öğrenci sayıları arttı.” [1-E]

“Özel okullar Türkiye’de şu an çok fazla talep görmeye başladı. Biraz rekabeti artıracak.” [3-E]

“Devlet okullarındaki karmaşa ve liselerde ortaöğretim başarı puanının önemi, özel liselere kaçıışı artırdı.” [11-E]

“Dershaneler özel okullara dönüştüler. Temel lise adını aldılar. Bazı özel liseler özel Anadolu ve Fen liselerine dönüştürüldü.” [2-E]

“Dershaneler özel lise oldu. Temel lise adını aldılar.” [10-E]

“Özel Liseler açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok *haksız rekabet, devamsızlık ve not şişirme var* görüşüne ulaşılmıştır. Bu görüşlerden bazıları aşağıda ifade edilmiştir:

“Özel liseler olmalı fakat haksızlıklara son verilmeli. Hiç okula gitmeyen tam olarak yazılabilir.” [9-E]

“Özel liseler rekabet açısından gerekli. Fakat sistemi kontrol edemiyoruz. Bizim okulumuzda sınıfta kalan bir çocuk özel lisede takdir alabiliyor. Özel liselerin olması güzel fakat denetim mekanizmasında sıkıntılar var. Haksız rekabete yol açıyor.” [10-E]
 “Özel liselerdeki not sistemi çok sıkı denetlenmeli. Devamsızlığa önem vermiyorlar.” [15-E]
 “Program açısından devlet okullarına göre avantajlı. Bu adaletsizlik giderilmeli. Son sınıflarda bazı dersler orada zorunlu değil.” [16-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü üzere yöneticilerden bir kısmı genel liselerin ve mesleki okulların öğrenci profilinin olumsuz anlamda değiştiği şeklinde görüşler belirtmektedir. Özel liseler hakkında ise bu okullara talebin arttığı ve bu okullarda notların abartılı olduğu şeklinde görüşler belirtilmiştir. Okul yöneticilerinin ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte liselerdeki öğrenme ortamları ve öğretim programları hakkında görüşleri Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24. Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Olması ile Birlikte Liselerdeki Öğrenme Ortamları Ve Öğretim Programları ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f	
Öğrenme ortamları açısından	45	Olumlu görüşler	23	Teknolojik altyapı yeterli	12	
				Okul binası ve derslikler yeterli	8	
				Oyun alanları var	3	
	Olumsuz görüşler	22		Sosyal alanları kapattık	6	
				Okul kapasitesi yetmedi	5	
				Spor salonu yok	4	
				Öğrenci sayıları arttı	4	
				Eğitim-öğretime uygun değil	2	
				Bir gece de meslek lisesi oldu	1	
				Öğretim programları açısından	41	Olumlu görüşler
Köklü değişim planlanıyor	1					
Yeni taslakta hafifleyecek	1					
Modüler eğitim sistemine geçildi	1					
Değişiklik var, yeterli değil	2					
Olumsuz görüşler	10		10		Bütün liselerde aynı müfredat olması yanlış	2
					Öğretmenler adapte olamadı	1
					Öğretmenler yetersiz	1
					Değişiklikler ihtiyaca yönelik değil	1

“Öğrenme Ortamları açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok *teknolojik altyapı yeterli ve okul binası ve derslikler yeterli* şeklinde görüşler belirtilmiştir.

Liselerin teknolojik altyapısının yeterli olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Teknolojik altyapı yeterli.”[2-E]
 “Çok iyi durumdayız. Akıllı tahta, teknolojik altyapı açısından çok iyi durumdayız.” [3-E]
 “Teknolojik altyapı yeterli.”[7-E]
 “Okullar donanım olarak gayet iyi. 15 yıl öncesine göre iyi. Teknolojik olarak, derslik, donanım olarak gayet iyi.” [12-E]
 “Devlet teknolojiye büyük yatırımlar yaptı. Teknoloji 5-7 sene sonra ölüdür. Teknolojik olarak eksikimiz yok.” [14-E]

Liselerde okul binası ve dersliklerin yeterli olduğuna dair görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Binalarımız, dersliklerimiz yeterli Zile genelinde.” [1-E]
 “Derslikler açısından iyi durumdayız.” [3-E]
 “Okul binamız ve dersliklerimiz yeterli.” [13-E]
 “Yeterli. Spor salonumuz var. Birçok özel okuldan daha iyi durumdayız.” [16-E]

“Öğrenme Ortamları açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok *sosyal alanları kapattık ve okul kapasitesi yetmedi* şeklinde görüşler belirtilmiştir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Eğitim alanları oluşturmak için sosyal alanlardan feragat ettik.” [2-E]
 “Kütüphane, bilgisayar laboratuvarı gibi yerleri sınıf yaptık.” [10-E]
 “Spor salonumuz yok. Okulda sosyal faaliyetlere ayrılan alan azaldı ve yetersiz.” [11-E]
 “Bizim okul 500 kişilik bir okul. Zorunlu eğitim olduktan sonra 1000 civarına çıktı. Temel liseler açıldıktan sonra tekrar 800 civarına düştü. Okulun kapasitesi yetmiyordu.” [2-E]
 “Fiziki olarak bizim okulumuz yetersiz.” [10-E]
 “Bizim okulumuz bir gecede meslek lisesi oldu. 2 tane bilirkişi olumsuz rapora rağmen bu okuldan meslek lisesi olmaz diye, meslek lisesi yapıldı yine de. Okulda tornavida yok, elektrik bölümü var. Metre yok ama harita kadastro bölümü var. Bilgisayar yok ama bilişim sınıfı var. 2 sene hiçbir yardım yapılmadı okulumuza. Sınıfları atölye yaptık. Son 3-4 yıldır yardım gelmeye başladı okulumuza. Oyun alanları da yetersiz.” [14-E]

“Öğretim Programları açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok *değişiklikler yapılıyor* görüşü ifade edilmiştir.

Öğretim programlarında değişikliklerin yapıldığına dair bazı görüşler şunlardır:

- “Müfredatta sürekli değişiklikler yapılıyor. Eğitim sürekli değişken.”[1-E]
 “Son zamanlarda bir müfredat çalışması yapıldı. Tüm öğretmenlerden görüş alındı. Tabanın görüşleri dikkate alınarak yapıldı. İyi bir müfredatın önümüze geleceğini umuyoruz.” [5-E]
 “Bu sene ciddi revize yapıldı. Her değişim daha iyiye gidiyor.” [11-E]
 “Dönemsel olarak değişiklik yapılıyor. Müfredat sadeleştirmeye gidiliyor. Öğretmenlerimizin yeni müfredat için görüşleri alınıyor bu aralar.” [12-E]
 “Müfredatlar da ufak çaplı değişiklikler oluyor.” [13-E]
 “Lisenin müfredatı son 3-4 yılda 4-5 kez değişti. Şu an yeni bir taslak hazırlandı. Bizde görüşlerimizi bildirdik.” [14-E]

“Öğretim Programları açısından” temasının “Olumsuz Görüşler” alt temasında en çok *değişiklik var, yeterli değil ve bütün liselerde aynı müfredat olması yanlış*

görüşleri ifade edilmiştir. Bu görüşleri belirten okul yöneticilerinin ifadeleri aşağıda verilmiştir:

“Zaman zaman kısmi revizeler yapıldı. Kapsamlı olmadı.” [5-E]

“Müfredat ile öğrenci hayatını yakınlaştırmaya çalışıyoruz. Aşırı bilgi yüklemesinden kaçınıyoruz. Değişiklikler var fakat yeterli değil.” [7-E]

“Fakat şu an liselerde 9. ve 10. sınıflarda aynı müfredat işleniyor. Aynı dersler var. Fen lisesi içim kolay gelirken meslek liselerindeki çocuklar zorlanıyor. Ortak deneme sınavları yapılıyor.” [12-E]

“Müfredatta ufak çaplı değişiklikler oluyor. Fakat öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik değil.” [13-E]

Yukarıdaki yönetici ifadelerinden anlaşıldığı üzere okullar teknolojik açıdan yeterli bulunmaktadır. Yöneticilerin büyük kısmı derslikleri de yeterli bulmaktadır. Fakat bazı eski okullarda dersliklerin yetersiz olduğu düşünülmektedir. Yöneticilerin bir kısmı spor alanlarının ve sosyal alanların kısıtlı olduğunu da belirtmektedir. Öğretim programları ise yöneticilerin büyük kısmı tarafından güncel bulunmaktadır. Okul yöneticilerinin ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte ortaöğretime geçiş sistemi ve mesleki rehberlik hakkında görüşleri Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretime Geçiş Sistemi ve Mesleki Rehberlik ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Ortaöğretime geçiş sistemi açısından	21	Öneriler	21	Sınav olması gerekir	9
				Yönlendirme yapılmalı	5
				Başarısız öğrenci meslek lisesine gitmeli	1
				Mevcut notları ile olmalı	1
				Öğrenci istemediği liseye yerleştirilmemeli	1
				Düşük puanlı açık liseye yönlendirilmeli	1
				Meslek lisesi için beceri testi olmalı	1
				Daha çok sınav olmalı	1
				Sınav olmazsa bir kriter olmalı	1
				Mesleki rehberlik açısından	17
Görsel ve sosyal medya ile bilgi alıyorlar	1				
Veli iletişimleri önemli	1				
Yeteneklere göre çalışmalar var	1				
Kariyer günleri var	1				
Geziler var	1				
Olumsuz görüşler			0	0	

“Ortaöğretime Geçiş Sistemi Açısından” temasında herhangi bir olumlu ve olumsuz görüş bulunmamakla birlikte bazı öneriler yapılmıştır. “Öneriler” alt temasında en çok *sınav olması gerekir* ve *yönlendirme yapılmalı* şeklinde görüşlere ulaşılmıştır. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Veli çocuğunun iyi bir okulda eğitim görmesini istiyor. Belli okullara yüklemeler oluyor. Veli okula bağlı yapıyor. İkametgah ile alınınca değişiklik yapılıyor. Sınav sisteminin daha adil olduğunu düşünüyorum.” [1-E]

“Genel yetenek ve genel kültür anlamında sınav olması gerekir. Bazı aşamaları geçmemiz gerekir. Bu aşamaları geçmek içinde desteğe ihtiyaç var. Bunun için sınav şart.” [5-E]

“Fakat şu anki koşullar gereği sınavı doğru buluyorum. Çünkü her okulun şartları ve imkanları aynı olmadığı için sınavı doğru buluyorum.” [7-E]

“Sınavla olmalı. Sınav sistemi iyi ölçmeli. Fen lisesine öğrenci alırken, öğrencinin fen bilimleri, sayısal verileri ölçülmeli. İçlerinde en güzel sınavın TEOG olduğunu düşünüyorum. İki kademeli ve telafi sınavı var. 8. sınıfta gördükleri derslerden sınav oluyor.” [8-E]

“Sınav sistemi olmalı. Bireyin tercihi önemli. Çocuk listeye meslek lisesi yazmadığı halde bu okula yerleştirildiyse sıkıntı var demektir.” [10-E]

“Sınav olmalı. Belli bir puanın altındaki öğrenci açık liseye direkt kayıt yapılmalı. Çocuklar hiç istemedikleri liselere yerleştirmede yapılıyor.” [13-E]

“Rehber öğretmen görüşünde olmalı. Yetenek anketleri ile olmalı. Yönlendirme ilk 4’te olmalı. Akademik başarı da dikkate alınmalı.” [2-E]

“Öğretmenler bir rapor hazırlayıp, bu raporlar doğrultusunda karar verilmeli. Veli itiraz edebilir. Tekrar bir sınav yapıp geçerse, akademik eğitime yönlendirilebilir.” [3-E]

“Öğrenci ne olmak istediğine karar verecek. Öğrenci ortaokulda yönlendirilecek. Sağlam ve bağlayıcı bir karar veren yönlendirici öğrenci formu olacak. Ortaokulda meslek lisesine gitmesi gerekiyor deniyorsa oraya gidecek, diğer okullara deniyorsa oraya gidecek.” [14-E]

“Mesleki Rehberlik açısından” temasının “Olumlu Görüşler” alt temasında en çok *bilgilendirme yapılıyor* görüşü bulunmaktadır. “Olumsuz Görüşler” alt temasında ise herhangi bir görüş bulunmamaktadır.

Liselerde öğrencilere mesleki rehberlik açısından bilgilendirmenin yapıldığına dair bazı ifadeler şunlardır:

“Yıl içerisinde bilgilendirmeler yapılıyor. Toplantılar yapılıyor. Tercih dönemlerinde öğretmenlerden oluşan komisyonlar kuruyoruz.” [1-E]

“Rehber öğretmenlerimiz ile öğrenci ve velilerimizi bilgilendiriyoruz.” [5-E]

“9. ve 12. sınıflarda önce meslek tanıtımı yapılıyor. Herkes kendi yeteneklerini görsün istiyoruz. 10. sınıfta seçeceği alana yönelik tanıtım yapılıyor.” [7-E]

“Bilgilendirme oluyor. Mesleki rehberlik ve eğitsel rehberlik alanında gerekli çalışmaları yapıyoruz.” [8-E]

“Resim ve müzikle ilgili bölümleri çocuklarımıza anlatıyoruz. Çocukların yeteneklerine göre yönlendirme yapıyoruz.” [10-E]

“Meslek bilgilerine 11. sınıfta başlıyoruz. GOP üniversitesinden yardım alıyoruz. Tıp, Diş hekimliği fakültelerinden hocalar gelip, bilgi aktarıyorlar. Ankara ve İstanbul da üniversiteler gezdiriliyor.” [12-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi yöneticilerin büyük kısmı ortaöğretime geçişte bir sınavın olması gerektiğini ve liselerde mesleki rehberlik konusunda

bilgilendirmenin yapıldığını belirtmektedir. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması sonucunda eğitimin niteliğine ilişkin yönetici görüşleri Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması Sonucunda Eğitimin Niteliği ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Eğitimin niteliği açısından	18	Olumlu görüşler	3	Eğitimin kalitesi etkilenmedi	3
		Olumsuz görüşler	16	Eğitimin kalitesi olumsuz etkilendi	8
				Lisede okuma bilmeyen öğrenciler var	3
				Sınıf geçme sistemi olumsuz etkilendi	1
				İlgisiz öğrenci arttı	1
				Kaynaştırma eğitimi ile ilgili altyapı yok	1
				Öğrenci istemediği bölümlere yerleştiriliyor	1
Belli seviyenin altındaki okullar olumsuz etkilendi	1				
Ortaokulda akademik başarımın liseye yansımaları açısından	26	Olumlu görüşler	0		0
		Olumsuz görüşler	26	Notlar şişirme	17
				Veliler düşük nota itiraz ediyor	4
				Özel okullarda daha fazla şişirme not var	4
				Okul idaresi şişirme notu destekliyor	1
Öğrencilerin lisedeki temel derslerdeki durumu açısından	18	Olumlu görüşler	1	Öğrenciler lise 1’de yeterli	1
		Olumsuz görüşler	17	Öğrenciler lise 1’de yetersiz	11
				Meslek liseleri öğrencisi daha fazla yetersiz	3
				Devamsızlık ve sınıf tekrarı sorunu var	2
				İşleme dayalı eğitimden dolayı sıkıntı oluyor	1

“Eğitimin niteliği açısından” teması “Olumlu görüşler” alt temasında *eğitimin kalitesi etkilenmedi* görüşü ifade edilmiştir.

Liselerde eğitimin kalitesinin etkilenmediğine dair ifadeler aşağıdadır:

“Kaliteyi etkilemedi. Lisenin zorunlu olmasının daha büyük hedefi nitelikten daha önemli olan şey gençlerin lise eğitimi alması. Niteliği göz önüne alarak öğrencilerin anayasal güvence altında olan eğitim hakkının alınması lüks olur.” [1-E]
 “Eğitimin kalitesi zorunlu eğitimden etkilenmedi.” [8-E]
 “Kalite olumsuz yönde etkilenmedi. Çocuklar bizim okulumuzu seçerek geldikleri için bir problem olmadı. Sınıf mevcudlarımız 30’dan 34’e çıktı. Fakat eğitim ortamımız etkilenmedi.” [16-E]

“Eğitimin niteliği açısından” teması “Olumsuz görüşler” alt temasında ise en çok *eğitimin kalitesi olumsuz etkilendi ve lisede okuma bilmeyen öğrenciler var görüşleri* ifade edilmiştir: Okul yöneticilerinin ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Sınıf geçme zorlaştı. Olumsuz yönde etkilendi. Sadece zorunlu eğitim ile alakalı değil. Sınıf geçme sistemimiz yüzünden eğitim olumsuz etkilendi.” [2-E]
 “Eğitimin kalitesinin etkilendiğini düşünüyorum. Çocuk hala ilköğretimdeki gibi çocukluk yapıyor.” [4-E]
 “Önceleri veli, çocuğu çok düşük seviyede ise sanayiye meslek sahibi olması için veriyordu. Birden zorunlu eğitim gelince bütün öğrenciler liselere akın etti. Kalite açısından düşme oldu.” [5-E]
 “Genel olarak eğitimin kalitesini düşürdü. Eskiden kayıt ettiğimiz 70 öğrenciden 60’ı başarılı oluyorsa şimdi 100 öğrenciden 70’i başarılı oluyor.” [6-E]
 “Okumak isteyen ve okumak istemeyenler bir arada olunca eğitim ortamı çok olumsuz etkilendi.” [13-E]
 “Meslek liselerinde okumayı düzgün bilmeyen öğrenciler var.” [5-E]
 “Meslek liselerinde temel eğitimden okuma yazma bilmeden gelen çocuklar var.” [8-E]
 “Çarpım tablosunu veya doğru düzgün okuma yazma bilmeyen adamlar var.” [13-E]

“Ortaokuldaki akademik başarının liseye yansımaları açısından” teması incelendiğinde herhangi bir olumlu görüş bulunmamaktadır. “Olumsuz görüşler” alt temasında ise *notlar şişirme ve veliler düşük nota itiraz ediyor* şeklinde belirtenler bulunmaktadır.

Ortaokulda öğrenci notlarının şişirme olduğu şeklinde görüş belirtenlerden bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir:

“Notlar şişirme oluyor. Özel okullarda daha fazla oluyor. Hatta bazı öğrenci ve veliler sırf bu yüzden bu okulları tercih ediyorlar.” [1-E]
 “Puanlar şişiriliyor. Rekabete uyum sağlamak için.” [2-E]
 “Özellikle TEOG puanlarının almış oldukları sınavlarla kaynaştırdıkları için birçok okul 8. sınıf puanlarını şişiriyor.” [4-E]
 “Liseye yerleşmede okulun etkisi yüzde 30 olduğu için bu konuda okullar, çocukların yüksek not alması sağlıyor. Özel okullarda durum daha da vahim. Liselerde de aynı şey geçerli.” [8-E]
 “Okul notları çok şişirme ve...” [11-E]
 “Çocuklara şişirilmiş notlar veriliyor.” [16-E]
 “Derslere baktığımızda yansıtmıyor. Özellikle 9. Sınıfta bocalıyorlar.” [1-E]
 “Ortaokuldaki notlar gerçeği yansıtmıyor.” [5-E]
 “Ortaokuldaki akademik başarıları gerçeği yansıtmıyor.” [7-E]

Ortaokulda velilerin, öğrencilerin düşük notlarına itiraz ettiği şeklinde ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Veliler çocuklarının ortaokulda çok yüksek not alırken lise 1’de düşük not almasına itiraz ediyorlar.” [1-E]

“Özel okullar, öğrenciler not kaygısı yaşatmıyor. Şişirme notlar veriliyor. Haksız rekabet oluşuyor. Liselerde de aynı şekilde durumlar var. Veliler öğrencilerin notlarının 100 olmasını istiyor.” [12-E]

“Velilerden tepki alıyoruz. Çocuklar, ortaokulda hiç çalışmadan da sınıfı geçiyordu.” [13-E]

“Öğrencilerin lisedeki temel derslerdeki durumu açısından” temasında “Olumlu görüşler” alt temasında öğrenciler *lise 1’de yeterli* görüşüne ulaşılmıştır. Bu görüş aşağıda ifade edilmiştir:

“Bizim okulumuza gelen çocuklar, temel dersler açısından yeterli.” [8-E]

“Öğrencilerin lisedeki temel derslerdeki durumu açısından” temasında “Olumsuz görüşler” alt temasında en çok öğrenciler *lise 1’de yetersiz* görüşü ifade edilmiştir:

Öğrencilerin liseye başladıklarında temel derslerde yetersiz olduklarına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Bizim okulumuza gelen öğrenciler yetersiz olarak geliyorlar.” [2-E]

“Yeterli olmadığını düşünüyorum. Diğer meslek lisesi türlerinde özellikle akademik düşüklük gözleniyor.” [5-E]

“Müfredat açısından bakarsak yetersiz geliyorlar. Türkiye’de 9. sınıfta uyum çok zordur. Devamsızlık ve sınıf tekrarı çok olur.” [6-E]

“Başarısız öğrenciler belirli bir okuldan geliyorlar. Başarısız okullara sıkı denetim artırılmalı. Liseye çocuklar yetersiz geliyorlar.” [9-E]

“İlköğretimde kalite çok düşük. Yetersiz geliyorlar.” [14-E]

“Temel derslerde yetersizlikler görüyoruz. 9. sınıfta çocuklarda biraz rehabet oluşuyor. Genelde ilk sınavlarda çok düşük notlar alınıyor.” [16-E]

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere yöneticilerin büyük kısmı zorunlu ortaöğretim ile birlikte eğitimin kalitesinin olumsuz etkilendiğini, okullarda notların abartılı olduğunu ve öğrencilerin liseye başladıklarında temel derslerde yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat eğitimin kalitesinin etkilenmediğine dair görüşlerde bulunmaktadır. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile beraber Türk Eğitim Sistemindeki değişikliklere ilişkin yönetici görüşleri Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Beraber Türk Eğitim Sistemindeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Eğitim sistemi açısından	11	Olumlu görüşler	8	Bütün liseler Anadolu adını aldı	6
				Okulların kapasitesi artırıldı	1
				Kız öğrenci sayısı arttı	1
		Olumsuz görüşler	3	Eğitim sisteminde herhangi bir değişiklik olmadı	3

“Eğitim sistemi açısından” teması “Olumlu görüşler” alt teması incelendiğinde *bütün liseler Anadolu adını aldı, okulların kapasitesi artırıldı ve kız öğrenci sayısı arttı* görüşleri belirtilmiştir. Bu görüşleri belirten okul yöneticilerinin ifadeleri aşağıdadır:

“Meslek liseleri Teknik Anadolu ve genel liseler Anadolu Lisesi oldu.” [5-E]

“Genel liseler Anadolu Lisesi oldu.” [7-E]

“Genel liseler Anadolu Lisesi oldu.” [15-E]

“Tüm okulların kapasitesi artırıldı.” [2-E]

“Kız öğrenci sayısında artış görüyoruz. Hiçbir öğrenci göndermeyen bölgelerden öğrenci gelmeye başladı.” [3-E]

“Eğitim sistemi açısından” teması “Olumsuz görüşler” alt temasında ise *eğitim sisteminde herhangi bir değişiklik yok* görüşüne ulaşılmıştır.

Eğitim sisteminde herhangi bir değişiklik olmadığına dair görüşler aşağıda verilmiştir:

“Ben bir değişiklik görmedim. Sadece akıllı tahtalar ve Fatih projesi. Buda zorunlu eğitim ile alakalı değildi zaten.” [4-E]

“Değişim olmadı. Herkesi zorla okutmaya başladık. Müfredatın içeriğini boşalttık. Çünkü herkesin liseyi bitirmesi gerekiyor.” [6-E]

“Güzel sanatlar eğitim sisteminde herhangi bir değişim olmadı.” [10-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi bazı yöneticiler, genel liselerin Anadolu liselerine dönüştürülmesini olumlu bir gelişme olarak belirtmektedir. Fakat eğitim sisteminde herhangi bir değişikliğin olmadığına dair görüşlerde bulunmaktadır. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler ile ilgili yönetici görüşleri Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f	
Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler	48	Olumlu görüşler	20	Üniversite öğrencisi ve mezunu sayısı arttı	5	
				Kırsalda ki çocuklar okula kazandırıldı.	4	
				Olumsuz bir özelliği yok	3	
				Mesleki eğitim örgün eğitime dahil oldu	2	
				Düşük seviyede öğrenciler liseye geldi	1	
				Öğrencilerin ufkunu açtı	1	
				Okul türlerine göre olumlu ya da olumsuz	1	
				AB ile aynı şartlarda mücadele edeceğiz	1	
				Yetişmiş insan gücü artacaktır	1	
				Ekonomiyi canlandırır.	1	
		Olumsuz görüşler	28		Ara eleman sıkıntısı oluştu	4
					Fiziksel ortamı olumsuz etkiledi	3
					Eğitimin kalitesi olumsuz etkilendi	3
					Düşük seviyede öğrenciler gelmeye başladı	2
					Kırsaldan şehre insanlar göç etti	2
					Liseden sonra meslek öğretileniyor	2
					Çocukları zorla okula getirmek	2
					Devamsızlık sorunu oluştu	2
					Sadece akademik başarıya göre liseye yerleşti	1
					Herkesin lise diploması alması	1
Okullara fazladan yük getirdi	1					
Üst kuruma hazırlamada liseler yetersiz kaldı	1					
Meslek liselerinin başarısı düştü	1					
Öğrenciler istemedikleri liselere yerleştiriliyor	1					
Herkesin lise eğitiminin içinde olması	1					
Disiplin sorunları arttı	1					

“Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler” teması “Olumlu görüşler” alt temasında en çok *üniversiteye giden öğrenci sayısı ve mezunu arttı ve kırsaldaki çocuklar okula kazandırıldı* görüşleri belirtilmiştir.

Ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamına alındıktan sonra üniversite öğrencisi ve mezununun arttığına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Üniversiteye giden öğrenci sayısı arttı. Öğrencilerin ufku arttı. En vasat öğrenciler bile üniversite eğitiminden olumsuz etkileniyor.” [2-E]
- “Eğitim seviyesi yükseldi. Üniversiteye giden öğrenciler arttı.” [7-E]
- “Okuma yazma oranı arttı. Üniversite mezunu sayısı arttı. Veriler arttı fakat nitelik olarak çok fazla değişim olmadı.” [12-E]

Kırsaldaki çocukların okula kazandırıldığına dair okul yöneticilerinin ifadeleri şunlardır:

- “Kız çocuklarının okullaşması ve sınıflara gelmesi. Özellikle köydeki kızların zorunlu lise olmasa birçok farklı zeki çocuk köy işlerinde çalıştırılıp evlendirilecekti. Eğitime kazandırmayacaktık. Zorunlu eğitim olmasa emin olun kimse onları liseye göndermez.” [1-E]
- “Kız çocukları eğitimin içine girdi. Okumak istiyor çocuk ama veli istemiyor. Çocuk çalıştırılıyor. Bu çocuklarda eğitimin içine giriyor.” [7-E]
- “Kız çocuklarının okullaştırılması açısından herkes okuluna kavuştu.” [12-E]
- “Kız öğrencileri açısından Anadolu’da erken evlilik var. Kızların eğitimi artacak. Yatılı pansiyonumuzda 100 tane öğrenci kalıyor. Bunların hepsi köyden geliyor. Zorunlu eğitim olmasaydı belki yarısı devam etmezdi.” [16-E]

“Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler” teması “Olumsuz görüşler” alt temasında *ara eleman sıkıntısı oluştu, fiziksel ortamı olumsuz etkiledi ve eğitimin kalitesi olumsuz etkilendi* görüşleri belirttikleri görülmüştür.

Ortaöğretimin zorunlu olması sonucunda ara eleman sıkıntısı oluştuğuna dair ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Herkesi okutmak zorunda değiliz. Ara eleman sıkıntısı oluştu.” [1-E]
- “Ara eleman sıkıntısı oluştu.” [2-E]
- “Sanayi için ara eleman eksikliği oluştu.” [13-E]

Ortaöğretimin zorunlu olması sonucunda fiziksel ortamın olumsuz etkilendiğine dair ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Kademeli olarak geçmememiz fiziksel ortamımızı olumsuz etkiledi. Bu da kalitemizi etkiledi. Kalitenin eski haline gelmesi zaman alacaktı.” [2-E]
- “Altyapı hazırlanmadan böyle bir sisteme geçildiği için okulların büyük çoğunluğu sınıf sıkıntısı yaşadı.” [12-E]

Ortaöğretimin zorunlu olması sonucunda eğitimin kalitesi olumsuz etkilendi şeklinde ifadelerden bazıları şunlardır:

- “Eğitimin kalitesi düşüyor.” [13-E]

“En tehlikeli insan amacı olmayan insandır. Lisede amaçsız, hedefsiz çok fazla öğrenci oluştu.” [14-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi yöneticilerin bir kısmı zorunlu ortaöğretim ile birlikte üniversite öğrenci sayısının artacak olmasını ve kırsaldaki çocukların okula kazandırılacak olmasını olumlu bir gelişme olarak belirtmişlerdir. Bir kısım yönetici ise zorunlu ortaöğretim ile birlikte ara elaman eksikliği oluşacak olmasını olumsuz bir gelişme olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ortaöğretim hayatında ailelerin rolüne ilişkin yönetici görüşleri Tablo 29’de verilmiştir.

Tablo 29. Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Ortaöğretim Hayatında Ailelerin Rolü ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Ailelerin rolüne ilişkin görüşler	35	Genel görüşler	3	Boşanmış velilerin çocuklarında problem var	2
				Sosyal medyanın duygusal ve sosyal etkisi var	1
				Meslek seçimi açısından	16
				Meslek seçiminde ailenin baskısı var	8
				Aile çok etkili	3
				Ailelerin istekleri konusunda çocuklar stres oluyor	3
				Kendi başına karar alan çocuklar var	2
				Akademik başarı açısından	16
				Ailelerin büyük kısmı çocuğunu takip ediyor	4
				Aileler çok ilgili değil	3
		Eğitimli velilerin etkisi fazla	3		
		Başarıda ailenin etkisi var	2		
		Başarısız çocuk ailesine mahcup oluyor	1		
		Veliler çocukların güzel okullara gitmesini istiyor	1		
		Meslek seçiminde etkileri yok	1		
		Kırsalda velilerin etkisi az	1		

“Ailelerin rolüne ilişkin görüşler” teması “Genel görüşler” alt temasında *boşanmış velilerin çocuklarında problem var, sosyal medyanın duygusal ve sosyal etkisi var* ve *diziler öğrencileri olumsuz etkiliyor* görüşleri ifade edilmiştir. Bu görüşleri belirten okul yöneticilerinin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Parçalanmış ailelerin çocuklarında ve ailesi içinde şiddet olan çocuklarda problem var.” [1-E]

“600 öğrenciden 150 tanesi parçalanmış aile çocuğu. Bu çocukların problemleri var.” [14-E]

“Öğrenci profili her yıl değişiyor. Sosyal medyanın, kültürel yozlaşmanın, boşanmaların etkisi, çocukları duygusal ve sosyal açıdan etkiliyor.” [1-E]

“Ailelerin rolüne ilişkin görüşler” teması “Meslek seçimi açısından” temasında *meslek seçiminde ailenin baskısı var, aileler çok etkili ve ailelerin istekleri konusunda çocuklar stres oluyor* ifadelerini belirttikleri görülmüştür. Bu görüşleri belirten okul yöneticilerinin görüşlerinden bazıları şunlardır:

- “Meslek seçiminde ailenin baskısı var. Aileler kendi istedikleri mesleği istiyorlar.” [5-E]
 “Evet baskı var. Hala veliler istiyor ki benim çocuğum doktor, mühendis olsun.” [7-E]
 “Çevre ve ailenin yönlendirmede etkisi fazla. Çocuklarının toplumda popüler mesleklerden birini olmasını istiyor.” [8-E]
 “Bilinçli ailelerde sıkıntı yok. Fakat onlarda kafasındaki mesleği çocuğa dayatıyorlar. Çocuklarda ailelerin isteklerini yerine getirmek için baskı oluşuyor.” [10-E]
 “Velilerin meslek seçiminde çok etkileri var.” [11-E]
 “Aileler kendi hayallerini çocuklarında uygulamak istiyorlar. Biz dil sınıfı açacaktık okulumuzda öğrencilerin isteği üzerine. Fakat aileler olumsuz baktığı için açamadık.” [16-E]
 “Aileler çok etkili. Anne, babası eğitilmiş olan velilerin etkisi fazla.” [1-E]
 “Veli çocuğunun yüksek okullara gitmesini istiyor. Veli ile konuşuyoruz. Fakat ikna olmuyorlar. Çocukları rahat ve kendilerine bırakmıyorlar.” [9-E]
 “Çocuklar dersleri iyi değilse aileleri karşısında bir mahcubiyet durumu oluşuyor.” [4-E]
 “Ailelerin yüzde 80’i çocuğunun akademik başarısını takip ediyor. Velilerimiz çocuğunun durumunu soruyor. Öğrenciler duygusal açıdan etkileniyor. Çocuklar stres yapıyor ailelerinin istekleri karşısında.” [5-E]

“Ailelerin rolüne ilişkin görüşler” teması “Akademik başarı açısından” alt temasında en çok *ailelerin büyük kısmı çocuğunu takip ediyor, aileler çok ilgili değil ve eğitilmiş velilerin etkisi fazla* şeklinde görüşler belirtilmiştir. Bu görüşleri belirten okul yöneticilerinin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Genel olarak ailelerin büyük kısmı çocuğunun durumunu takip ediyor.” [4-E]
 “Ailelerin yüzde 80’i çocuğunun akademik başarısını takip ediyor. Velilerimiz çocuğunun durumunu soruyor.” [5-E]
 “Öğrenci, öğretmen, veli bunlardan biri yoksa çocuk maalesef kayboluyor. Bunlar sağlanırsa çocuk başarılı oluyor. Aileler çok ilgili değil okulumuzda.” [2-E]
 “Bizim okulumuzdaki öğrenci velilerinin çok bilinçli olduğunu düşünmüyorum. Çocukları çok serbest bırakıyorlar. Çok az veli eğitim ortamımızı merak ediyor.” [3-E]
 “Aileler bizim okulda fazla ilgili değil ve etkileri yok. Meslek seçiminde etkileri yok denecek kadar az. Okulumuzda 400 tane öğrenci var. Veli toplantısı yaptık, 2-3 tane veli geldi.” [13-E]
 “Anne, babası eğitilmiş olan velilerin etkisi fazla.” [1-E]
 “Ailenin akademik başarıya etkisi var. Ailenin eğitimin, çok önemli olduğunu düşünüyorum.” [15-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü üzere yöneticilerin bir kısmı ailenin içinde bulunduğu duygusal durumun çocuğu da duygusal açıdan etkilediğini ifade etmiştir. Yöneticilerin büyük kısmı çocuğun meslek seçiminde ailenin çocuk üzerinde baskı kurduğunu ifade etmişlerdir. Ailenin çocuğunun akademik başarısındaki ilgisi açısından

ise ortak bir görüş bulunmamaktadır. Bazı yöneticiler velilerin ilgili, bazıları ise ilgisiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının okul idaresine getirmiş olduğu ek iş yükü açısından yönetici görüşleri Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30. Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Okul İdaresine Getirmiş Olduğu İş Yükü ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Ek iş yükü açısından	21	Olumlu görüşler	12	Ek iş yükü getirmede	12
		Olumsuz görüşler	9	Öğrenci sayısı arttı	4
				Ek iş yükü oldu	2
				Velileri ikna çabası oldu	1
				İkili eğitimde ek iş yükü oldu	1
				Disiplin sorunları oluştu	1

“Ek iş yükü açısından” teması “Olumlu görüşler” alt temasında *ek iş yükü getirmede* görüşüne ulaşılmıştır.

Ortaöğretim zorunlu olduktan sonra okul yöneticilerine ek iş yükü oluşmadığına dair ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Ek iş yükü yok.” [4-E]

“İlk başlarda mekânımız sınırlı olduğu için bize fazla yük getirmede.” [5-E]

“Ek iş yükü yok.” [10-E]

“Evrak yükü olarak fazla yok. Öğrenci sayısı arttı.” [14-E]

“Ek iş yükü açısından” teması “Olumsuz görüşler” alt temasında *öğrenci sayısı arttı, ek iş yükü oldu, ikili eğitimde ek iş yükü oldu* ve *velileri ikna çabası oldu* görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşleri belirten okul yöneticilerinin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Öğrenci sayısı arttı.” [2-E]

“Zorunlu olduğu ilk yıllar öğrenci artışı oldu.” [8-E]

“Eğitim ortamını hazırlamak için ekstra efor sarf etmeye başladık. E-okul sistemimizde 3 okul var. İşlem yaparken 3 değişik yere girmem gerekiyor.” [2-E]

“Bazı okullar ikili eğitime geçtiler. Onlara fazla yük getirdi.” [5-E]

“Veliler ile ilgili konuşmalar, ikna çabalarımız oldu.” [4-E]

Yöneticilerin büyük kısmı zorunlu ortaöğretim ile birlikte kendisine ek iş yükü oluşmadığını ifade etmişlerdir. Bir kısım yönetici ise öğrenci sayısının arttığını belirtmiştir. Açık lise eğitimi hakkında yönetici görüşleri Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. Okul Yöneticilerinin Açık Lise Eğitimi ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Yönetici Görüşleri	f
Açık lise eğitimi hakkında görüşler	50	Olumlu görüşler	21	Açık lise gerekli	5
				Zamanında okumayanlar için fırsat	5
				Açık lise olumlu	3
				Mesleki dersler yüz yüze veriliyor	3
				Örgün eğitime devamı engellemez	3
				Örgün eğitime devamı engellemez	1
				Hem çalışıp hem okuyanlar var	1
		Olumsuz görüşler	29	Örgün eğitimin yerini tutmaz	13
				Örgün eğitimden kaçış yolu olabilir	5
				Problem yaşanan öğrenciler yönlendirilebilir	3
				Örgün eğitime devamı engeller	2
				Açık lise sistemini olumsuz buluyorum	2
				İnsanlar sadece diploma sahibi oluyor	1
				İşsiz insan sayısı az gözüküyor	1
Örgün eğitime devamı engeller	1	İsteksiz gelenler disiplin sorunları oluşturdu	1		

“Açık lise eğitimi hakkında görüşler” temasında “Olumlu görüşler” alt temasında en çok *açık lise gerekli ve zamanında okumayanlar için fırsat* şeklinde görüşler belirtilmiştir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Açık lise, örgün eğitim yaşını geçmiş bireylerde, buralarda eğitim aldığı için gerekli diye düşünüyorum.” [1-E]

“Gerekli. Çeşitli sebeplerle eğitime ulaşamayan insanlara bir çare olarak görüyorum.” [5-E]

“Gerekli. Açık liseden yüz yüze eğitime gelen çocuklar var. Meslek derslerini alıyorlar. Temel derslerin sınavına giriyorlar. Çocukları disipline edecek bir şeylerin olması gerekir.” [9-E]

“Zamanında okuyamayıp pişman olanlar için fırsat.” [2-E]

“İyi değerlendirilirse güzel fırsat. Belli bir yaş grubundan sonraki insanlar daha fazla önem veriyor.” [6-E]

“Örgün eğitime devam edemeyen ve pişman olan kişilerin, kendisini yetiştirmek isteyen kişiler için faydalı olacağını düşünüyorum.” [13-E]

“Açık lise eğitimi hakkında görüşler” temasında “Olumsuz görüşler” alt teması incelendiğinde *örgün eğitimin yerini tutmaz ve örgün eğitimden kaçış yolu olabilir* şeklinde görüşler belirtilmiştir:

Açık lise eğitiminin örgün eğitimin yerini tutmayacağına dair görüşlerden bazıları şunlardır:

“Tutmaz. Çocuk dersi dinleyerek yapamamışken, açık liseye gidip ders dinleyeceğini düşünmüyorum.” [4-E]

“Tutmaz. Belli bir yaş grubundaki insanların eğitim alması için gerekli.” [6-E]

“Tutmaz. Bence çocuk 9. sınıfa geldiği zaman tıkanıyor. 9. sınıfta kalmalar çoğalıyor.” [7-E]

“Tutmaz. Açık lisedeki çocuklar çok fazla ders çalışmaz. Çok istekli götürmeyecektir.” [10-E]

“Tutmaz. Ama kişilerin hayat boyu öğrenme eğitimlerinin devam etmesi için önemli bir kurum.” [13-E]

“Açık lise tutmaz. İşsizlik sayısı azaltır. Eğer çıranklıkta okuyorsa belli bir yerde meslek öğrenmeye çalışıyorsa ilerde bir önlisans bölümü bitirip, tekniker olayım derse desteklenebilir.” [14-E]

“Tutmaz. Açıköğretim fakültesine giden öğrenci normal üniversitenin yerini nasıl tutmaz ise bu da tutmaz.” [16-E]

Açık lise eğitiminin örgün eğitimden bir kaçış yolu olabileceğine dair ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Olumsuz olarak, bir kaçış olarak görülebilir. Öğrenci ya da veli açık liseden bitirmek kolaycılığı yapabilir.” [1-E]

“Göndermek istemeyenler, açık liseyi sadece kayıt yaptırarak bu sistemi kullanıyor.” [2-E]

“Çok az oranda belki kırsal alanda çocuğunu liseye göndermemek için açık liseye kaydıranlar olabilir.” [5-E]

“Çocuk örgün eğitimden kaçmak istiyorsa, ailesini kandırarak yönelebilir. Özellikle kırsal kesimde olabilir.” [6-E]

“Son zamanlarda akademik eğitime başlamış, fakat sınıfta kalmış. Okulu bırakmış, fakat ceza almamak için açık liseye kayıt yaptırıp belirli bir yaşa kadar durumu idare ediyorlar. Orayı da bitirmiyorlar. Eğitimde asıl olan okulda olmaktır. Sistemden çıkmak için ara bir formül. Açık lisenin devlete çok faydası olduğunu düşünmüyorum.” [12-E]

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere yöneticilerin tamamına yakını açık lisenin örgün eğitimin yerini tutmayacağını belirtmektedir. Bazı yöneticiler açık lise sisteminin gerekli olduğunu, bazı yöneticiler geçmişte okuyamayanlar için bir fırsat olduğunu ve bazı yöneticiler ise özellikle kırsal kesimde örgün eğitimden kaçış yolu olabileceğini ifade etmişlerdir.

Okul yöneticilerine ortaöğretim sisteminde değişiklik önerileri sorulmuştur. Yöneticilerin önerileri şunlardır:

- “Mesleki eğitime önem verilmeli.”
 “Öğrenciler ortaokulda yönlendirilmeli.”
 “Çıraklık ve halk eğitim merkezleri yaygınlaştırılmalı.”
 “Başarısı düşük olan çocuklar mesleki okullara yönlendirilmeli.”
 “Ders saatleri azaltılmalı.”
 “Sosyal etkinlikler artırılmalı.”
 “Düşünen, araştıran bir eğitim sistemine geçmeli.”
 “Akademik eğitim ile Mesleki eğitim farklı olmalı.”
 “Seviyesi düşük olan öğrenciler bir meslek ile paralel eğitim almalı.”
 “İki tür lise olmalı.”
 “Liseler arası geçiş olmalı.”
 “Öğrenciler öğretmeni seçmeli.”
 “Öğrenciler okulunu seçmeli.”
 “Mesleklerde alanında eğitim alma şartı olmalı.”
 “Öğrenciler istedikleri bölüme gitmeli.”
 “Lisede üniversite ile paralel bölümler açılmalı.”
 “Meslek liselerin orta kısmı olmalı.”
 “Meslek liselerine girişte sınav yapılmalı.”
 “Açık lise teşvik edilmeli.”
 “Kaynaştırma eğitimi ile ilgili tedbirler alınmalı.”
 “Sınavlar kaldırılmalı.”
 “Meslek liselerinde daha farklı bölüm olmalı.”
 “İlgi ve yeteneklere göre liselere yerleşmeli.”
 “Seviye sınıfları olmalı.”
 “Mühendislik fakültelerinde mesleki öğrencilere kontenjan ayrılmalı.”

4+4+4 Eğitim Sisteminin Ortaöğretime Yansımalarına İlişkin Veli Görüşleri

Ortaöğretimin zorunlu olması ile ilgili öğrenci velilerinin görüşleri Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. Velilerin Ortaöğretimin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Veli Görüşleri	f	
Zorunlu ortaöğretim ile ilgili görüşler	93	Genel görüşler	21	Zorunlu olması doğru bir karar	9	
				Zorunlu olması doğru bir karar değil	6	
				Altyapı yeterli değil	4	
				Okul alanları yetersiz	1	
				Binalar yetersiz	1	
	Planlama açısından görüşler	15	Planlı değil	Sürekli müfredat değişiyor	12	
					Planlı	2
					Planlı	1
	Velileri bilgilendirme açısından görüşler	13	Zorunlu eğitimi	televizyondan öğrendik	13	
Mesleki eğitim açısından görüşler	14	Eğitim kalitesi düştü	Düşük profilli öğrenciler geliyor	4		
				Eğitimi olumlu etkiledi	4	
				Öğrenciler hem okuyup hem meslek kazanıyor	2	

Genel liselerdeki eğitim açısından görüşler	15	Olumlu etkilendi	5
		Olumsuz etkilendi	4
		Öğrenci sayısı arttı	3
		Özel liselere talep arttı	2
		Anadolu lisesi sıradanlaştı	1
Zorunlu olmaması durumunda çocuğunu okula gönderme ile ilgili görüşler	15	Çocuğumu gönderirim	12
		Dersleri başarılı ise gönderirim	2
		Kesin başarılı olacağını bilirse gönderirim	1

“Zorunlu ortaöğretim ile ilgili görüşler” temasının “Genel görüşler” alt temasında en çok *zorunlu olması doğru ve zorunlu olması doğru değil* görüşleri ifade edilmiştir. Bu görüşleri belirten öğrenci velilerinin ifadelerinden aşağıdadır:

- “Doğru bir karar olduğunu düşünüyorum. Aileler erkek çocuklarını düşük maaşlarda çalıştırıyor. Kız çocukları evlendiriliyor. Bu açıdan olumlu buluyorum.” [1-E]
- “Kırsal bölgeler için olumlu buluyorum. Erken yaşta evlenmenin ve erken yaşta çalışmaya başlamanın önüne geçecektir. Eğitim seviyesini yükseltecektir.”[3-E]
- “Ben olumlu buluyorum.” [4-E]
- “Olumlu buluyorum. Çocuğunu okula göndermeyenler için çocuğun okula gelmesi açısından olumlu buluyorum.” [6-E]
- “Olumlu buluyorum.” [8-E]
- “Zorunlu olması liseye giden öğrenci sayısını artırdı. Olumlu buluyorum. Bu fırsatı bulamayan çocuklar açısından iyi oldu.” [11-E]
- “Eğitim açısından güzel. Herkesin artık en az lise mezunu olması gerekiyor.” [12-E]
- “Olumlu buluyorum. Herkesin tahsilli olması gerekir.” [13-E]
- “Olumlu bakıyorum.” [15-E]
- “Lisenin zorunlu olmasını doğru bulmuyorum.” [2-E]
- “Liseyi bitirdikten sonra öğrenciler meslek öğrenemiyorlar. Meslek liseleri yeterli değil. Olumlu bulmuyorum.” [5-E]
- “Lisenin zorunlu olmasını doğru bulmuyorum. Mesleki zorunluluk olsa daha iyi olur.” [7-E]
- “Doğru değil. Akademik başarısı olan çocukların devam edecek olması güzel fakat akademik başarısı olmayan çocukların mesleki alanlara yönlendirilmesi gerekir.” [9-E]
- “Gereksiz diyorum. Olumsuz buluyorum. Okuyacak adam zaten okuyor. Lise zorunlu olduğu için öğrencimizin durumu başarısız olduğu halde okuldan alamıyoruz. Çocuğun yaşı geçmiş oluyor.” [10-E]
- “Liselerin zorunlu olmasını doğru bulmuyorum. Liselerde okuyamayacak öğrenciler liselerde okuyor. Lise mecbur olsun ama örgün eğitimde değil.”[14-E]

“Zorunlu ortaöğretim ile ilgili görüşler” temasının “Planlama açısından” alt temasında *planlı değil, sürekli müfredat değişiyor ve planlı* görüşleri bulunmaktadır. Velilerin ifadelerinden bazıları şunlardır:

- “Planlanmadığını düşünüyorum. AB uyum standartları kapsamında yapıldığını düşünüyorum. Eğitim seviyesini yükseltmek için yapıldığını düşünüyorum.” [1-E]
- “Hızlı oldu. Planlandığını düşünmüyorum.” [4-E]
- “Planlanmadı. Eğitim sistemimiz çok düzensiz. Sürekli sistem değişiyor.” [11-E]

“Planlama iyi değildi.” [14-E]

“Planlama yapılmadı. Bir sisteme geçelim, zaman içinde düzeler mantığı var.” [15-E]

“Her sene müfredat değişiyor. Çocuklar adapte olamıyor.” [5-E]

“Sürekli müfredat değişiyor.” [6-E]

“Planlandı. Planlanmasa zorunlu yapmazdı.” [13-E]

“Zorunlu ortaöğretim ile ilgili görüşler” temasının “Velileri bilgilendirme açısından görüşler” alt temasında *zorunlu eğitimi televizyondan öğrendik* şeklinde görüş belirtilmiştir. Belirtilen görüşlerden bazı ifadeler aşağıda verilmiştir:

“Biz kendi imkânlarımızla öğrendik. Televizyon ve çevreden aldığımız bilgiler var.” [1-E]

“Hayır. Medyadan öğrendik.” [2-E]

“Bilgilendirilmedi. Medyadan öğrendik.” [15-E]

“Zorunlu ortaöğretim ile ilgili görüşler” temasının “Mesleki eğitim açısından görüşler” alt temasında en çok *eğitim kalitesi düştü, düşük profilli öğrenciler geliyor ve eğitimi olumlu etkiledi* görüşleri ortaya çıkmıştır. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

“Reel anlamda meslek liselerinin düştüğünü görüyoruz. Meslek lisesini cazibesini kaybetti. Meslek lisesinde üniversite sınavını kazanacak eğitim verildiğini düşünmüyorum. Buralarda eğitim kaliteli değil.” [1-E]

“Olumsuz etkilemiştir. Meslek liselerine ağırlık verilmesi gerekirken, meslek liselerinden kopma olmuştur.” [15-E]

“Meslek liselerini başarısız öğrenciler tercih ediyor.” [3-E]

“Öğrenci profili düştü. Mesleki öğretime talep azalmıştır. Mesleki eğitim üniversiteye hazırlık aşamasında yetersiz oluyorlar.” [12-E]

“Meslek liseleri olumlu etkilendi. Hem meslek sahibi olacaklar hem de eğitimi olacaklar.” [7-E]

“Mesleki eğitim açısından iyi oldu. Meslek liseleri ile daha aktif olması gerekir. Ülkenin teknik elemana ihtiyacı var. Okulların sanayi ile işbirliği yapması gerekir.” [8-E]

“Zorunlu ortaöğretim ile ilgili görüşler” temasının “Genel liselerdeki eğitim açısından görüşler” alt temasında en çok *olumlu etkilendi ve olumsuz etkilendi* görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Genel liseler açısından olumlu oldu.” [2-E]

“Genel liseleri olumlu anlamda etkilemiştir.” [12-E]

“Genel liseler açısından iyi olmuştur.” [15-E]

“Öğrenci sayısı artmıştır. Eğitim seviyesi düşmüştür. Her öğrenci liseye geldiği için.” [4-E]

“İnsanlar çocuklarını özel okullara göndermeye başladı. Özel liseler çoğaldı. Normal liselerde eğitim kalitesi çok düştü.” [5-E]

“Buralarda, sınıflarda öğrenci sayısı arttı. Bu da kaliteyi olumsuz etkilemiştir.” [14-E]

“Zorunlu ortaöğretim ile ilgili görüşler” temasının “Zorunlu olmaması durumunda çocuğunu okula gönderme ile ilişkiler” alt temasında *çocuğumu gönderirim, dersleri başarılı ise gönderirim ve kesin başarılı olacağını bilirsem gönderirim*

görüşlerini belirtenler bulunmaktadır. Bu görüşleri belirten öğrencilerin ifadelerinden bazıları şunlardır:

“Evet gönderirim.” [8-E]

“Dersleri iyi ise gönderirim. Başarısızsa göndermem, meslek sahibi yaparım.” [10-E]

“Derslerde başarılı ise okuturdum, başarılı değilse okutmazdım.” [14-E]

“Hayır göndermezdim. Kesin başarılı olacağını bilseydim, gönderirdim.” [5-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi velilerin çoğunluğu ortaöğretimin zorunlu olmasının doğru bir karar olduğunu belirtmektedir. Fakat bazı veliler doğru bir karar olmadığını belirtmişlerdir. Velilerin büyük kısmı, ortaöğretimin zorunlu olma sürecinin planlı olmadığını, velilerin tamamına yakını ise zorunlu ortaöğretimi televizyondan öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bir kısım veliler zorunlu ortaöğretim ile birlikte mesleki liselerde eğitimin kalitesinin düştüğünü, bazıları bu okullara akademik başarısı düşük öğrencilerin yöneldiğini bazıları ise mesleki eğitimin olumlu etkilendiğini belirtmişlerdir. Genel liseler hakkında bir kısım veliler, ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte bu okulların olumlu etkilendiği ve olumsuz etkilendiği şeklinde iki farklı görüş belirtmişlerdir. Ayrıca velilerin tamamına yakını ortaöğretim zorunlu olmasa da çocuğunu liseye göndereceğini belirtmiştir.

Liselerin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler hakkında lise öğrenci velilerinin görüşleri Tablo 33’de verilmiştir.

Tablo 33. Velilerin Liselerin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Veli Görüşleri	f
Liselerin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler	38	Olumlu görüşler	24	Eğitim seviyesi yükseldi	10
				Okula gidemeyenler açısından faydalı olur	4
				Herkes lise mezunu olacak	3
				Küçük yaşta evlilik açısından önemli	2
				Küçük yaşta çalışanlar açısından önemli	2
				Okullaşma oranı arttı	1
				Hedef oluşturma imkanı verdi	1
				Devlet çocuklara sahip çıktı	1

Olumsuz görüşler	14	Eğitim kalitesi düştü	4
		Ara eleman eksikliği var	4
		İşsiz sayısı artacak	2
		Niteliksiz insan artacak	1
		Başarısı düşük çocuklar olumsuz etkilenir	1
		Velisi köyde olan çocuklar kötü alışkanlıklara bulaşabilir	1
		Maddi imkânı olmayan aileler zorlanır	1

“Liselerin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler” temasının “Olumlu görüşler” alt temasında en çok *eğitim seviyesi yükseldi, okula gidemeyenler açısından faydalı olur ve herkes lise mezunu olacak* görüşlerine ulaşılmıştır. Bu görüşleri belirten velilerin ifadelerinden bazıları şunlardır:

- “Eğitim seviyesini artırdı. Sonuçta okullaşma oranı arttı.” [1-E]
- “İnsanlar bilinçleniyor. Eğitim seviyesi yükseliyor.” [8-E]
- “Eğitim seviyesi artar. Çocuklar kendilerini geliştirir.” [11-E]
- “Eğitim seviyemiz artar. Eğitim seviyesi artınca toplumda huzuru sağlar.” [13-E]
- “Okula gidemeyen kız ve erkek öğrencilerin okula devamını sağladı.” [1-E]
- “Çocuğunu okula göndermek istemeyenler için okula gelme açısından olumlu.” [6-E]
- “Doğu da okula gidemeyen çocuklar için olumlu olduğunu düşünüyorum.” [15-E]
- “Herkes lise mezunu olacak.” [12-E]
- “Lise mezunu sayısı artacak.” [14-E]

“Liselerin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı gelişmeler” temasının “Olumsuz görüşler” alt temasında en çok *eğitim kalitesi düştü ve ara eleman eksikliği var* görüşleri ifade edilmiştir. Bu ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Eğitimin kalitesinin düştüğünü söyleyebilirim.” [1-E]
- “Eğitimin kalitesi düşmüştür.” [10-E]
- “Eğitim kalitesi düştü.” [14-E]
- “Bazı mesleklere yeteneği olan çocukların liseye devam etmesi o mesleğe olan ilgisini azaltır. Ara eleman eksikliği oluşturur.” [6-E]
- “Teorik ve pratik eğitimin bir arada olması gerekir. Ara eleman yetişmiyor.” [9-E]
- “Sanayide ara eleman eksikliği olur.” [12-E]

Yukarıdaki ifadelerden görüldüğü üzere velilerin büyük kısmı zorunlu ortaöğretim ile birlikte eğitim seviyesinin yükseldiğini belirtmektedir. Ayrıca okula gidemeyenler açısından faydalı olacağı ve eğitim seviyesinin artacağı şeklinde olumlu görüşler de bulunmaktadır. Fakat eğitimin kalitesinin düştüğü ve sanayide ara eleman eksikliği oluşacağı şeklinde olumsuz görüşlerde bulunmaktadır.

Liselerde öğretmenlerin ve ailenin rolüne ilişkin lise öğrenci velilerinin görüşleri Tablo 34’de verilmiştir.

Tablo 34. Velilerin Okullarda Öğretmenlerin ve Ailenin Rolü ile İlgili Görüşleri

Tema	f	Alt temalar	f	Veli Görüşleri	f				
Öğretmenin eğitim sürecindeki rolü	53	Akademik başarı açısından	16	Etkisi var	10				
				Etkisi azaldı	2				
				Sevdiği öğretmenin var	2				
				İnternetin etkisi arttı	2				
Ailenin eğitim sürecindeki rolü	49	Meslek seçimi açısından	13	Bilgilendirme yapıldı	11				
				Bilgilendirme yapılmadı	2				
				Alan seçimi açısından	11	Bilgilendirme yaptı	11		
						Düşünce gelişimi açısından	13	Etkisi var	9
Ailenin eğitim sürecindeki rolü	49	Maddi ve manevi destek açısından	15	Destek oluyorum	15				
						Meslek seçimi açısından	14	Ortak karar veririz	9
								Çocuğum belirler	5
						Akademik başarı açısından	20	Durumunu takip ediyorum	15
								Derslerinde yardımcı oluyorum	1
								Özel ders aldırırım	1
								Arkadaş ortamını takip ediyorum	1
								Çocuğumla ilgilenemedim	1
Başarisına katkım yok	1								

“Öğretmenin eğitim sürecindeki rolü” temasının “Akademik başarı açısından” alt temasında *etkisi var*, *etkisi azaldı*, *sevdiği öğretmenin var* ve *internetin etkisi arttı* görüşlerine ulaşılmıştır. Bu görüşleri belirten velilerin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Öğretmenlerin çok payı var.” [4-E]
- “Okumasını teşvik eden, takip eden ve beni arayıp bilgilendiren öğretmenler var.” [5-E]
- “Öğretmenliği severek yapanların her yönde faydası olduğunu düşünüyorum.” [6-E]
- “Katkıları var. Özel okulda daha iyi ve ilgi alaka var.” [12-E]
- “Bence öğretmenler etkili. Öğretmenler başarılı ise etkileme oranları yüksek.” [15-E]
- “Geçmiş yıllara göre öğretmenin etkisinin azaldığını düşünüyorum.” [1-E]
- “Sanmıyorum, eskisi gibi değil. Ders anlatıp gidiyorlar.” [10-E]
- “Sevdiği öğretmenlerin etkisi var.” [2-E]
- “Çocuklar sevdikleri öğretmenin dersinde daha başarılı oluyorlar.” [8-E]
- “Şimdi daha çok internetin ve görsel medyanın başarıyı artırdığını düşünüyorum.” [1-E]
- “Sosyal medyanın daha fazla var.” [3-E]

“Öğretmenin eğitim sürecindeki rolü” temasının “Meslek seçimi açısından” alt temasında *bilgilendirme yapıldı* ve *bilgilendirme yapılmadı* görüşleri belirtilmiştir. Belirtilen görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Öğretmenler bilgilendirme yapıyorlar. Yakından ilgileniyorlar.” [4-E]
 “Rehberlik servisi bilgilendirmeler yapıyor.” [7-E]
 “Bilgilendirmeler yapılıyor. Üniversitelere geziler düzenliyoruz.” [14-E]
 “Hayır yapılmadı.” [5-E]

“Öğretmenin eğitim sürecindeki rolü” temasının “Alan seçimi açısından” alt temasında *bilgilendirme yapıldı* görüşüne ulaşılmıştır. Bu ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Alan seçiminde yardımcı oldular.”[5-E]
 “Bilgilendirme yapılıyor. Toplantılarda açıkça bilgilendirme yapılıyor.”[6-E]
 “Bilgilendirme yapıldı.” [11-E]

“Öğretmenin eğitim sürecindeki rolü” temasının “Düşünce gelişimi açısından” alt temasında *etkisi var* ve *etkisi yok* görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Fikirlerin gelişiminde öğretmenlerin etkisi var.” [4-E]
 “Öğretmenlerin etkisi var. Sevdiği öğretmenlerin daha fazla.”[8-E]
 “Etkili. Öğretmenleri ile ilişkileri iyi ise başarılı, değilse başarısız olur.” [15-E]
 “Ben kendim 1. Derecede etkili olduğumu düşünüyorum. Öğretmenlerin etkisinin çok olmadığını düşünüyorum. Çocuklarla çok iç içe değiller. Derse girip çıkıyorlar.” [1-E]
 “Öğretmenlerin etkisi yok. Arkadaşların var.” [5-E]
 “Öğretmenlerin etkisi yok.” [6-E]
 “Öğretmenlerin etkisi yok. Arkadaşların var.” [10-E]

“Ailenin eğitim sürecindeki rolü” temasının “Maddi ve manevi destek açısından” alt temasında *destek oluyorum* görüşü ifade edilmiştir. İfade edilen görüşlerden bazıları aşağıdadır:

- “Veli olarak üstüme düşen maddi ve manevi görevi yapıyorum.” [1-E]
 “Her zaman maddi ve manevi destek olurum.”[5-E]
 “Maddi ve manevi destek oluyorum.” [12-E]

“Ailenin eğitim sürecindeki rolü” temasının “Meslek seçimi açısından” alt temasında *ortak karar veririz ve çocuğum belirler* görüşleri ortaya çıkmıştır. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

- “Ortak bir karar veririz.” [2-E]
 “Karşı fikirlerimizi alıyoruz. Ortak karar alırız.” [8-E]
 “Konuşarak karar veririz.” [12-E]
 “Çocuğum hangi mesleğe isterse ona gider.” [4-E]
 “Meslek seçimini ona bırakırım.” [6-E]

“Ailenin eğitim sürecindeki rolü” temasının “Akademik başarı açısından” alt temasında *durumunu takip ediyorum, derslerinde yardımcı oluyorum, özel ders*

aldırdım, arkadaş ortamını takip ediyorum, çocuğumla ilgilenemedim ve başarısına katkı yok görüşlerine ulaşılmıştır. Bu ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

- “Yakından ilgileniyorum. Arkadaş ortamını takip ediyorum.” [2-E]
- “Derslerini takip ettim. Öğretmenleriyle görüştim.” [3-E]
- “Öğretmenleri ile sık sık görüşüyorum. Derslerini takip ediyorum.” [8-E]
- “Derslerini takip ediyoruz.” [10-E]
- “Dershane ve özel ders imkânı veriyorum.” [4-E]
- “Derslerinde yardımcı oluyorum. Eğitim araçlarını temin ediyorum.” [1-E]
- “Yakından ilgileniyorum. Arkadaş ortamını takip ediyorum.” [2-E]
- “Çocuklarımla çok ilgilenemedim. Nüfus kalabalık olduğu için. Ama durumunu takip ettim.” [6-E]
- “Akademik başarısına katkı yok.” [7-E]

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi velilerin büyük kısmı öğretmenlerin öğrenciler üzerinde etkisi olduğunu, meslek seçiminde ve alan seçiminde bilgilendirmeler yaptıklarını belirtmişlerdir. Veliler kendilerinin çocuklarına maddi ve manevi yönden destek olduklarını, meslek seçiminde ortak karar aldıklarını ve çocuklarının akademik durumlarını takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Lise velilerine ortaöğretim sisteminde değişiklik önerileri sorulmuştur. Velilerin önerileri şunlardır:

- “Meslek liselerine önem verilmeli.”
- “Meslek lisesinde uygulama artmalı.”
- “Sosyal faaliyetlere önem verilmeli.”
- “Teorik ve pratik aynı anda olmalı.”
- “Yeteneklere göre yöneltme olmalı.”
- “Kıyafetler ortak olmalı.”
- “Sistemi sürekli değiştirmezdim.”
- “Ahlak bilgisi dersleri artmalı.”
- “Sanayide okul yapılmamalı.”
- “Meslek lisesinin amacı belirlenmeli.”
- “Liselerin aynı sınava girmesi yanlış.”
- “Meslek liselerinin orta kısmı olmalı.”
- “Genel liseler olmamalı.”

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde; öğretmenlerin, öğrencilerin, yöneticilerin ve velilerin ortaöğretimin zorunlu olması ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgular ve yapılmış araştırma sonuçları birlikte tartışılmıştır.

Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Öğretim Kapsamına Alınması İle İlgili Görüşleri

Ortaöğretimin zorunlu öğretim kapsamına alınmasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin bir kısmının liselerin zorunlu olmasının doğru olduğunu ifade eden görüşleri olduğu görülmüştür. Başkaya (2016) 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sistemi ile ilgili öğretmen görüşlerine baktığı çalışmasında zorunlu eğitimin 12 yıl ve kesintili olmasının olumlu karşılandığını belirtmiştir. Çapar (2015)'in çalışmasında da öğretmenler zorunlu eğitimin 12 yıla çıkmasını olumlu bulmuştur. Fakat öğretmenlerin büyük kısmının zorunlu ortaöğretimin yanlış olduğu ve öğrenci seviyesinde ciddi bir düşme gözlemlediklerini ifade ettikleri görülmüştür. Başaran'ın (2016) araştırmasında öğretmenler yeni sistemin öğrenciler için atılmış olumlu bir adım olmadığını düşünmektedir. Kılınç'ın (2014) araştırmasında da katılımcılar yeni eğitim sistemi ile ilgili olarak genellikle olumsuz görüş belirtmişlerdir. Tok'un (2013) çalışmasında branş öğretmenlerinin çoğunluğu ortaöğretimin zorunlu olmasını olumsuz bulduklarını ifade etmiştir.

Öğretmenlerden ortaöğretim zorunlu yapılırken planlama yapıldığını belirten sadece bir görüş vardır. Fakat öğretmenlerin büyük bir kısmının planlamanın yapılmadığını ve alınan kararların siyasi olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Kılınç'ın (2014) araştırmasında da yeni eğitim sistemi oluşturulurken eğitsel ihtiyaçların yeterince ön planda olmadığı görüşü ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada ortaöğretimin zorunlu olması sürecinin çok hızlı olduğunu ifade eden öğretmen görüşleri bulunmaktadır. Akkan (2013) araştırmasında öğretmenlerin 4+4+4 eğitim sistemine geçiş aşamasında planlama ve hazırlık evrelerine yeterince önem verilmediğini ve böylelikle öğretmenlerin yeni sistemi zor kabulleneceklerini ve 4+4+4 eğitim sisteminde hedeflerin gerçekleşmesinin zorlaşacağı görüşünü belirtmişlerdir. Çamlıbel (2015)'in çalışmasında öğretmenler ve yöneticiler, zorunlu

eğitimin 12 yıla çıkarılmasını desteklerken, sistemde yapılan değişiklikler sırasında izlenen yöntemden rahatsız olduklarını ifade etmiştir.

Genel olarak öğretmenler liselerin zorunlu olması ile ilgili hizmet içi eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin yeni uygulanacak eğitim sistemi hakkında hizmetiçi eğitim almalarının o sistemin içindeki uygulayıcılardan biri olmaları nedeniyle önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü önce kendilerinin yeni uygulanacak sistemin amaçlarını kavramalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Akkan (2013) araştırmasına katılan öğretmenlerin, yeni sistemin kazanımlarının önemini yeterince kavrayamadıklarını bu da öğretmenlerin kafalarında soru işareti olarak kaldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı genel liselerin ve imam hatip liselerinin adlarının başına sadece “Anadolu” kelimesinin getirildiğini, başka hiçbir değişiklik olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca ortaöğretimin zorunlu olması sonucunda genel liselerin olumsuz etkilendiği, davranış problemlerinin arttığı ve bu okullarda başarının ve öğrenci profilinin düştüğü de ifade edilmiştir. Öğretmenlerin, meslek liselerinin ortaöğretimin zorunlu olmasından olumsuz etkilendiğini ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca bu okullarda öğrenci profilinin düştüğü hatta okuma yazma bilmeyen öğrencilerin olduğu ve bu okullarda eğitim kalitesinin düştüğü ifade edilmektedir. Çamlıbel (2015) araştırmasında mesleki yönlendirmenin çok erken yaşlarda yapılmasının sakıncalı olduğunu belirtmiştir. Ercan (2015) çalışmasında katılımcıların verdikleri cevapların ortalamasına bakıldığında katılımcılar, İmam-Hatip okulları dışındaki meslek okullarının da orta kısımlarının açılması gerektiğini belirtmişlerdir. Tok (2013) araştırmasında öğretmenlerden sadece İmam-Hatip Liselerinin ortaokullarının değil bütün meslek liselerinin orta kısmının açılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, meslek liselerinde öğrenci sayısının artmasını da olumlu bulmaktadır. Güven (2012, s.20) ise diğer meslek liselerinin orta kısımlarının açılmasının mümkün olmadığı için yalnızca imam-hatip liselerinin orta kısmı açılabileceğini belirtmektedir.

Genellikle öğretmenler özel okullara talebin arttığını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu okullara bilinçli velilerin çocuklarını gönderdikleri, bu okullarda nitelikli eğitim olmadığı ve bu okulları iyi bir liseyi kazanamayanların tercih ettiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğunun öğrenme ortamlarının teknolojik açıdan yeterli ve fiziki şartların yeterli olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Fakat bazı öğretmenlerin öğrenme ortamının olumsuz etkilendiğini, sınıflarda öğrenci sayısının

arttığını ve fiziki şartların yetersiz olduğunu ifade ettikleri de görülmektedir. Öğrenci sayısının artması nedeni ile özellikle binası eski olan okullarda derslik ihtiyacı olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Kütüphanenin sınıfa dönüştürüldüğü, etkinlikleri yapacak alanların kalmadığı ifade edilmiştir. Spor salonlarında ve toplantı salonlarında eksiklikler görülmüştür. Bütün bunların eğitimin kalitesini olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Akkan'ın (2013) araştırmasında öğretmenler okulların vizyon, kültür ve fiziki durumlarının bu yeni sisteme uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda kendilerini ikna edebilecek bilgi ve paylaşımların yetersiz olduğu görüşündedirler. Çapar (2015)'in çalışmasında da öğretmenler, derslik ve binaların yetersiz olduğunu belirtmiştir. Kılınç (2014) okulların fiziksel altyapıları ve sistem değişikliğinden dolayı gerekli teknolojik donanıma sahip duruma getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Tok'un (2013) araştırmasında branş öğretmenlerinin çoğu yeni eğitim sistemine fiziki koşulların hazır olmadığını ifade etmiştir. Ortaöğretimin zorunlu olması aynı zamanda kaynak problemine yol açacaktır.

Bazı öğretmenler programın güncel olduğunu belirtmiştir. Başkaya (2016) araştırmasında kazanımların açıklanabilir ve uygulanabilir olduğunu, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine uygun olduğunu belirtmiştir. Programın güncel olmadığını belirten öğretmen görüşleri de bulunmaktadır.

Öğretmenlerden bütün liselerde uygulanan eğitim müfredatının aynı olmasının yanlış olduğunu belirtenler de bulunmaktadır. Kılınç (2014) yeni sisteme uygun mevzuat değişikliklerinin yapılması gerektiğini belirtmiştir. Çamlıbel (2015) araştırmasında öğretmenler, programlar ve materyallerin okullara zamanında gelmediğini, uygulamadaki bu tür aksaklıkların eğitim-öğretimi olumsuz etkilediğini belirtmektedir.

Öğretmenlerin büyük kısmının ortaöğretime geçiş sürecinde bir sınavın olması gerektiğini ancak mevcut sınavın yeterince seçici olmadığını ifade ettiği görülmektedir. Çünkü ortaöğretime geçişin sınavla olmaması durumunda muhtemelen öğrencilerin ortaokuldaki ders notları ile ortaöğretime geçiş yapacakları düşünülmektedir. Fakat ortaokulda, notların abartılı verildiği ifade edildiği için adil bir liseye yerleştirme olmayacağı düşünülmektedir. Bu yüzden en iyi sistemin ülke şartlarında sınav olduğu belirtilmektedir. Öğretmenlerin, rehber öğretmenlerin öğrencileri mesleki gelişimleri açısından bilgilendirdikleri, okullarda kariyer günleri yapıldığını ifade ettikleri

görülmektedir. Özellikle akademik başarısı yüksek olan birkaç okulda çeşitli meslek gruplarının öğrenciler ile bilgilendirme toplantıları yaptıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması Sonucunda Eğitimin Niteliği ile İlgili Görüşleri

Öğretmenlerin büyük kısmının ortaöğretimin zorunlu olmasının eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilediğini ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin büyük kısmı lise öncesi ortaokulda notların abartılı olduğunu hatta özel okullarda, ortaokul ve liselerde notların abartılı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenlerin önemli bir kısmının öğrencilerin liseye başladıklarında temel derslerde yetersiz olduğunu ifade ettikleri de görülmektedir.

Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Beraber Türk Eğitim Sistemindeki Değişiklikler İle İlgili Görüşleri

Öğretmenlerin ortaöğretim zorunlu olduktan sonra eğitim sisteminde ve mesleki eğitimde bir değişiklik olmadığını sadece okulların isimlerinin değiştiğini ifade ettikleri görülmektedir. Yapılan yorumlarda öğretmenlerin sadece olumsuz görüş belirttikleri görülmüştür. Kılınç (2014) da araştırmasında yeni eğitim sisteminin Türk Eğitim Sisteminin amaç ve ilkelerine yeterince uymadığına ulaşmıştır.

Öğretmenlerin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler İle İlgili Görüşleri

Ortaöğretimin zorunlu olmasının sağladığı olumlu görüşler incelendiğinde öğretmenlerin, çocukların okulda kontrol altında olduğunu ve kötü alışkanlıklardan korunduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Çamlıbel (2015) araştırmasında, öğretmenlerin ve yöneticilerin hemen hemen tamamının 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasına ilişkin olumlu bakış açısına sahip olduğunu belirtmektedir. Ortaöğretimin zorunlu olmasının sağladığı olumsuz görüşler incelendiğinde öğretmenlerin, ara eleman eksikliği oluştuğunu, olumlu bir yönü olmadığını, işsizlik oranının arttığını ve öğrenci profiline düşüğünü ifade ettikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin Öğrencilerin Ortaöğretim Hayatında Ailelerin Rolü İle İlgili Görüşleri

Öğretmenler, öğrencilerin eğitim hayatında genel olarak ailenin rolünün önemli olduğunu, aile baskısının çocuğu olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler bazı ailelerin çocuklarıyla ilgili olduklarını bazı ailelerin ise çocuklarıyla ilgisiz olduklarını ifade ettikleri görülmektedir. Meslek seçimi açısından ise meslek seçiminde ailenin çocuk üzerinde baskı kurduğu, ailelerin çocuğunun çok gelir getiren mesleği seçmelerini istediği ve meslek seçiminde çocuğun ilgisine bakılmadığını ifade ettikleri görülmektedir. Akademik başarı açısından ise çocuğun akademik başarısını ailenin duygusal durumunun, sosyoekonomik durumunun etkilediği ve ailenin akademik başarıda etkileri olduğunun ifade edildiği görülmektedir.

Öğretmenlerin Açık Lise Eğitimi ile İlgili Görüşleri

Öğretmenlerin açık lise eğitimi hakkında olumlu görüş olarak açık lise eğitiminin gerekli olduğunu, örgün eğitime devamı engellemediğini, okumayanlar için 2. fırsat olduğunu ve hem çalışıp hem okumanın mümkün olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Tok'un (2013) çalışmasında da bir kısım öğretmenler, ortaöğretimin açık öğretim ile tamamlanmasını olumlu bulmaktadır. Olumsuz olarak ise örgün eğitime devamı engelleyebileceğini ifade edenler olduğu görülmektedir. Çamlıbel (2015) araştırmasında açık lise ve açık ortaokul seçeneğinin kız çocuklarının aleyhine olarak okullaşmada sorunlar yaratacağı, bu uygulamanın çocuk işçiliği ve çocuk evliliklerinin önünü açacağı görüşlerini belirtmiştir.

Öğrencilerin Ortaokuldan Liseye Geçiş Süreci ile İlgili Görüşleri

Liseye geçiş aşamasında öğrencilerin büyük kısmı, lise türleri hakkında yeterince bilgilendirilmediğini ifade etmektedir. Badur (2014) da benzer şekilde yeni eğitim sistemi ile ilgili yapılan değişiklikler hakkında öğrencilerin yeterince bilgilendirilemediğini ifade etmiştir. Bazı öğrenciler rehber öğretmenin okullar hakkında kısa bir açıklama yaptığını belirtmiştir. Lise türleri hakkında bilgilendirildikleri, sadece okul puanlarının söylendiği ve kendilerinin araştırdığı şekilde görüşlerde bulunmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu liseye geçiş aşamasında yapılan sınavının doğru olduğunu belirtmektedir. Bazı öğrenciler ise sınavın yanlış olduğunu belirtmektedir. Ayrıca sadece birer kişi de bütün liselerin aynı sınava

girmesinin yanlış olduğunu, meslek liseleri için ayrı sınav yapılması gerektiğini ve ders notlarının liseye yerleşme notunu etkilememesi gerektiğini ifade etmektedirler. Öğrenciler arasından ilgi ve yeteneğine uygun bir okula geldiğini düşünenler olduğu gibi ilgi ve yeteneğine uygun bir okula gelmediğini düşünenlerde bulunmaktadır. Ayrıca bazı öğrenciler ise aslında Spor Lisesine gitmek istediklerini ve Güzel Sanatlar Lisesine gitmek istedikleri görüşlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı ortaokuldaki başarısına denk bir liseye yerleştiğini, bir kısmı ise başarısının altında bir liseye yerleştiğini ifade etmektedir.

Liseyi seçerken etkili olan etkenler hakkında öğrencilerin büyük kısmı, gideceği liseyi seçerken kariyerini düşündüğünü ifade etmektedir. Liseyi seçerken kariyerini düşünmediğini belirtenler olduğu gibi yerleştiği lisenin iyi bir lise olmasını istediklerini belirtenler de olmuştur. Öğrencilerin büyük kısmı liseye yerleşirken ailelerinin destek olduğunu belirtmiştir. Bazı öğrenciler ise liseye yerleşirken ailesinin isteğinin olduğunu ifade etmiştir. Liseye yerleşirken ailesinin etkisinin olmadığı şekilde görüş belirten öğrenciler de vardır. Öğrencilerin tamamı liseyi seçerken sosyal çevresinden etkilenmediğini ifade etmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu liseyi seçerken arkadaşlarının etkisi olmadığını belirtmiştir. Arkadaşlarının etkisi olmadığını ifade eden öğrencilerde bulunmaktadır.

Öğrencilerin Lise Eğitiminin İhtiyaçlarını Karşılama ile İlgili Görüşleri

Öğrencilerin büyük kısmı okulundaki aldığı eğitimin yeterli olduğunu düşünmektedir. Okulundaki eğitimin yetersiz olduğunu, okulundaki öğretmenlerin yetersiz olduğunu ve meslek liselerinde matematik, geometri gibi derslerin az olduğunu ifade edenler bulunmaktadır. Öğrencilerin büyük kısmı okullarındaki sosyal aktivitelerin ise yeterli olmadığını düşünmektedir. Çamlıbel (2015)'in araştırmasında öğretmenler, 12 yıllık zorunlu eğitim uygulaması ile okullarda sosyal faaliyetlerin olumsuz olarak etkilendiğini, ders saatlerinin artmasının öğrencilerin sosyal faaliyetlere ayırdıkları zamanı azalttığını ve dolayısıyla fiziksel ve psikolojik bir ihtiyaç olan sosyal faaliyetlerin son derece kısıtlandığını vurgulamaktadır. Okulundaki sosyal aktivitelerin yeterli olduğunu ifade eden öğrencilerde bulunmaktadır.

Öğrencilerin çoğunluğu derslerin içeriğinin yeterli olduğu görüşünü ifade etmektedir. Bazı öğrenciler ise derslerin içeriğinin yeterli olduğu görüşünü

belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı derslerin içeriğinde günlük hayatta kullanılacak bilgiler olduğunu, bir kısmı ise derslerin içeriğinde günlük hayatta kullanılacak bilgilerin olmadığını belirtmektedir. Öğrenciler liselerde ders saatlerinin fazla olduğu görüşünü ifade etmiştir. Çapar (2015) çalışmasında öğrencilerin derslerin uygulanmasını ve dolaylı olarak dersi uygulayan öğretmenlerini genel itibari ile başarılı buldukları görüşünü belirtmiştir. Tok (2013)'un çalışmasında bazı öğretmenler, haftalık ders yükünün artmasının öğrencileri olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ders saatlerinin belli bir süre uzatılmasından dolayı teneffüsler çok kısa olmakta ve öğrenciler dinlenememekte ve yeni derse motive olamamaktadır.

Liselerde ders saatlerinin normal olduğu, genel kültür derslerinin artması gerektiği ve ders sürelerinin uzun olduğunu belirtenler bulunmaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu okulunda yeterince seçmeli dersin olmadığını ifade etmiştir. Çapar'a (2015) göre her bir bireyin toplumda mutlu olabilmesi için kendi yetenek ve ilgileri doğrultusunda eğitim alması, toplumun refahı ve gelişimi için gereklidir. Ayrıca seçmeli dersleri okul idaresinin belirlediği ve seçmeli derslerin belirli dersler arasından öğrenci çokluğuna göre belirlendiği şeklinde görüşler ortaya çıkmıştır. Ercan (2016)'ın çalışmasında da öğretmenler, görev yaptıkları okuldaki öğrencilerin, kısmen okul idaresinin önerdiği dersleri seçtiklerini ifade etmiştir. Badur (2014)'un araştırmasında öğretmenler, öğrencilerin ve velilerin seçtiği seçmeli derslerin hepsi için derse girebilecek branşta öğretmen temin edilememekte olduğunu belirtmiştir. Çamlıbel (2015)'in çalışmasında seçmeli derslere uygun fiziksel mekânlar olmaması nedeni ile müfredattaki seçmeli derslerin bazılarının zorunlu olarak seçildiği ve böylece seçmeli ders uygulamasının amacına ulaşmadığı ifade etmiştir. Kılınç (2014) seçmeli dersler belirlenirken öğretmen durumuna göre seçimlerin engellenmesi için ihtiyaç duyulan alanlarda öğretmen atamalarının yapılması gerektiğini belirtmiştir. Topdemir (2014)'in çalışmasında yöneticiler, seçmeli derslerin belirlenmesinde ve mevcudun artması ile bu derslere öğretmen bulmakta güçlük çektiklerini belirtmiş ve bazı öğrencilerin istekleri yerine öğrencilerin okuldaki öğretmen durumuna göre ders seçmek zorunda kaldığını belirtmiştir. Uygulamayla birlikte ortaya çıkan öğretmen eksikliğinden yakınmışlardır.

Öğrencilerin bir kısmı lisede aldıkları mesleki eğitimle birlikte mesleki becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Bir kısmı da mesleki becerisinin gelişmediğini ifade etmiştir. Öğrencilerin bir kısmı aldıkları mesleki eğitimle beraber bir alanda

uzmanlaştığını ifade etmiştir. Fakat mesleki bir alanda uzmanlaşmadığını ifade edenlerde bulunmaktadır.

Üniversite sınavına hazırlık sürecinde öğrencilerin büyük kısmı okullarındaki eğitimin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bazı öğrencilerin de üniversiteye hazırlık sürecinde ek destek olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler ise okullarının üniversite sınavı sürecinde verdikleri eğitimin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Güven (2012, s.22)'e göre üniversite sınavı ve özel dersane sistemine çözüm bulunamayacaktır.

Öğrencilerin Lise Eğitiminin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri

Lise eğitiminin zorunlu olması ile ilgili olarak öğrencilerin büyük kısmı liselerin zorunlu olması ile beraber ülkedeki eğitim seviyesinin artacağı ve liselerin zorunlu olmasının doğru olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca lisenin zorunlu olmasının amacına ulaştığı, erken evlilikleri önlediği, kırsalda okumak isteyen çocuklar için faydalı olduğu, herkesin lise mezunu olacağı, insanların dünyaya bakış açısının değişeceği ve lisenin zorunlu olması ile öğrencilerin kontrol altında tutulduğu şeklinde olumlu görüşler belirtilmiştir. Buyankara (2015) çalışmasında fiziksel büyüme ve erken evliliğin kız çocuklarının ortaöğretime devam etmemesinde kırsal bölgede etkili olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca kadına biçilen cinsiyet rolleri nedeniyle “kadın kısmı okumaz” anlayışının bazı yörelerde halen etkili olduğunu belirtmiştir. Lise eğitiminin zorunlu olması ile ilgili olumsuz görüş olarak ise okullarda disiplin sorunlarının arttığı, lisenin zorunlu olmasının amacına ulaşmıyor olduğu ve okumak istemeyen kişiler için zaman kaybı olduğu şeklinde görüşler ifade edilmiştir. Lise eğitiminin zorunlu olmasının olumsuz bir yönü olmadığını ifade edenlerde bulunmaktadır. Tok'un (2013) araştırmasında öğrencilerin büyük kısmının yeni eğitim sistemi hakkında düşünceleri olumsuzdur.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullarının Fiziki Altyapısı ile İlgili Görüşleri

Öğrencilerin tamamı okulunda internet olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu okul binasının durumunun iyi olduğunu ifade etmiştir. Sınıfının yeterli olduğunu ve okuldaki fiziki altyapının yeterli olduğunu belirtenlerde bulunmaktadır. Fakat sınıfın yeterli olmadığı, sınıf ortamının iyi olmadığı, okul binasının yetersiz olduğu ve meslek sınıfının yetersiz olduğu şeklinde görüşlerde bulunmaktadır.

Öğrencilerin büyük kısmı okullarında spor salonu olmadığını fakat okul bahçesinde bir oyun alanı olduğunu ifade etmektedir. Okulunda spor salonu olduğunu ifade edenlerde bulunmaktadır. Okulunda oyun alanının olmadığı şeklinde görüşlerde bulunmaktadır. Çamlıbel (2015)'in araştırmasında öğretmenler, 12 yıllık zorunlu eğitim uygulaması ile okullarda sosyal faaliyetlerin olumsuz olarak etkilendiği, ders saatlerinin artmasının öğrencilerin sosyal faaliyetlere ayırdıkları zamanı azalttığı ve dolayısıyla fiziksel ve psikolojik bir ihtiyaç olan sosyal faaliyetlerin son derece kısıtlandığını vurgulamaktadır.

Öğrencilerin Okul Hayatında Ailenin ve Öğretmenlerin Rolü ile İlgili Görüşleri

Öğrencilerin büyük çoğunluğu meslek seçiminde ailesi ile ortak bir karar aldıklarını ifade etmiştir. Meslek seçiminde ailesinin karışmadığını ifade edenlerde bulunmaktadır.

Öğrencilerin büyük kısmı akademik başarısında ailesinin olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Bazı öğrenciler ise ailesinin durumunu takip ettiğini, bazı öğrenciler ise akademik başarısından ailesinin etkisi olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin tamamı, ailelerinin kendilerini maddi ve manevi yönde desteklediklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin çoğunluğu öğretmenlerinin kendilerine eğitim hayatında destek olduğunu belirtmiştir. Buyankara (2015) çalışmasında öğretmenlerin, öğrencilere olan desteğinin onların okula olan ilgilerini artırdığını ifade etmiştir. Yalnızca sevdiği öğretmenin kendisine desteği olduğunu ifade eden öğrenciler olduğu gibi öğretmenlerin desteklerinin olmadığı şeklinde görüş belirten öğrenciler de bulunmaktadır.

Öğrencilerin büyük kısmı öğretmenlerinin meslek seçiminde kendilerine bilgilendirme yaptığını, akademik başarılarında öğretmenlerin etkisi olduğunu ve öğretmenlerinin düşünce gelişimlerinde etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile İlgili Görüşleri

Ortaöğretimin zorunlu öğretim kapsamına alınmasına ilişkin yönetici görüşleri incelendiğinde liselerin zorunlu olmasının doğru olduğunu, okullaşmanın düşük olduğu yerlerde faydalı olacağını, kızların erken evlendirilmesine ve okula gönderilmemelerine çözüm olacağını, çağdaş eğitim seviyelerine ulaşmak için gerekli olduğunu ifade

edenler bulunmaktadır. Fakat okul yöneticilerinin bir kısmı ise zorunlu ortaöğretimin sanayide ara eleman eksikliği oluşturacağını, zorunlu olmasının doğru olmadığını, işsiz ve vasıfsız insan sayısında artış olacağını belirtmektedir. Bu bulguya benzer şekilde Tok (2013)'un çalışmasında da yöneticilerin büyük kısmı zorunlu ortaöğretimi olumsuz bulmuştur. Topdemir (2014)'in araştırmasında da yöneticilerin çoğunluğu 12 yıllık zorunlu eğitimi olumsuz bulmaktadır.

Bazı okul yöneticileri ortaöğretim zorunlu yapılırken planlamanın yapıldığını, zorunlu ortaöğretimin devletin kalkınma planları arasında zaten olduğunu belirtmiştir. Fakat diğer yöneticilerimizden bunun tam tersini ifade edenler bulunmaktadır. Bazı yöneticilerimiz zorunlu ortaöğretime geçilirken planlamanın aceleyle yapıldığını, bazıları da planlamanın yapılmadığını belirtmektedirler. Topdemir'in (2014)'in araştırmasında yöneticiler, yeni sistemin plansız ve hızlı bir şekilde hayata geçirildiğini ifade etmiştir. Bazı yöneticilerimizde zorunlu ortaöğretime bazı liseleri ön plana çıkarmak amacıyla geçildiğini ifade etmektedir. Ortaöğretimin zorunlu olmasından sonra geçiş süreci hakkında okul yöneticilerimizin herhangi bir olumlu görüş belirtmedikleri görülmüştür. Olumsuz görüş olarak ise zorunlu ortaöğretime geçerken geçiş sürecinin hızlı olduğunu, geçiş sürecinde aksaklıkların yaşandığını belirtenler bulunmaktadır. Başaran'ın (2016) araştırmasında öğretmenler ve yöneticiler, sistem hakkında hem kendilerinin hem de velilerin yeteri kadar bilgilendirilmediklerini düşünmektedirler. Bazı okul yöneticilerimiz geçiş sürecinde altyapının hazırlanmadığını, bazı yöneticilerimiz okullarda öğretmen anlamında eksiklik ve fazlalık oluştuğunu belirtmişlerdir. Badur (2014)'un çalışmasında, 12 yıllık kesintisiz eğitime gerekli altyapı çalışmaları gerçekleştirilmeden geçildiği, bu nedenle de teknik ve fiziksel altyapı konusunda sorunlar yaşandığının belirlendiği ayrıca derslik sıkıntısı nedeniyle sınıf mevcutlarının arttığı sonucuna ulaşmış olması bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Hizmet içi eğitim açısından ise bazı yöneticilerimiz zorunlu ortaöğretime geçerken hizmet içi eğitim aldıklarını, bir yöneticimiz ise kendisinin inceleyerek öğrendiği ifade etmektedirler. Fakat yöneticilerin büyük kısmı kendisinin zorunlu ortaöğretime geçilirken herhangi bir hizmet içi eğitim almadığını ifade etmektedir. Badur (2014)'un araştırmasında da eğitim sistemine öğretmenlerin uyum sağlaması açısından gerekli eğitim ve seminerler düzenlenmesi gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır.

Ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte yöneticilerin birkaç tanesi Anadolu liselerinin başarısını koruduğunu, bir yöneticimiz ise genel liselerde bir problem olmadığını belirtmişlerdir. Fakat bazı yöneticilerimiz genel liselerde öğrenci profilinin değiştiğini, bazıları ise genel liselerde öğrenci sayısının arttığını ifade etmişlerdir.

Yöneticiler meslek liselerinin ortaöğretimin zorunlu olmasından sonra meslek liselerinin isminin başına Teknik Anadolu getirildiğini ve bölge şartlarına göre alanlarda değişiklik yapılabildiğini ifade etmektedir. Zorunlu ortaöğretimden sonra meslek liselerine hiçbir okulu kazanamayan öğrencilerin geldiğini, bu okullarda disiplin sorunlarının oluştuğunu, bu okullara bilinçli olarak gelinmediğinin ve isminin başında yer alan Anadolu ibaresinden dolayı Anadolu lisesi sanıp gelenlerin olduğu şeklinde görüşler de ifade edilmiştir. Badur (2014) araştırmasında, 12 yıllık zorunlu eğitim sisteminde okul yönetiminde karşılaşılan sorunların daha fazla olduğu ve olumsuz davranış sergileyen öğrenci sayısında artış yaşandığı görüşünü belirtmiştir.

Yöneticiler, ortaöğretim zorunlu olduktan sonra özel okullarda öğrenci sayısının arttığını, özel liselerin Temel, Anadolu ve Fen isimlerini aldıklarını, özel okul sayısının arttığını, devletin üzerindeki yükü azaltacakları ve seviyesi düşük ama durumu iyi olan çocukların buraya yönlendirildiğini ifade etmiştir. Fakat bazı yöneticilerimiz ise özel liselerin haksız rekabete yol açtığını, bu okullarda devamsızlığa müsaade edildiğini ve notların şişirildiğini belirtmektedir. Ayrıca bu okulların dersane kültürü ile okul kültürü arasında bocaladıkları ifade edilmektedir.

Yöneticilerin büyük kısmı ortaöğretim zorunlu olduktan sonra okullarının teknolojik altyapı olarak yeterli olduğunu ifade etmektedirler. Okul binasının ve dersliklerin yeterli olduğu ve birkaç okulun oyun alanının olduğu şeklinde görüşlere ulaşılmıştır. Fakat bazı okul yöneticilerimiz ise zorunlu ortaöğretime geçildikten sonra okullarında sosyal alanları kapattıklarını, okullarının kapasitesinin yetmediğini, okullarında spor salonu olmadığını, okullarda öğrenci sayısının arttığını ve bazı okulların eğitim öğretime uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Başaran (2016) da araştırmasında yeni sistemle birlikte eğitim ortamlarında (okul binası, derslik) fiziki yetersizlik oluştuğu ve sistemin uygulanmasında kalabalık sınıf ortamlarının sıkıntı yarattığı görüşüne ulaşmıştır. Çamlıbel (2015) de çalışmasında 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasından önce okulların fiziksel açıdan hazır olmadığını, mevcut fiziksel koşulların yaş gruplarına uygun olmadığını, okulda derslikler dışında kullanılan

laboratuar, BİT laboratuvarları gibi birimlerin de sınıflara dönüştürüldüğünü ve bu durumun da okulların fiziksel durumunu olumsuz olarak etkilediğini ifade etmektedir. Yine Topdemir (2014)de araştırmasında 12 yıllık zorunlu eğitim sonrası fiziki donanım ve altyapı yetersizliğine dair görüşlere ulaşmıştır.

Genellikle yöneticiler ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte eğitim programında değişikliğe gidildiği görüşünü ifade etmiştir. Ayrıca yeni bir programın tasarlanma aşamasında olduğu belirtilmektedir. Bazı yöneticilerimiz ise zorunlu ortaöğretime geçilirken, eğitim programında değişiklik olmadığı, eğitim programında değişikliğin olduğu fakat yeterli olmadığını, bütün liselerde aynı müfredatın olmasının yanlış olduğunu ve yapılan değişikliklerin ihtiyaca yönelik olmadığını belirtmişlerdir. Tok (2013)'un çalışmasında yöneticiler, yeni eğitim sistemi hakkında eğitim programlarını açısından olumsuz bulmuştur.

Ortaöğretime geçiş sistemi hakkında yöneticilerimizin çoğunluğu liseye geçiş aşamasında sınav olmasını gerektiğini belirtmektedir. Bazı yöneticilerimiz ise sınav olmazsa eğer bir kriterin bulunması gerektiğini ifade etmektedirler.

Yöneticilerin, rehber öğretmenlerin öğrencileri mesleki gelişimleri açısından bilgilendirdiklerini, okullarda kariyer günleri yapıldığını ifade ettikleri görülmektedir.

Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması Sonucunda Eğitimin Niteliği ile İlgili Görüşleri

Yöneticiler, zorunlu ortaöğretime geçildikten sonra eğitimin kalitesinin olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir. Başaran'ın (2016) araştırmasında öğretmenler, sistemi başarısız bulduklarını ve öğrencilerin akademik başarılarına katkı sunmayacağı ifade etmişlerdir. Ayrıca zorunlu ortaöğretime geçildikten sonra lisede okuma bilmeyen öğrencilerin olduğu, sınıf geçme sisteminin de eğitimi olumsuz etkilediği, sınıflarda ilgisiz öğrencilerin arttığı gibi görüşlere ulaşılmıştır. Birkaç yöneticimiz ise zorunlu ortaöğretime geçildikten sonra eğitimin kalitesinin olumsuz etkilenmediğini ifade etmektedirler. Başaran (2016)'ın araştırmasında ise yöneticiler yeni sistemin öğrencileri için atılmış olumlu bir adım olduğunu düşünmektedir.

Ortaokuldaki akademik başarının liseye yansımaları açısından herhangi bir olumlu görüş bulunmamaktadır. Olumsuz görüş olarak ise ortaokulda notların abartılı olduğu,

gerçeği yansıtmadığı, velilerin düşük nota itiraz ettiği ve özel okullarda daha fazla şişirme notlar verildiği görüşleri belirtilmiştir.

Temel dersler açısından okul yöneticilerimizden sadece 1 kişi öğrencilerin Lise 1’de yeterli olduğunu ifade etmektedir. Fakat yöneticilerin büyük kısmı ise öğrencilerin Lise 1’de yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca zorunlu ortaöğretime geçildikten sonra meslek liseleri öğrencilerinin daha fazla yetersiz olduğu, devamsızlık ve sınıf tekrarı sorununun olduğu görüşleri ifade edilmektedir.

Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınması ile Beraber Türk Eğitim Sistemindeki Değişiklikler ile İlgili Görüşleri

Ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte eğitim sistemi açısından bazı yöneticilerimiz bütün liselerin Anadolu Lisesi olduğunu, okulların kapasitesinin artırıldığını ve kız öğrenci sayısının arttığını ifade etmektedirler. Fakat bazı yöneticilerimiz ise zorunlu ortaöğretime geçilirken eğitim sisteminde herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile beraber Türk Eğitim Sisteminde hangi değişiklikler olduğuna yönelik yeterince bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür.

Okul Yöneticilerinin Ortaöğretimin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri

Ortaöğretimin zorunlu olmasının sağladığı olumlu görüşler incelendiğinde yöneticiler zorunlu ortaöğretime geçildikten sonra üniversite ve öğrenci sayısının arttığı, kırsaldaki çocukların okula kazandırıldığı, zorunlu ortaöğretimin olumsuz bir özelliği olmadığı şeklinde görüşleri ifade etmişlerdir. Fakat zorunlu ortaöğretime geçildikten sonra ara eleman sıkıntısı oluştuğu, fiziksel ortamın olumsuz etkilendiği, eğitimin kalitesinin olumsuz etkilendiği, kırsaldan şehre insanların göç ettiği, vasıfsız insanların oluştuğu, çocukların zorla okula getirildiği ve devamsızlık sorunu oluştuğuna dair görüşlere de ulaşılmıştır. Çamlıbel (2015)’in çalışmasında da okul müdürü ve öğretmenlerin büyük bölümü, bir yeni sisteme geçişin plansız ve hızlı olmasının olumlu olmadığını, geçmişte yapılan bütün planlamaların boşa gittiğini, okulların mevcut değişime hazır olmadığını ve önlerini göremediklerini ifade etmiştir.

Okul Yöneticilerinin Öğrencilerin Ortaöğretim Hayatında Ailelerin Rolü ile İlgili Görüşleri

Yöneticiler, öğrencilerin eğitim hayatında ailelerin rolüne ilişkin olarak boşanmış ailelerin çocuklarında problemler gözlemlendiği, sosyal medyanın ve dizilerin çocukları olumsuz etkilediği görüşlerini ifade etmiştir. Meslek seçiminde ailenin çocuk üzerinde baskı kurduğu, ailelerin meslek seçiminde çok etkili olduğu ve ailenin istekleri karşısında çocukların stres olduğu görüşleri ortaya çıkmıştır. Akademik başarı açısından ise ailelerin büyük kısmının çocuğunun durumunu takip ettiği, bazı ailelerin çocuklarıyla çok ilgili olmadığı, eğitilmiş velilerin çocuk üzerinde etkisinin fazla olduğu görüşleri belirtilmiştir.

Yöneticilerin büyük kısmı ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte kendilerine ek iş yükü gelmediği şeklinde görüş ifade etmiştir. Fakat öğrenci sayısı arttığından dolayı ek iş yükü olduğunu belirten görüşler de bulunmaktadır. Çamlıbel (2015)'in çalışmasında ise yöneticiler, 12 yıllık zorunlu eğitim uygulaması ile okulların artan iş yüküne karşılık yeni personel verilmemekte ve okulların temizlik sorunlarının artmakta olduğunu ifade etmiştir.

Ayrıca birer yöneticimizde velileri ikna çabasından, ikili eğitimden, devamsız öğrencilerin çoğalmasından ve disiplin sorunlarının çoğalmasından dolayı ek iş yükü olduğu şeklinde görüşlerde bulunmuşlardır. Tok (2013) tarafından yapılan çalışmada da yöneticiler, eğitimde plansızlık ve yetersiz hazırlık, seçmeli derslerle iş yükünün artması, resmi işlerin iki katına çıkması gibi nedenlerle iş yükünün arttığını ifade etmektedirler.

Okul Yöneticilerinin Açık Lise Eğitimi ile İlgili Görüşleri

Açık lise eğitimi hakkında görüşler incelendiğinde yöneticilerimiz açık lise eğitiminin gerekli olduğunu, açık lisenin zamanında okumayanlar için fırsat olduğunu, açık lise eğitim sisteminin olumlu olduğunu, açık lise eğitiminde mesleki derslerin yüz yüze verildiğini ve açık lisenin örgün eğitime devamı engellemediği görüşlerini ifade etmektedirler. Bazı yöneticilerimizin ise açık lise eğitiminin örgün eğitimin yerini tutmayacağı, açık lisenin örgün eğitimden kaçış yolu olabileceği, açık lise eğitimine örgün eğitimde problem yaşanan öğrencilerin yönlendirilebileceği, açık lisenin örgün

eğitime devamı engelleyebileceği ve açık lise sistemini olumsuz buldukları görölmüştür.

Velilerin Ortaöğretim Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri

Zorunlu ortaöğretim ile ilgili görüşler incelendiğinde velilerin çoğunluğunun genel olarak liselerin zorunlu olmasının doğru bir karar olduğunu ifade ettiği görölmüştür. Bazı veliler ise liselerin zorunlu olmasının doğru bir karar olmadığını ifade etmiştir. Bora (2012) tarafından yapılan araştırmada kız çocuklarının ortaöğretime devam etmemesine büyük oranda ailelerin karar vermekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile büyüklerinin çoğunluğu bu kararı verirken çocuklarının fikirlerine başvurmamıştır. Ayrıca okullarda altyapının yeterli olmadığı, okul alanlarının yetersiz olduğu ve binaların yetersiz olduğu şeklinde görüşler de belirtilmiştir.

Velilerin çoğunluğu zorunlu ortaöğretime geçilirken sistemin planlanmadığını belirtmektedir. Ayrıca sürekli olarak programın değiştirdiği görüşüne de ulaşılmıştır. Velilerin tamamı ortaöğretimin zorunlu olmasını televizyondan öğrendiklerini ifade etmiştir. Kılınç (2014) da aynı şekilde zorunlu ortaöğretime geçilirken velilerin yeterince bilgilendirilmediği görüşüne ulaşılmıştır. Badur (2014)'un araştırmasında katılımcılar, yeni eğitim sistemi ile ilgili yapılan değişiklikler hakkında velilerin yeterince bilgilendirilmediğini ifade etmişlerdir.

Veliler zorunlu ortaöğretim ile birlikte mesleki eğitimde eğitimin kalitesinin düştüğünü, mesleki okullara düşük profilli öğrencilerin geldiği şeklinde görüşler belirtmiştir. Fakat zorunlu ortaöğretimin mesleki eğitimi olumlu etkilediği ve mesleki eğitimde öğrencilerin hem okuyup hem meslek öğrendikleri görüşüne de ulaşılmıştır.

Genel liselerdeki eğitim hakkında veliler, zorunlu ortaöğretim ile birlikte genel liselerdeki eğitimin olumsuz etkilendiğini, genel liselerde öğrenci sayısının arttığını, özel liselere talebin arttığını ve Genel liselerin Anadolu lisesi olması ile birlikte Anadolu liselerinin sıradanlaştığını ifade etmiştir. Buyankara (2015) çalışmasında bilinçli velilerin eğitimin kalitesini sorgulamakta olduğunu ancak bu velilerin zaten çocuklarını okula göndermekte olduğunu belirtmiştir. Çocuklarını okula göndermeyen velilerin eğitimin içeriği ve kalitesiyle de pek ilgilenmemekte olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında zorunlu ortaöğretimle birlikte genel liselerdeki eğitimin olumlu etkilendiği şeklinde görüşlerde bulunmaktadır.

Velilerin büyük kısmı ortaöğretim zorunlu olmasa dahi çocuğunu liseye göndereceğini belirtmiştir. Fakat bazı veliler ise çocuğunu sadece başarılı olacağını bilirse göndereceğini ifade etmiştir. Bora (2012) da araştırmasında, kız çocuklarının ilköğretimdeki akademik başarıları ortaöğretime devam edip etmemelerinde etkili olduğu görüşüne ulaşmıştır. Buyankara (2015)'nin araştırmasında ise akademik başarı kız çocuklarının liseye gönderilmesinde kısmen etkilidir.

Velilerin Liselerin Zorunlu Eğitim Kapsamına Alınmasının Sağladığı Gelişmeler ile İlgili Görüşleri

Velilerin büyük kısmı zorunlu ortaöğretimle birlikte eğitim seviyesinin yükseldiğini belirtmiştir. Ayrıca zorunlu ortaöğretimin okula gidemeyen çocuklar açısından faydalı olacağı, ortaöğretimin zorunlu olmasıyla birlikte herkesin lise mezunu olacağı, küçük yaşta evliliklerin önleneyeceği, küçük yaşta çocukların çalıştırılmasının önleneyeceği, okullaşma oranının artacağı, çocuklarda hedef oluşturma imkânı olduğu ve devletin çocuklara sahip çıktığı şeklinde olumlu görüşler ortaya çıkmıştır. Olumsuz görüşler olarak ise zorunlu ortaöğretimle birlikte liselerde eğitim kalitesinin düştüğü, sanayide ara eleman eksikliği olduğu, işsiz insan sayısının artacağı, niteliksiz insan sayısının artacağı, başarısız çocukların olumsuz etkileneceği, velisi köyde olan çocukların kötü alışkanlıklara bulaşabileceği ve maddi imkânı olmayan ailelerin zorlanacağı şeklinde görüşlere ulaşılmıştır. Buyankara (2015) ise çalışmasında maddi imkânsızlıklar sebebiyle okula gitmeyen kız sayısında geçmişe göre azalma olduğunu ifade etmiştir. Fakat bazı aileler için bu durumun halen geçerli bir sebep olarak durmakta olduğunu da belirtmiştir.

Velilerin Öğretmenlerin ve Ailenin Eğitim Sürecindeki Rolü ile İlgili Görüşleri

Öğretmenin eğitim sürecindeki rolü hakkında velilerin çoğunluğu, çocuğunun akademik başarısında öğretmenin etkisi olduğunu belirtmiştir. Fakat çocuğunun akademik başarısında öğretmenlerin etkisinin azaldığı, sadece sevdiği öğretmenlerin çocuğunun üzerinde etkisi olduğu ve artık çocuğunun akademik başarısında internetin etkisinin arttığı şeklinde görüşler beyan eden veliler de olmuştur. Başkaya (2016)'nin araştırmasında veliler ile öğretmenlerin beklentilerinin uyuşmadığı, bununda sistemimizin sınav odaklı olmasından kaynaklandığı şeklinde görüşlere ulaşılmıştır.

Meslek seçimi hakkında velilerin çoğunluğu, öğrencilerin meslek seçiminde öğretmenleri tarafından bilgilendirildiğini ifade etmektedir. Fakat velilerden çocuğunun meslek seçimi hakkında öğretmenler tarafından bilgilendirilmediğini ifade edenlerde bulunmaktadır.

Velilerin büyük kısmı çocuğunun lisede alan seçiminde öğretmenler tarafından yeterince bilgilendirildiğini belirtmiştir. Ayrıca veliler çocuğunun düşünce gelişiminde öğretmenlerinin etkisi olduğu şeklinde görüş belirtmiştir. Fakat bazı veliler çocuğunun düşünce gelişiminde öğretmenlerinin etkisi olmadığını düşünmektedir.

Ailenin eğitim sürecindeki rolü hakkında velilerin tamamı çocuğuna maddi ve manevi yönden destek olduğunu belirtmiştir. Bora (2012) araştırmasında maddi durumu kötü olan ailelerin çocuklarını okutmada tercihlerini erkek çocuklardan yana kullandığını ayrıca ailenin maddi durumunun kötü olmasının kız çocuklarının okullaşmamasında önemli bir etken olduğunu ifade etmiştir.

Meslek seçimi aşamasında velilerin çoğunluğu çocuğu ile ortak karar vereceklerini ifade etmiştir. Fakat bazı veliler ise çocuğunun meslek seçimi aşamasında kararı çocuğuna bırakacağını belirtmiştir.

Akademik başarı açısından ise velilerin tamamı çocuğunun durumunu takip ettiğini belirtmiştir. Ayrıca çocuğuna derslerinde yardımcı olduğu, çocuğuna özel ders aldirdığı, çocuğunun arkadaş ortamını takip ettiği, çocuğuyla ilgilenemediği ve çocuğunun başarısına katkısı olmadığı şeklinde görüşlere de ulaşılmıştır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırma sonunda, öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilerin ortaöğretim kademesinin zorunlu olması hakkındaki görüşleri aşağıda belirtildiği gibidir.

Öğretmenlerin Ortaöğretim Kademesinin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenler, genel olarak ortaöğretimin zorunlu olmasını yanlış bulduklarını ifade etmiştir. Ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte öğrenci seviyesinde ciddi düşüş gözlemlenmiştir. Fakat bir kısım öğretmenler ise ortaöğretimin zorunlu olmasını doğru bulduklarını belirtmiştir.

Öğretmenlere göre zorunlu ortaöğretime geçilirken gerekli planlamalar yapılmamıştır. Yeni eğitim sistemine geçilirken alınan kararların siyasi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca zorunlu ortaöğretime geçiş sürecinin çok hızlı olduğu ifade edilmiştir. Yeni sisteme geçilirken öğretmenlere 4+4+4 kademeli eğitim hakkında hizmet içi eğitim verilmemiştir.

Öğretmen görüşlerine göre, zorunlu ortaöğretim ile birlikte genel liseler, meslek liseleri ve imam hatip liselerinin adlarının başına “Anadolu” kelimesi getirilmiştir. Ortaöğretimin zorunlu olması sonucunda genel liseler ve meslek liseleri olumsuz etkilenmiştir. Genel liseler ve meslek liselerinde davranış problemleri artmıştır. Ayrıca bu liselerde eğitim kalitesinin düştüğü aynı zamanda öğrenci seviyesinin de düştüğü ifade edilmiştir. Hatta meslek liselerinde okuma yazma bilmeyen öğrenciler olduğu ifade edilmiştir. Ortaöğretimin zorunlu olması sonucunda istedikleri okullara yerleşemeyen öğrenciler özel okulları tercih etmiştir. Dolayısıyla özel okullara talep artmıştır. Özel okullara bilinçli velilerin çocuklarını gönderdikleri ifade edilmiştir. Ayrıca özel okullardaki eğitimin nitelikli olmadığı ifade edilmiştir.

Ortaöğretimin zorunlu olmasına liselerin büyük kısmı fiziki altyapı olarak ve teknolojik açıdan yeterlidir. Fakat bazı liseler fiziki şartlar açısından yetersizdir. Ayrıca liselerin zorunlu olması ile birlikte sınıflarda öğrenci sayısı artmıştır ve öğrenme ortamları olumsuz etkilenmiştir.

Yeni eğitim sistemiyle birlikte eğitim programlarının güncellendiği ifade edilmiştir. Fakat farklı türden liselerde 9. sınıflarda aynı müfredatın olmasının yanlış olduğu belirtilmiştir. Fen lisesi öğrencileri ile meslek lisesi öğrencilerinin 9. sınıfta aynı ders içeriklerini görmesinin yanlış olduğu belirtilmiştir.

Liselere geçiş sisteminin sınavla olması gerektiği ifade edilmiştir. Fakat yapılacak sınavın seçici olması gerektiği belirtilmiştir. Liselerde öğrencilere mesleki rehberlik olarak yeterince bilgi verilmektedir. Öğretmenlerin büyük kısmı öğrencilere meslekler hakkında bilgilendirme yapıldığı ve meslek tanıtım toplantılarının yapıldığını ifade etmişlerdir.

Ortaöğretimin zorunlu olmasının liselerde eğitimin niteliğini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Eğitimin niteliği, bütün liselerde sınıfların ve okulun artan öğrenci sayısı sonucu olumsuz etkilenmektedir. Meslek liselerinde ise hem artan öğrenci sayısı hem de isteksiz öğrenciler ile birlikte eğitimin niteliğinin olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Liseye geçiş aşamasında ortaokulda öğrenci notlarının abartılı olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle özel ortaokul ve liselerde öğrenci notlarının abartılı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin liseye başladıklarında temel derslerde yetersiz oldukları ortaya çıkmıştır.

Yeni eğitim sistemi ile birlikte eğitim sisteminde ve mesleki eğitimde bir değişiklik olmadığı sadece okulların adlarının değiştiği ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin Türk Eğitim Sisteminde hangi değişiklikler olduğuna yönelik yeterince bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür.

Zorunlu ortaöğretim sayesinde öğrencilerin okulda kontrol altında olduğu ve kötü alışkanlıklardan korunduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Fakat aynı zamanda zorunlu ortaöğretim ile ara eleman eksikliği olduğu ve nitelikli ara eleman olmaması nedeniyle işsizlik oranının arttığı görüşleri de belirtilmiştir.

Öğrencinin eğitim hayatında ailesinin rolü önemlidir. Aile baskısı çocukları olumsuz etkilemektedir. Çocuklarıyla ilgili aileler olduğu kadar ilgisiz aileler de olduğu görüşüne ulaşılmıştır. Meslek seçiminde aile çocuk üzerinde baskı kurmaktadır. Daha çok para kazandıran ve popüler meslekleri seçmeleri istenmektedir. Çocukların istekleri

göz ardı edildiğine dair görüşlere ulaşılmıştır. Çocuğuyla ilgili ailelerin, öğrencinin akademik başarısında etkili olduğu belirtilmiştir.

Açık lise eğitim sistemi gereklidir. Fakat örgün eğitimi engelleyip engellemeyeceği konusunda ortak bir fikir yoktur. Okumayanlar için ikinci bir fırsat olduğu ve hem çalışıp hem okumanın mümkün olduğu bir sistem olduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin Ortaöğretim Kademesinin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri

Öğrenciler liseye geçiş aşamasında lise türleri hakkında yeterince bilgilendirilmemektedir. Liseye geçiş aşamasında sınav olmalı görüşü ortaya çıkmıştır. Puanı yüksek bir liseye yerleşen öğrenciler ilgi ve yeteneklerine uygun bir okula geldiğini düşünürken diğer liselerdeki öğrenciler ise ilgi ve yeteneklerine uygun bir okula gelmediklerini ifade etmiştir. Öğrenciler genel olarak lise tercih ederken ilerisi için kariyer planları yapmaktadır. Öğrenciler liseyi seçerken ailelerin destekleri ve etkilerinin fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerin liseyi seçerken arkadaşlarının ve sosyal çevrelerinin kararlarında etkili olmadığı ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler lise eğitiminde aldığı eğitimin yeterli olduğunu düşünmektedir. Fakat meslek liselerindeki öğrenciler okullarında genel derslerin eğitiminde yeterli eğitim verilmediğini ifade etmiştir. Okullarda sosyal aktivitelere yeterince yer verilmemektedir.

Liselerde derslerin içeriği yeterli bulunmaktadır. Derslerin içeriğinin günlük hayatta kullanım açısından öğrencilerden ortak bir görüş çıkmamıştır. Ayrıca ders saatlerinin çok fazla olduğu ve yeterince seçmeli ders olmadığı ortaya çıkmaktadır. Seçmeli dersleri öğrencilerin kendisi belirleyememektedir. Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki açıdan becerilerinin geliştiği ve bir alanda uzmanlaştıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin üniversite sınavına hazırlık sürecinde okuldan aldıkları eğitimin yeterli olmadığı ve ek desteğin gerekli olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrenciler tarafından liselerin zorunlu olmasının doğru olduğu düşünülmektedir. Ülkedeki eğitim seviyesinin artacağı ifade edilmiştir. Okulların büyük kısmında teknolojik altyapı ve fiziki altyapı yeterlidir. Öğrencilerin meslek seçiminde ailelerin etkisi büyüktür ve akademik başarılarında büyük katkıları olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin meslek seçiminde öğretmenlerinde bilgilendirme yaptığı ve akademik başarılarında payı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yöneticilerin Ortaöğretim Kademesinin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri

Ortaöğretimin zorunlu olması doğrudur. Fakat ara eleman eksikliği ve vasıfsız eleman fazlalığı oluşturacaktır. Zorunlu ortaöğretime geçilirken planlama yapılmamıştır. Geçiş süreci çok hızlı olmakla birlikte bazı aksaklıkların olduğu ve altyapının yetersiz olduğu şeklinde görüşler ortaya çıkmıştır. Yeni eğitim sistemi hakkında yöneticiler hizmet içi eğitim almamıştır. Liselerin sadece adı değişmektedir. Liselere gelen öğrenci profilinde düşüş gözlenmektedir. Özellikle meslek liselerine hiçbir okulu kazanamayan öğrenciler gelmektedir. Dolayısıyla liselerdeki eğitimin kalitesi olumsuz etkilenmiştir. Zorunlu ortaöğretim ile birlikte özel liselere talep artmıştır. Bu okullardaki eğitimin kaliteli olmadığı düşünülmektedir. Okulların büyük çoğunluğunda eğitim ortamı yeterlidir. Fakat bazı okullarda sıkıntılar yaşanmaktadır. Spor salonu ve sosyal aktiviteler açısından okullarda yeterli alan olmadığı görüşüne ulaşılmıştır. Yeni sistemle birlikte değişikliğe gidilen eğitim programı yeterli bulunmamıştır. Ortaöğretime geçiş sisteminde sınav yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Okullarda öğrencilere yeterince mesleki rehberlik yapılmakta olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Okul yöneticilerinin ifadelerinden anlaşıldığı üzere ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile beraber Türk Eğitim Sisteminde çok fazla bir değişikliğin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Zorunlu ortaöğretim ile birlikte üniversite sayısının ve öğrenci sayısının arttığı, kırsaldaki çocukların okula kazandırıldığı şeklinde görüşlere ulaşılmıştır. Öğrencilerin meslek seçiminde ailelerin etkisinin fazla olduğu ve akademik başarılarında çok etkili oldukları görüşlerine ulaşılmıştır. Ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte yöneticilere ek iş yükü oluşmadığı ortaya çıkmıştır. Yöneticilerden ortaöğretimin zorunlu olması ile birlikte ek iş yükü oluştuğuna dair görüşler de bulunmaktadır. Açık lise eğitiminin gerekli olduğu görüşüne ulaşılmıştır. Açık lise eğitiminin olumlu yanları olduğu kadar örgün eğitimden bir kaçış yolu olabileceği bilgisine ulaşılmıştır.

Velilerin, Ortaöğretim Kademesinin Zorunlu Olması ile İlgili Görüşleri

Ortaöğretimin zorunlu olması velilerin büyük kısmı tarafından olumlu bulunmaktadır. Zorunlu ortaöğretime geçilirken planlama yapılmadığı görüşüne ulaşılmıştır. Veliler yeni eğitim sistemini televizyondan öğrendiklerini ifade etmiştir.

Meslek liselerinde eğitim kalitesinin düştüğü görüşüne ulaşılmıştır. Fakat genel olarak eğitim seviyesinin yükseldiği görüşü ortaya çıkmıştır. Velilerin büyük kısmının ortaöğretim zorunlu olmasa dahi çocuğunu okula göndereceği görüşüne ulaşılmıştır.

Ortaöğretimin zorunlu olmasının birlikte okula gidemeyen çocuklar için, kız çocukları için, erken evlilikleri önlemek açısından olumlu olacağı düşünülmektedir. Olumsuz olarak ise ara eleman eksikliği oluşacaktır, işsiz insan artacaktır gibi görüşlere ulaşılmıştır. Veliler çocuklarının eğitim hayatında öğretmenlerin etkisi olduğunu belirtmiştir. Veliler, çocuklarının eğitim hayatında ve meslek seçiminde destek olacaklarını ifade etmişlerdir.

Öneriler

Ortaöğretimin zorunlu olması üzerine öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilerin görüşleri doğrultusunda elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

Uygulayıcılar İçin Öneriler

Eğitim sistemlerinde değişimler yapılırken çok geniş katılımlı bir planlamanın yapılması gerekir. Yeni eğitim sistemine geçilirken gerekli fiziki altyapı ve teknolojik altyapı hazırlanmadan değişikliğe gidilmemesi gerekir. Geçiş sürecinin çok kısa tutulmaması önerilir. Ayrıca yapılan değişiklikler hakkında öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilere gerekli hizmet içi eğitim ve bilgilendirilmelerin yapılması gerekir.

Zorunlu ortaöğretim çoğu lisede eğitim kalitesini düşürmüştür. Okullarda eğitimin kalitesini artıracak çalışmalar yapılmalıdır. Fen liseleri ve Anadolu liselerini kazanamayan öğrencilerin bir kısmı meslek lisesi veya İmam-hatip lisesine gitmek istemediği için zorunlu olarak özel okula gitmektedir. Yeni Anadolu liselerinin açılması ya da Anadolu liselerindeki kontenjanların uygun şartlar altında artırılması belli bir seviyedeki öğrenciler için olumlu katkı sağlayacaktır. Belli bir akademik başarının altında olup Anadolu liselerini kazanamayan ve meslek liselerine gitmek istemeyen öğrenciler için yeniden bazı merkezlerde genel liseler açılabilir. Bu konuda gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Fiziki şartların yetersiz olduğu ve sınıfların kalabalık olduğu okulları rahatlatmak için yeni okullar yapılmalıdır. Eğitim programları öğrencinin ve çağın gereksinimlerine göre sürekli güncellenmelidir. Ortaöğretime geçiş sınavı devam

etmelidir. Çünkü mevcut not sisteminin yeterince adil olmadığı görüşülen kişiler tarafından belirtilmektedir.

Lise öncesi ortaokulda ve özel okulların orta ve lise kısımlarında notların haksızlıklara yol açmaması adına abartılı olmaması gerekir. İl genelinde bazı yazılı sınavlar merkezi yapılmaktadır. Bu sınavların sayısı artırılırsa bazı haksızlıklara engel olunabileceği düşünülmektedir. Öğrenciler liseye başladıklarında temel derslerde yetersiz bulunmaktadır. Akademik başarısı düşük öğrencilere lisedeki temel derslere hazırlayıcı yeni kurslar açılabilir. Bu konuda gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Zorunlu ortaöğretim ile birlikte ara eleman eksikliği ve işsizlik oranının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki liselerde ve genel liselerde yönlendirmenin daha profesyonel bir şekilde yapılması gerekir. Öğrencilerin büyük kısmı üzerinde meslek seçerken ve akademik eğitimde ailelerin baskı kurduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Rehberlik servislerinin ve okul yönetiminin okul aile işbirliği üzerinde daha fazla durarak velileri bilgilendirme yoluna gitmeleri gereklidir. Açık lise eğitimini fırsat bilerek özellikle kırsal kesimde çocukların örgün eğitimden uzaklaştırılmasına fırsat verilmemelidir.

Öğrencilere lise tercihi yaparken lise türleri hakkında yeterince bilgi verilmelidir. Öğrencilerin başarısına denk bir okula yerleşmeleri için okul yönetimi tarafından öğrencilerine lise gezileri, liselerdeki öğretmen ve öğrenciler ile toplantılar, velileri bilgilendirme toplantıları yapılabilir. Bütün liselerdeki öğrencilerin aynı üniversite sınavına girmelerinin yanlış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fen lisesi öğrencileri yoğun matematik ve fen bilimleri dersleri alırken meslek lisesi öğrencileri daha çok mesleki dersleri almaktadır. Böylelikle aynı sınava giren iki öğrenci grubu arasında haksız bir rekabet oluşmaktadır. Mesleki liselere yapılacak farklı bir sınavın ve farklı bir üniversiteye yerleştirme sürecinin çözüm olabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden öğrenciler aldıkları eğitime uygun bir sınava girmelidir. Meslek liselerinde matematik ve Türkçe gibi temel derslerin ağırlığının artırılması gerekir. Okullarda daha çok sosyal aktivitelere yer verilmesi gerekir. Ders saatleri ve süreleri kısaltılmalıdır. Seçmeli dersler öğrenci isteklerine göre belirlenmeli ve seçmeli ders sayısı artırılmalıdır. Üniversiteye hazırlık sürecinde öğrencilere ek destek verilmelidir.

Öğrenciler sanat ve spor açısından desteklenmelidir. Düşük profilli öğrenciler çıraklık okuluna yönlendirilmelidir. Mesleki eğitime daha çok önem verilmelidir. Öğrencilerin ilgi duyduğu alana yönelebilmesi gerekir. Liseler arasında geçiş mümkün olmalıdır. Seviyesi düşük olan öğrencilerin bir meslek ile paralel bir eğitim alması gerekir. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili tedbirlerin alınması gerekir. İlkokul ve ortaokullarda kaynaştırma öğrencileri için destek odası bulunmaktadır. Liselerde de destek odaları kurulabilir ve bu öğrencileri yakından takip etmesi amacıyla özel eğitim öğretmeni görevlendirilebilir. Son olarak ise eğitim sistemindeki değişiklikler bilimsel veriler ışığında gerçekleştirilmelidir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

Türkiye’de ortaöğretim modelinin nasıl olması gerektiği konusunda araştırma yapılabilir.

Liselerde disiplin sorunlarının nedenleri ve çözüm önerileri konusunda araştırma yapılabilir.

Türkiye’de liselerde okutulan dersler ile Avrupa ülkelerinde liselerde okutulan derslerin karşılaştırılması konusunda araştırma yapılabilir.

Mesleki teknik liselere öğrenciler ve velilerin ilgisinin azalmasının nedenleri konusunda araştırma yapılabilir.

8 yıllık kesintisiz eğitim sistemi ile 12 yıllık zorunlu eğitim sisteminin sonuçları konusunda araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş. ve Küçükali, R. (2009). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Ada, S., Baysal, Z. N. ve Şahenk, S. S. (2009). İsviçre eğitim sistemi. Ada, S. ve Baysal, Z. N. (Editörler). *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış* içinde (s. 331-345). Ankara: Pegem Akademi.
- Akçay, C. (2006). *Türk eğitim sistemi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akkan, E. (2013). *4+4+4 Eğitim modelinin değişim yönetimi bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Aksu, D. (2009). Japonya eğitim sistemi. Ada, S. ve Baysal, Z. N. (Editörler). *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış* içinde (s. 347-372). Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi
- Altıparmak, D. ve arkadaşları. (1999). *21'inci yüzyılda Türk milli eğitimi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Apaydın, Ç. (2011). Singapur eğitim sistemi. Balcı, A. (Editör). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri* içinde (s. 513-530). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydınlat, N.E. (2012). Gelişmiş ülkelerde kademeli eğitim var mı? Türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı. <http://www.tepav.org.tr> adresinden alınmıştır.
- Badur, S. (2014). *12 yıllık zorunlu eğitim sisteminde okul yönetiminde karşılaşılan sorunlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Başaran, B. P. (2016). *4+4+4 Eğitim sisteminde yöneticilerin ve öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başaran, İ.E.(1982). *Temel eğitim ve yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Başaran, İ. ve Çinkır, Ş., (2011). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Başkaya, A. (2016). *4+4+4 Eğitim sistemi ile yeniden düzenlenen ortaokul matematik programı hakkında öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

- Bora, V. (2012). *Kız çocuklarının zorunlu ortaöğretim sonrası ortaöğretime devam etmeme nedenleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Buyankara, M. (2015). *Zorunlu ortaöğretimin kız çocuklarının eğitime katılımı açısından incelenmesi: Bingöl örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bingöl.
- Certel, S. S. (2009). Finlandiya eğitim sistemi. Ada, S. ve Baysal, N. (Editörler). *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış içinde* (s.169-193). Ankara: Pegem Akademi.
- Çamlıbel, F. (2015). *Okul müdürü ve öğretmenlerin 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasına ilişkin algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çapar, M. (2015). *12 yıl zorunlu eğitim düzenlemesine dair öğretmen ve öğrenci algısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, S. B., Doğan, S. ve Pınar, M. A. (2013). 4+4+4 Yeni eğitim sisteminin görüşleri yansımaları: beşinci sınıflardaki eğitim öğretim sürecinin branş öğretmenlerinin doğrultusunda değerlendirilmesi. *Turkish studies*, 8(9), 1081-1098.
- Eğitim-Bir-Sen (2012). 4+4+4 Yeni eğitim sistemi ne getiriyor? Neler olmalı? <http://www.egitimbirsen.org.tr> adresinden alınmıştır.
- Eğitim Reformu Girişimi, (2012). İlköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi: Alt komisyonun kabul ettiği metin hakkında bilimsel bulgular ve insan ilkeleri ışığında değerlendirme raporu. <http://www.egitimreformu.girisimi.org/444-bilgi-notlari/> adresinden alınmıştır.
- Ercan, H. (2016). *İlköğretim öğretmenlerinin ve yöneticilerinin 4+4+4 eğitim sisteminin uygulama sürecine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Erdem, A.R., (2005). *Etkili ve verimli eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2006). *Karşılaştırmalı eğitim: Çağdaş eğitim sistemleri*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erginer, A. (2004). *Türkiye' de on iki yıllık zorunlu eğitim için bir model önerisi ve uygulanabilirliği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erginer, A. (2007). *Avrupa birliği eğitim sistemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

- Erginer, A. (2014). Zorunlu eğitimde on iki yıla doğru. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1 (1), 174-182.
- Ergün, M. (2002). Türkiye eğitiminde ortaöğretim reformu. İstanbul: Kültür Üniversitesi Yayınları. <http://mustafaergun.com.tr/wordpress/wp-content/uploads/2015/11/ergun13> adresinden alınmıştır.
- Göksoy, S. (2013). Türkiye ve Avrupa birliği ülkelerinde zorunlu eğitim uygulamaları. *Asya Öğretim Dergisi [Asian Journal of Instruction]*, 1(1), 30-41.
- Gültekin, M.,(1998). Türkiye ve Avrupa Birliğine üye bazı ülkelerde zorunlu eğitim.
- Güven, İ. (2012). Eğitimde 4+4+4 ve fatih projesi yasa tasarısı = reform mu? <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden alınmıştır.
- Güven, İ. (2015). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Harmancı, F. M. (2011). Amerika birleşik devletleri eğitim sistemi. Balcı, A. (Editör). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri içinde* (s. 30-46). Ankara: Pegem Akademi.
- İpek, C. (2011). Güney Kore eğitim Sistemi. Balcı, A. (Editör). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri*. İçinde (s. 209-233). Ankara: Pegem Akademi.
- Kılınç, M. (2014). *Eğitim sistemindeki değişimlerden 4+4+4 eğitim modeline ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kırpık, G., Ünal, U., Işık, H., Demirtaş, B., Akyol, H., Birbudak, T. S. ve Tokdemir, M.A. (2012). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Otorite Yayınları.
- Manolova, O. (2011). Estonya eğitim sistemi. Balcı, A. (Editör). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri içinde* (s. 153-164). Ankara: Pegem Akademi.
- MEB, (2012). 12 yıl zorunlu eğitim sorular – cevaplar. <http://www.meb.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Memişoğlu, S. P. ve İsmetoğlu, M. (2013). Zorunlu eğitimde 4+4+4 uygulamasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 14-25.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (24.06.1973). Sayı:14574
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, (2015). *Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim*. <http://ogm.meb.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Önder, M. (2014). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Örs, Ç., Erdoğan, H. ve Kipici, K. (2013). Eğitim yöneticileri bakış açısıyla 12 yıllık kesintili zorunlu eğitim sistemi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 131-154.
- Özdemir, S.(2010). Türk eğitim sisteminin yapısı, eğilimleri ve sorunları. Özdemir, S. (Editör) *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi içinde* Ankara: Pegem Akademi.

- Senemoğlu, N.(2011). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2009). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar G. F. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1996). Türk eğitim sisteminde ortaöğretim programı ve uygulamalar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 1(2), 116-128.
- Sümbül, A. M. (2008). *Eğitime yeni bakışlar*. Ankara: Eğitim Akademi.
- Strateji Geliştirme Başkanlığı, (2018). Türk eğitim sistemi. <http://sgb.meb.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Şahenk, S. S. (2009). Fransa eğitim sistemi içinde, Ada, S. ve Baysal, N. (Editörler). *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış* (s. 115-132). Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin, H. O. (2014). *Zorunlu eğitimin kesintili 4+4+4 =12 yıl olmasıyla ilgili yönetici ve öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Şahin, S. (2009). Amerika birleşik devletleri eğitim sistemi. Ada, S. ve Baysal, N.(Editörler). *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış* içinde (s. 115-132). Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Şişman, M.(2012). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Taşdemirci, E. (2010). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Topdemir, S. (2014). *4+4+4 uygulamasının okul yöneticilerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Tok, F. (2013). *12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasına ilişkin öğretmen, yönetici ve veli görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Türer, A. (2011). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Türer, A. (2009). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türkay, İ. (2017). Güney Kore eğitim sistemi ve ölümüne başarılı çocuklar! <https://vergialgi.net/ekonomi-maliye/guney-kore-egitim-sistemi-ve-olumune-basarili-cocuklar/> adresinden alınmıştır.

EKLER**Ek 1. Araştırma Uygulama İzin Belgesi**

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677-44-E.14378830
Konu : Araştırma İzni Verilmesi

21/12/2016

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 09/10/2014 tarihli ve 27001677/600/4437181 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 15/12/2016 tarihli tutanağı.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi olan Tokat Merkez Semerci İlkokulu Sınıf öğretmeni Sinan KAYIP'ın Tokat il/ilçe Ortaöğretim Kurumlarında yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik "Ortaöğretimin Zorunlu Olması Üzerine Öğretmen, Öğrenci, Yönetici ve Veli Görüşleri" ile ilgili ölçek uygulaması konusunda hazırlamış olduğu bilimsel amaçlı anket çalışmasını uygulamak istemektedir.

Söz konusu bilimsel amaçlı çalışmanın Tokat il/ilçe Ortaöğretim Kurumlarında yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik uygulama yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
21/12/2016

Mehmet Suphi KÜSBECİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Tutanak
2-Anket
3-Dilekçe

GOP Bulvarı 60100 Tokat/Merkez
Elektronik Ağ:www.meb.gov.tr
e-posta:stratejigelistirme60@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Adnan YÜCE
Tel:(0356) 214 10 17-338
Faks: (0356) 214 11 86

Ek 2. Veri Toplama Aracı Kullanım İzni

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677-44-E.14449620
Konu : Anket Çalışması İzni Verilmesi.

22.12.2016

Sayın : Sinan KAYIP
Yeşilirmak Mahallesi Mehmet Şahin
Cad. 2. Sokak Uyum Apt. Kat:3 No:6
TOKAT/MERKEZ

İlgi : 05/12/2016 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçeniz ekinde sunulan “Ortaöğretimin Zorunlu Olması Üzerine Öğretmen, Öğrenci, Yönetici ve Veli Görüşleri” konusunda hazırlamış olduğunuz anket çalışmasının ilimiz il/ilçe Ortaöğretim Kurumlarında yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere uygulama yapılmasıyla ilgili araştırma izni Müdürlüğümüz İnceleme Komisyonu Tarafından incelenmiş,söz konusu araştırmanın yapılmasında herhangi bir sakınca olmayacağı kanaatine varılmış olup, konu ile ilgili Valilik Onayı ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Osman SARGUT
Şube Müdürü

Ek : Valilik Onayı (1 Sayfa)

GOP Bulvarı 60100 Tokat/Merkez
Elektronik Ağ:www.meb.gov.tr
e-posta:stratejigelistirme60@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Adnan YÜCE
Tel:(0356) 214 10 17-358
Faks: (0356) 214 11 86

Ek 3. Öğretmenlere Yönelik Uygulanan Veri Toplama Aracı

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: a-() Kadın b-() Erkek
2. Branşınız:
3. Meslekte Kıdeminiz: () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 ve üzeri
4. Çalıştığınız Yer: a-() il merkezi b-() ilçe merkezi c-() kasaba d-() köy

Okul: _____ Tarih: ___ / ___ / ___ Saat (Başlangıç-Bitiş): _____

Görüşmecisi: _____

Merhaba, ben Sinan Kayıp. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisi ve Semerci İlkokulu'nda sınıf öğretmeniyim. Ortaöğretimin zorunlu olması üzerine öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli görüşlerini araştırıyorum. Bu araştırma kapsamında farklı okullardan öğretmenlerle, yöneticilerle, öğrencilerle ve veliler ile görüşmeler yapıyorum ve izin verirseniz sizinle bu konu ile ilgili olarak görüşme yapmak istiyorum.

Öncelikle görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılacağını belirtmek isterim. Başka bir öğretmen veya yönetici konuşmaları hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaktır. Ayrıca kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.

Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz bir şey var mı?

İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Görüşme sonunda istemediğiniz bazı bilgileri silebiliriz.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

1. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına yönelik düşünceleriniz nelerdir?

Sonda: Planlama açısından

Geçiş süreci açısından

Hizmet içi eğitim açısından

Genel liseler açısından

Meslek liseleri açısından

Nitelik ve nicelik açısından

Özel liseler açısından

Öğrenme ortamlarının yeterliliği açısından (teknolojik altyapı, fiziksel altyapı, binaların kapasitesi)

Öğretim programlarının yeterliliği açısından (Programların niteliği ve bilimselliği ne ölçüde?)

Uygulanan programlar revize edildi mi veya geliştirildi mi?)

Ortaöğretime geçiş sistemi açısından (Sınavla mı sınavsız mı? Nasıl bir geçiş sistemi?)

Mesleki rehberlik açısından (Önemli olan bireyleri bir üst öğretim kademesine geçirmek değil kendine uygun olan kademeye geçirmek. Yükseköğretime yönlendirmede ne gibi çalışmalar yapılıyor?)

2. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması sonucunda eğitimin niteliği aşağıdaki değişkenlerden ne ölçüde etkilenmiştir?

Sonda: Öğrenme ortamları (Sınıf)

Teknolojik altyapı (İnternet, bilişim altyapısı)

Binaların durumu

Ortaokul akademik başarıları

Öğrencilerin temel derslerdeki durumu

3. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile beraber Türk Eğitim Sisteminde hangi değişiklikleri gözlemlediniz?

Sonda: Mesleki Eğitim

Genel Eğitim

Özel Eğitim

4. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı olumlu katkılar veya gelişmeler nelerdir?

5. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının yarattığı olumsuzluklar veya gelişmeler nelerdir?

6. Öğrencilerin ortaöğretim hayatında ailelerin rolü nedir?

Sonda: Meslek seçimi açısından
Akademik başarı açısından
Duygusal açıdan
Sosyal açıdan

7. Açık lise eğitimi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Sonda: Örgün eğitimin yerini tutar mı?
Gerekli mi?
Olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
Örgün eğitime devamı engelliyor mu? (Özellikle kırsal kesimde)

8. Bu sistemde siz ne tür değişiklikler önerirsiniz?

Ek 4. Öğrencilere Yönelik Uygulanan Veri Toplama Aracı

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: a-() Kadın b-() Erkek
2. Kaçınıcı sınıftasınız:
3. Bölümünüz (11. ve 12. Sınıf öğrencileri) a-()Sözel b-()Sayısal c-()Eşit Ağırlık d()Y. Dil
4. Yaşadığınız Yer: a-() il merkezi b-() ilçe merkezi c-() kasaba d-() köy

Okul: _____ Tarih: ___ / ___ / ___ Saat (Başlangıç-Bitiş): _____

Görüşmecisi: _____

Merhaba, ben Sinan Kayıp. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisi ve Semerci İlkokulu'nda sınıf öğretmeniyim. Ortaöğretimin zorunlu olması üzerine öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli görüşlerini araştırıyorum. Bu araştırma kapsamında farklı okullardan öğretmenlerle, yöneticilerle, öğrencilerle ve veliler ile görüşmeler yapıyorum ve izin verirseniz sizinle bu konu ile ilgili olarak görüşme yapmak istiyorum.

Öncelikle görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılacağını belirtmek isterim. Başka bir öğretmen, yönetici, öğrenci veya veli konuşmaları hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaktır. Ayrıca kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.

Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz bir şey var mı?

İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Görüşme sonunda istemediğiniz bazı bilgileri silebiliriz.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

1. Ortaokuldan liseye geçiş aşamasında lise türleri ile ilgili yeterince bilgilendirildiniz mi?

Evet () Hayır ()

Sonda: Eğer cevabınız “Evet” ise kim tarafından ve nasıl bilgilendirildiniz açıklar mısınız?

2. Ortaokuldan liseye geçiş süreci hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Sonda: Şu anki sınav sistemi

İlgi ve yetenekler

İlk ve ortaokuldaki başarı

3. Gideceğiniz liseyi seçerken sizi etkileyen etkenler neler oldu?

Sonda: Kariyer

Aile

Sosyal Çevre

Arkadaşlar

4. Lise eğitiminin ihtiyacınızı karşıladığını düşünüyor musunuz? Kaliteli bir lise eğitimi aldığınızı düşünüyor musunuz?

Sonda: Eğitim

Sosyal Aktiviteler

5. Mesleki açıdan lise eğitimi ile becerileriniz gelişti mi? Belirli bir alanda uzmanlaştığınıza inanıyor musunuz? (Meslek Lisesi Öğrencileri için)

6. Yükseköğretime geçiş sürecinde aldığınız lise eğitiminin yeterli olacağına inanıyor musunuz?

Sonda: Yükseköğretime geçiş sınavlarında başarılı olmak için

Yükseköğretim sürecinde başarılı olmak için

7. Lise eğitiminin zorunlu olması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sonda: Zorunlu lise eğitiminin amacı

Amaca ulaşıp ulaşılmadığı

Olumlu görüşleriniz

Olumsuz görüşleriniz

8. Lise zorunlu olmasaydı liseye devam eder miydiniz?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

Sonda: Eğer cevabınız “Hayır” ise devam etmeme düşüncenizin sebebi nedir?

9. Lise eğitiminde gördüğünüz en büyük eksiklik sizce nedir?

10. Lisedeki derslerin içeriğini yeterli buluyor musunuz?

Sonda: Günlük hayatta kullanabileceğiniz bilgiler mi?

Yükseköğretime hazırlanma açısından yeterli mi?

11. Lisedeki ders saatleri ve derslerin süresi hakkında ne düşünüyorsunuz?

12. Seçmeli dersler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sonda: İlgi duyduğunuz alanlarda yeterince seçmeli ders var mı?

Seçmeli dersin belirlenme şekli?(Aile, okul idaresi, öğrencinin kendi iradesi vb.)

13. Öğrenim gördüğünüz okulun fiziki altyapısını yeterli buluyor musunuz?

Sonda: Öğrenme ortamları (Sınıf)

Spor salonu

Laboratuvarlar

Binaların durumu

İnternet ve teknoloji altyapısı

14. Okul hayatınızda ailenizin rolü nedir?

Sonda: Meslek seçimi

Akademik başarı

Maddi destek

Manevi destek

15. Okul hayatınızda öğretmenlerinizin ve okul yönetiminin rolü nedir?

Sonda: Meslek seçimi

Akademik başarı

Sınıf içinde ve sınıf dışında oluşan ortam

Düşünce gelişimi

Öğrenme

16. Bu sistemde siz ne tür değişiklikler önerirsiniz?

Ek 5. Yöneticilere Yönelik Uygulanan Veri Toplama Aracı

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: a-() Kadın b-() Erkek
2. Branşınız:
3. Meslekte Kıdeminiz: () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 ve üzeri
4. Çalıştığınız Yer: a-() il merkezi b-() ilçe merkezi c-() kasaba d-() köy

Okul: _____ Tarih: ___ / ___ / ___ Saat (Başlangıç-
Bitiş): _____

Görüşmecisi: _____

Merhaba, ben Sinan Kayıp. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisi ve Semerci İlkokulu'nda sınıf öğretmeniyim. Ortaöğretimin zorunlu olması üzerine öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli görüşlerini araştırıyorum. Bu araştırma kapsamında farklı okullardan öğretmenlerle, yöneticilerle, öğrencilerle ve veliler ile görüşmeler yapıyorum ve izin verirseniz sizinle bu konu ile ilgili olarak görüşme yapmak istiyorum.

Öncelikle görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılacağını belirtmek isterim. Başka bir öğretmen veya yönetici konuşmaları hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaktır. Ayrıca kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.

Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz bir şey var mı?

İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Görüşme sonunda istemediğiniz bazı bilgileri silebiliriz.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

1. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına yönelik düşünceleriniz nelerdir?

Sonda: Planlama açısından

Geçiş süreci açısından

Hizmet içi eğitim

Genel liseler açısından

Meslek liseleri açısından

Nitelik ve nicelik açısından

Özel liseler açısından

Öğrenme ortamlarının yeterliliği açısından (teknolojik altyapı, fiziksel altyapı, binaların kapasitesi)

Öğrenme programlarının yeterliliği açısından (Programların niteliği ve bilimselliği ne ölçüde?)

Uygulanan programlar revize edildi mi veya geliştirildi mi?)

Ortaöğretime geçiş sistemi açısından (Sınavla mı sınavsız mı? Nasıl bir geçiş sistemi?)

Mesleki rehberlik açısından (Önemli olan bireyleri bir üst öğretim kademesine geçirmek değil kendine uygun olan kademeye geçirmek. Yükseköğretime yönlendirmede ne gibi çalışmalar yapılıyor?)

2. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması aşamasında eğitimin niteliği aşağıdaki değişkenlerden ne ölçüde etkilenmektedir?

Sonda: Öğrenme ortamları (Sınıf)

Teknolojik altyapı (İnternet, bilişim altyapısı)

Binaların durumu

Ortaokul akademik başarıları

Öğrencilerin temel derslerdeki durumu

3. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile beraber Türk Eğitim Sisteminde hangi değişiklikleri gözlemlediniz?

Sonda: Mesleki Eğitim

Genel Eğitim

Özel Eğitim

4. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının sağladığı olumlu katkılar veya gelişmeler nelerdir?

5. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının yarattığı olumsuzluklar veya gelişmeler nelerdir?

6. Öğrencilerin ortaöğretim hayatında ailelerin rolü nedir?

Sonda: Meslek seçimi açısından

Akademik başarı açısından

Duygusal açıdan

Sosyal açıdan

7. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının idareye getirmiş olduğu ek iş yükü var mıdır? Görüşlerinizi belirtiniz.

8. Açık lise eğitimi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Sonda: Örgün eğitimin yerini tutar mı?

Gerekli mi?

Olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

Örgün eğitime devamı engelliyor mu? (Özellikle kırsal kesimde)

9. Bu sistemde herhangi bir değişiklik öneriniz var mıdır? Siz ne tür değişiklikler önerirsiniz?

Ek 6. Velilere Yönelik Uygulanan Veri Toplama Aracı

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: a-() Kadın b-() Erkek

2. Ailenizin yaşadığı yer: a-() il merkezi b-() ilçe merkezi c-() kasaba d-() köy

3. Ailedeki çocukların cinsiyetlerine göre sayıları

Erkek... Kız...

Baba Hakkında Bilgiler

4. Mesleğiniz nedir?

() Çiftçi () Serbest meslek () Memur () Esnaf () Diğer.....

5. Eğitim durumunuz nedir?

Hiç Okula Gitmemiş () İlkokul Mezunu () Ortaokul Mezunu ()

Lise Mezunu () Üniversite Mezunu () Lisansüstü ()

Anne Hakkında Bilgiler

6. Mesleğiniz nedir?

() Ev hanımı () Çiftçi () Serbest meslek () Memur () Esnaf

() Diğer...

7. Eğitim durumunuz nedir?

Hiç Okula Gitmemiş () İlkokul Mezunu () Ortaokul Mezunu ()

Lise Mezunu () Üniversite Mezunu () Lisansüstü ()

Okul: _____ Tarih: ___ / ___ / ___ Saat (Başlangıç-
Bitiş): _____
Görüşmeci: _____

Merhaba, ben Sinan Kayıp. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisi ve Semerci İlkokulu'nda sınıf öğretmeniyim. Ortaöğretim zorunlu olması üzerine öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli görüşlerini araştırıyorum. Bu araştırma kapsamında farklı okullardan öğretmenlerle, yöneticilerle, öğrencilerle ve veliler ile görüşmeler yapıyorum ve izin verirseniz sizinle bu konu ile ilgili olarak görüşme yapmak istiyorum.

Öncelikle görüşmemizin gizli olduğunu ve görüşmede konuşulanların yalnızca çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılacağını belirtmek isterim. Başka bir öğretmen veya yönetici konuşmaları hiçbir şekilde duymayacak ve okumayacaktır. Ayrıca kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır.

Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz bir şey var mı?

İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Görüşme sonunda istemediğiniz bazı bilgileri silebiliriz.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

1. Liselerin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına yönelik düşünceleriniz nelerdir?

Sonda: Planlama

Velileri bilgilendirme

Mesleki eğitim

Genel eğitim (Akademik Eğitim)

2. Lise eğitimi zorunlu olmasaydı çocuğunuzu liseye gönderir miydiniz?

Evet () Hayır () Kararsızım ()

Sonda: Eğer cevabınız “Hayır” ise niçin göndermezsiniz?

3. Çocuğunuzun eğitim sürecindeki rolünüz nedir?

Sonda: Maddi destek

Meslek seçimi

Akademik başarı

4. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına yönelik olumlu düşünceleriniz nelerdir?

5. Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına yönelik olumsuz düşünceleriniz nelerdir?

6. Öğretmenlerin ve okul idaresinin öğrencilere verdikleri destek nasıldır?

Sonda: Akademik başarı

Alan seçimi

Meslek seçimi

Sosyal aktiviteler

Düşünce gelişimi

7. Bu sistemde herhangi bir değişiklik öneriniz var mıdır? Siz ne tür değişiklikler önerirsiniz?

Ek 7. Özgeçmiş

Adı Soyadı	Sinan KAYIP
Kişisel Bilgiler	Uyruğu: T.C Doğum Tarihi ve Yeri: 22.02.1984 / Tokat- Merkez
İletişim Bilgileri	Tel: 0532 2529235 E-posta: sinankayip@hotmail.com
Öğrenim Bilgileri	Lise: 1998-2002 Tokat Anadolu Lisesi Lisans: 2004-2008 Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği
İş Deneyimi	2008-devam ediyor. Milli Eğitim Bakanlığı Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü Semerci İlkokulu